

ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

ปริญญาโท

ของ

จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา

ตุลาคม 2551

ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

ปริญญาโท

ของ

จิตต์ภิญญา ชุ่มสาย ณ อรุณยา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุชะฎิบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา

ตุลาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

บทคัดย่อ

ของ

จิตต์ภิญญา ชุ่มสาย ณ อรุณา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา

ตุลาคม 2551

จิตต์ภิญญา ชุ่มสาย ณ อยุธยา. (2551). *ลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย* : ปริญญาโท กศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.เชตศักดิ์ โฆวาสินธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ สุธรรมรักษ์ , อาจารย์ ดร. อรรณพ โพธิสุข

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา 1) ลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติ ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย และ 3) ปัจจัยที่สามารถอธิบายความแปรปรวน ลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้ายที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยรังสิต ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้นิสิตนักศึกษาผ่านอาจารย์ประจำรายวิชา และเจ้าหน้าที่ประสานงาน จำนวน 450 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 412 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบกำหนดตัวแปรและแบบขั้นตอน ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้ายจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน โดยมีค่าน้ำหนักสำคัญเรียงตามลำดับ ดังนี้ ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล จิตใจรักการแสวงหาความรู้ ดำเนินภารกิจต่างๆ ด้วยการใช้ตนเอง วิสัยทัศน์กว้างไกล ทักษะด้านการเรียนรู้ และทักษะด้านการใช้ภาษา

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ผลปรากฏว่า ปัจจัยภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และวิธีการเลี้ยงดูของครอบครัวแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย มากกว่าวิธีการเลี้ยงดูแบบอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนมีความสัมพันธ์กับลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติของนิสิต

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ลักษณะกลุ่มเพื่อน ประเภทสถาบันอุดมศึกษา และรูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ได้ร้อยละ 28.40

THE CHARACTERISTICS OF LIFFLONG LEARNERS OF UNDERGRADUATE  
STUDENTS IN THE SENIOR YEAR

AN ABSTRACT

BY

JITPINYA CHOOMSAI NA AYUTHATA

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the  
Doctor Degree of Education in Higher Education  
at Srinakharinwirot University  
October 2008

Jitpinya Choomsai Na Ayuthaya. (2008). *The Characteristics of Lifelong Learners of Undergraduate Students in The Senior Year*. Dissertation, Ed.D. (Higher Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Dr.Sherdsak Kovasinth, Dr.Suchada Suthamarug, Dr.Annop Phothisuk

The purposes of this research were 1) to study the characteristics of lifelong learners of undergraduate students in the senior year, 2) to study the relationship between background and personal factors, university factors; and learning environmental factors and the lifelong learners' characteristics , and 3) to find factors that explain variance of lifelong learners' characteristics of the undergraduate students in the senior year. The samples were consisted of 450 senior students enrolled in the first semester of the academic year 2007 at Thammasat University, Srinakharinwirot University, and Rangsit University. A five-rating scale questionnaire was used for data collection. Arithmetic mean, standard deviation, factor analysis, Pearson product moment correlation, and multiple regression were utilized for data analysis. The results of this research were as follows :

1. The characteristics of lifelong learners of undergraduate students in the senior year as perceived by the experts and realized from empirical data consisted of data analysis skill, inquiring mind, self dependent, vision, learning skill, and language skill respectively.

2. The relationship between factors: background and personal factors; university factors; and learning environmental factors and the lifelong learners' characteristics of the undergraduate students in the senior year could be described as follows:

- 2.1 Background and personal factors, which was students' achievement motivation has related positively with the lifelong learners' characteristics of the undergraduate students in the senior year with statistically significance at .01 level.

- 2.2 Background and personal factors, which was democratic style children rearing, which was the best factor among all of styles children rearing has related with the lifelong learners' characteristics of the undergraduate students in the senior year with statistically significance at .05 level.

2.3 University factors, which included public and private university has related with the lifelong learners' characteristics of the undergraduate students in the senior year with statistically significance at .05 level.

2.4 Learning environmental factors, which was students' activities participation has related with the lifelong learners' characteristics of the undergraduate students in the senior year with statistically significance at .05 level.

3. 12 factors of background and personal factors, university factors; university factors; and learning environmental factors could explain variance of the lifelong learners' characteristics of the undergraduate students in the senior year at 30 percent. 5 factors which could explain variance of lifelong learners' characteristics of the undergraduate students in the senior year with relatively contribution were students' achievement motivation, students' activities participation, types of friend group, types of university, and familiar learning style. These factors together explained variance of lifelong learners' characteristics of the undergraduate students in the senior year at 28.40 percent.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

ของ

จิตต์ภิัญญา ชุ่มสาย ณ อยุธยา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา  
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

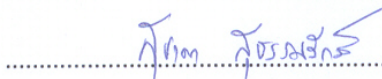
วันที่ เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์



ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.เชตศักดิ์ โฆวาสินธุ์)



กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา สุธรรมรักษ์)



กรรมการ

(อาจารย์ ดร.อรณพ โพธิสุข)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า



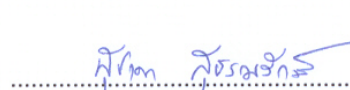
ประธาน

(อาจารย์ ดร.สมสุข วีระพิจิตร)



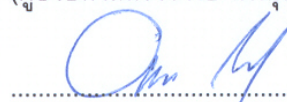
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เชตศักดิ์ โฆวาสินธุ์)



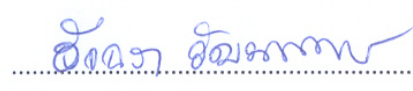
กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา สุธรรมรักษ์)



กรรมการ

(อาจารย์ ดร.อรณพ โพธิสุข)



กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนานรงค์)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย

จาก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

## ประกาศคุณูปการ

ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จด้วยดี เป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.เชิดศักดิ์ โฆवासินธุ์ ประธานควบคุมปริญญาโท ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ สุธรรมรักษ์ และ ดร.อรรณพ โปธิสุข กรรมการควบคุมปริญญาโท ท่านทั้งสามได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์นี้ทุกขั้นตอน อีกทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัยเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ได้เข้าใจถึงคุณค่าของงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานิสิตศึกษามากยิ่งขึ้น และท่านยังเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทรงความรู้ทางวิชาการและเป็นครูที่เชี่ยวชาญในการดูแลเอาใจใส่ศิษย์ให้มีความเพียรพยายามในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งผู้วิจัยกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ และคำแนะนำตลอดจนข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ช่วยให้ปริญญาโทฉบับนี้มีคุณค่าและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผลแห่งความดีที่เกิดขึ้นจากปริญญาโทฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อบูชาพระคุณบุพการี พระคุณครู และผู้มีอุปการะคุณทุกท่าน

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยมีอาลัยที่จะขอบคุณ นายอมรรักษ์ ชุมสาย ณ อยุธยา และ น.ส. สัทธ์จุฑา ชุมสาย ณ อยุธยา ที่เป็นกำลังใจ และช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้เป็นอย่างดี

จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา

## สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	8
	ความสำคัญของการวิจัย.....	8
	ขอบเขตของการวิจัย.....	9
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	16
	สมมุติฐานในการวิจัย.....	19
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	20
	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา.....	39
	การจัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาในระดับปริญญาตรี ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.....	53
	การวัดลักษณะผู้เรียน.....	58
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	65
	ขั้นที่ 1 การกำหนดกรอบลักษณะผู้เรียนรู้อบรมตลอดชีวิต.....	65
	ขั้นที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้อบรมตลอดชีวิตของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย.....	73
	ขั้นที่ 3 การศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้อบรมตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลัง และลักษณะส่วนตัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา และด้านสภาพแวดล้อม ทางการเรียน กับ ลักษณะผู้เรียนรู้อบรมตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับ ปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย.....	78
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83

## สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ .....	95
บรรณานุกรม.....	109
ภาคผนวก.....	120
ภาคผนวก ก.....	120
ภาคผนวก ข.....	126
ภาคผนวก ค.....	137
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	146

## บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 สรุปแนวคิดปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนานิสิตนักศึกษา.....	47
2 องค์ประกอบ ลักษณะย่อย และตัวบ่งชี้ ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของ นิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย.....	69
3 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยด้านภูมิหลังและ ลักษณะส่วนตัว ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ประเภท สถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน.....	84
4 ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านภูมิหลังและ ลักษณะส่วนตัว ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา(GPA) และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา	86
5 ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ของนิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย.....	87
6 ค่า Eigenvalue, Percent of Variance และ Cumulative Percent ตาม องค์ประกอบที่สกัดได้.....	88
7 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบก่อนทำการหมุนแกน.....	88
8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ด้าน สถาบันอุดมศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับลักษณะผู้เรียนรู้ ตลอดชีวิตของนิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย.....	91
9 ค่าน้ำหนักสำคัญของตัวแปรอิสระและการทดสอบนัยสำคัญโดยใช้การ ทดสอบค่า t.....	92
10 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่ออธิบายความแปรปรวนของ ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของ นิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย....	94
11 ค่าน้ำหนักสำคัญของตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายความแปรปรวนและ การทดสอบนัยสำคัญโดยใช้การทดสอบค่า t .....	94
12 ค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบ ลักษณะย่อย ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย (n = 12) .....	138
13 ค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ลักษณะ ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย (n = 12)	139

## บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
14 ค่าดัชนีความสอดคล้องและค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามลักษณะผู้เรียนรู้ ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย.....	142
15 ค่าอำนาจจำแนกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (n = 60) .....	144

## บัญชีภาพประกอบ

### ภาพประกอบ

หน้า

- 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา  
ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลัง  
และลักษณะส่วนตัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมทางการ  
เรียนกับ ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี  
ชั้นปีสุดท้าย..... 16

# บทที่ 1

## บทนำ

### ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลก ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ภายใต้โครงสร้างความสัมพันธ์ ที่ซับซ้อนของกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนาให้เป็นแบบองค์รวม โดยยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (วงศกร ภูทอง ; และ อลงกต ศรีแสน. 2545: 32) การพัฒนาบุคคลในสังคมโลกาภิวัตน์ ควรประกอบด้วยลักษณะ 6 ประการ คือ สร้างคนให้มีปัญญา ให้เป็นบุคคลเรียนรู้ ให้มีความรู้ ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี คู่กับศิลปะ ให้มีความรู้ และฝึกปฏิบัติ ในด้านการประกอบสัมมาชีพ ให้มีความรู้และเข้าใจในสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมไทย และให้มีหลักศาสนธรรมประจำใจ (สุธรรม อารีกุล. 2543: 156 – 157) ความรู้ดังกล่าวถือเป็นสิ่งจำเป็นที่บุคคลจะต้องแสวงหาและสั่งสมไว้ เพื่อพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้า นอกจากนี้ความรู้ของบุคคลยังมีความสำคัญ และเชื่อมโยงกับการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งเมื่อ พ.ศ. 2539 The Organization of Economics Co-operation and Development (OECD) ได้บัญญัติคำว่า “สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้” (Knowledge-based Economy Society) ขึ้นเป็นหน่วยงานแรก เพื่ออธิบายลักษณะสังคมที่เศรษฐกิจมีผลผลิตอันเกิดจากความรู้ การให้ หรือส่งผ่านความรู้ และการใช้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเป็นรากฐาน ซึ่งต่อมา พ.ศ. 2543 The Asia-Pacific Economic Co-operation (APEC) ได้ขยายความหมายสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยให้แนวคิดหลักการเพิ่มเติมว่า ผลผลิต การให้ หรือส่งผ่าน ตลอดจนการใช้ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นในสังคมถือเป็นเครื่องผลักดันหลักที่ก่อให้เกิดการเติบโต ความมั่งคั่ง และการจ้างงานของภาคอุตสาหกรรม ความรู้สำหรับสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม การจัดการ และเทคโนโลยี โดยมาตรวัดความเป็นสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ของประเทศที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความต้องการบุคลากรที่มีทักษะขั้นสูงเพิ่มขึ้น โดยเน้นที่การให้บุคคลมีพหุปัญญาหรือทักษะการคิด พัฒนาการของความคิดและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพิ่มขึ้น (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ; และ สร้อยสน สกลรักษ์. 2548: 1)

การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ทำให้สถาบันอุดมศึกษาและองค์กรต่างๆ เผชิญกับการแข่งขัน และภาวะการณ์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านดีและไม่ดี มีความจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนองค์กรในด้านต่างๆ และส่งผลให้มีการพิจารณาทบทวนแนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลรูปแบบใหม่ๆ อย่างกว้างขวาง สถาบันอุดมศึกษาและองค์กรต่างๆ ได้หันมาสนใจหาวิธีการที่จะช่วยทำให้นักศึกษา และผู้ทำงานสามารถอยู่รอดได้ในสภาพแวดล้อมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเห็นสมควรจัดให้มีการพัฒนาทักษะพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นสมรรถนะ

หลักที่จำเป็นต้องพัฒนาให้แก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ จนเกิดความเชี่ยวชาญ และเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวสามารถนำไปใช้งานได้เป็นอย่างดี ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสภาพการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงจึงต้องมีความรู้ทั้งด้านการศึกษาทั่วไป (General) วิชาชีพเฉพาะ (Specialized) และทักษะเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อที่จะช่วยให้สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง ไปสู่ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพออีกต่อไป แต่จำเป็นต้องมีศักยภาพในการปรับประยุกต์ข้อมูลข่าวสารเหล่านั้น เพื่อนำมาใช้แก้ไขปรับปรุงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมด้วย ประกอบกับความรู้ต่างๆ ถูกสร้างขึ้นและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความรู้บางอย่างถูกแทนที่ด้วยความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ ในขณะที่ความรู้อีกจำนวนมากยังคงอยู่ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน จึงไม่อาจครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงความรู้ในระยะยาวได้ สถาบันอุดมศึกษา ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะหลัก เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ผู้เรียนรู้ที่ดีจะสามารถค้นพบและใช้ความรู้ใหม่ๆ ให้เกิดประโยชน์ได้ (Evers ; Rush ; & Berdrow. 1998: 3 – 6 ,12) ดังที่ แคนดี ครีเบิร์ต และ โอเลียร์ (Candy ; Crebert ; & Oleary. 1994: 38) ได้กล่าวถึง เหตุผลความจำเป็นในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีว่า บัณฑิตเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจำเป็นต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับบุคคลอื่นในสังคม การเรียนรู้ดังกล่าวแบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในสถานที่ทำงาน การเรียนรู้เพื่อหาความเชี่ยวชาญและความก้าวหน้าในอาชีพ การศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาหรือการศึกษาในสาขาอื่นจากสถาบันอุดมศึกษา และการศึกษาอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ

แผนการศึกษาแห่งชาติระยะยาว 15 ปี (พ.ศ.2545 – 2559) ได้กำหนดเจตนารมณ์ไว้อย่างชัดเจนในการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ มุ่งสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ก้าวทันกับโลกยุคข้อมูลข่าวสารและวิทยาการสมัยใหม่ มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ให้ทุกองค์กรและทุกส่วนในสังคมมีความใฝ่รู้และพร้อมเรียนรู้อยู่เสมอ (พนม พงษ์ไพบูลย์ ; และคนอื่นๆ. 2546: 282-312) ในระยะที่ผ่านมาตามวิสัยทัศน์การพัฒนาอุดมศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้มุ่งพัฒนาอุดมศึกษาทั้งระบบให้ประกอบด้วยสถาบันการศึกษาชั้นสูงที่มีคุณภาพ สามารถผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ระดับกลาง และระดับสูงที่ทัดเทียมนานาชาติ เป็นแหล่งรวมของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยสามารถชี้นำและผลักดันการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจตั้งอยู่บนฐานขององค์ความรู้มากยิ่งขึ้น การพัฒนาไปสู่จุดหมายดังกล่าวระบบอุดมศึกษามีภารกิจต้องนำสังคมและชุมชนไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (Knowledge based society) ที่บุคคลในชาติมีความเชื่อ ความผูกพัน และยอมรับว่าบุคคลจำเป็นต้องผ่านกระบวนการศึกษา ฝึกหัด และฝึกอบรมที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพเพื่อมุ่งไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างฐานกำลังคนให้มีจำนวน และคุณภาพที่เหมาะสมและพอเพียงสำหรับการพัฒนาประเทศ (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2543: 10 – 12) นอกจากนี้

ในการจัดทำกรอบแผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2550 – 2564) ยังกล่าวถึงประเด็นสำคัญเชิงนโยบายของแผนฯ ฉบับนี้ว่า จะต้องมีนโยบายในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้บัณฑิตมีคุณภาพ และเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคมทั้งด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม สอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และมีจิตใจสาธารณะ เพื่อเตรียมพร้อมให้สังคมไทยก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (ซูลีกร ภูบุญเจริญไชย. 2550: 23) ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่ต้องการให้การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาบุคคล โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนาครอบคลุม 3 ส่วน คือ ส่วนแรก ประชาชน มุ่งสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับคนทุกช่วงวัย ให้ความสำคัญ และสนใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ยกย่องผู้ที่ใฝ่ศึกษาอย่างต่อเนื่อง และปรับตัวรองรับเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนที่สองสถาบันการศึกษา ให้มีการพัฒนารูปแบบและหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของเมืองและชุมชน และส่วนที่สามสภาพแวดล้อมทั่วไป ต้องปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน โดยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งจัดระบบข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549: 55 – 56) กล่าวได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพของคนเป็นอย่างมาก ดังที่ ทรงศรี สรณะสถาพร และ สายวรุณ จำปาวรรณ (Songsri Soranastaporn ; & Saiwaroon Chumpavan. 2002: 56; citing *European Commission*. 2001. p. 1) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ที่เปิดกว้างสำหรับประชาชน และให้โอกาสประชาชนพัฒนาระดับความรู้ความสามารถที่มีให้ก้าวหน้าทันสมัยมากกว่าเดิม มุ่งหวังพัฒนาความเข้มแข็งของประชาชนและช่วยเติมเต็มให้แก่สังคม

การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมไทยยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ดังที่ อมเรศ ศิลาอ่อน (2550: 27) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเรื่องที่ได้มีการคำนึงถึงมาเป็นเวลานานและเป็นความจริงที่จะช่วยสังคมไทยให้สามารถสู้กับสังคมโลกได้ การไม่แสวงหาความรู้ตลอดชีวิต เป็นจุดหนึ่งที่ทำให้สังคมไทยสู้สังคมโลกไม่ได้ จึงจะต้องหาทางฝึกผู้เรียนรุ่นต่อไปให้รักความรู้ ให้รู้จักแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต กรอบมาตรฐานที่สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาสร้างขึ้นจะต้องนำไปสู่การทำให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้อบรมตลอดชีวิต อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องมีนโยบายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การปลูกฝังนิสัย ทักษะและความสามารถในการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนให้ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 ข: 62) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิตยา สำเร็จผล (2547: บทคัดย่อ) เรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตพบว่า องค์ประกอบด้านผู้เรียนมีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด

หน่วยงานด้านการศึกษาซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงในการพัฒนาผู้เรียนจำเป็นต้องศึกษาและกำหนดลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อเป้าหมายและทิศทาง

ในการจัดแนวทางการศึกษาและองค์ประกอบอื่นๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนและเกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ดำเนินไปในทิศทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม เพราะความชัดเจนในลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์ที่ตั้งไว้แต่แรกในรูปแบบของพฤติกรรม ทักษะ เจตคติ และความสามารถเชิงสร้างสรรค์ จะเป็นฐานในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่สนับสนุนการฝึกฝนให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายทางการศึกษาที่ตั้งไว้ และยังสามารถหาแนวทางในการวัด และประเมินผลที่ปลายทางได้อย่างเที่ยงตรง (วรวรรณ เหมชะญาติ ; และ สร้อยสน สกลรักษ์. 2548: 5 – 11) ดังที่ แคนดี้ ครีเบิร์ต และ โอลีเยรี่ (Candy ; Crebert ; & Oleary. 1994: 43 , 153 – 154) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผู้เรียนผู้ตลอดชีวิตในระดับปริญญาตรี (Developing Lifelong Learners Through Undergraduate Education) โดยได้รับความร่วมมือในการศึกษาจากคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยควีนส์แลนด์ เทคโนโลยี (Queensland University of Technology) ระยะเวลาที่ศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2536 – 2537 ดำเนินการศึกษาโดยการค้นคว้าจากเอกสารทั้งของประเทศออสเตรเลียและประเทศอื่นๆ การสำรวจความต้องการของสังคม ความเห็นของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา ผู้จ้างงาน สมาคมวิชาชีพ การวิเคราะห์หลักสูตร และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องรวม 160 ราย ภายใต้การดำเนินการของสภาการอุดมศึกษา ประเทศออสเตรเลีย ได้กำหนดลักษณะของผู้เรียนผู้ตลอดชีวิตที่ประสบความสำเร็จไว้ 5 ประการ คือ มีจิตใจรัก การแสวงหาความรู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล มีสำนึกในการพึ่งตนเอง และมีทักษะในด้านการเรียนรู้และสามารถปฏิบัติได้อย่างดี ขณะที่คณะกรรมการแห่งสหภาพยุโรป ก็ได้กำหนดสมรรถนะหลักในการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่บุคคลจำเป็นต้องมีไว้คล้ายคลึงกัน แต่ได้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ภาษาประจำชาติและภาษาต่างประเทศเพื่อการติดต่อสื่อสาร

ชิคเคอร์ริง และ สคอลลอชเบิร์ก (Chickering ; & Schlossberg. 1997: 37) ได้ให้ความเห็นว่า นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย จัดว่า มีความสำคัญเพราะเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน มีความสนใจอย่างมากเกี่ยวกับอนาคตของตนเอง สถาบันอุดมศึกษาควรใช้โอกาสนี้ในการสร้างความมั่นใจ ส่งเสริมประสบการณ์ แนวคิด และกำลังใจ เพื่อช่วยให้นิสิตนักศึกษาผ่านพ้นไปได้ด้วยดี และถือเป็นความรับผิดชอบในการส่งเสริมนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาตนเอง

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงธรรมชาติของนิสิตนักศึกษาชั้นปีสุดท้ายจะพบว่า ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว และมีความมุ่งมั่นพยายามที่จะสำเร็จการศึกษาตามหลักเกณฑ์ระยะเวลาที่กำหนด นอกจากนั้น นิสิตนักศึกษาชั้นปีสุดท้ายยังต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม โดยเฉพาะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในอนาคต แต่จากสภาพปัญหาภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว สภาพการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคมส่งผลให้ปริมาณการจ้างงานลดลง สร้างแรงกดดันในเรื่องการแข่งขันเพิ่มขึ้น นิสิตนักศึกษาชั้นปีสุดท้ายจึงมีความเครียด และความกังวลเกี่ยวกับการหางานทำมากยิ่งขึ้น ซึ่ง ชิคเคอร์ริง และ สคอลลอชเบิร์ก (Chickering ; & Schlossberg. 1997: 39, 50) ได้กล่าวว่า อุปสรรคสำคัญที่นิสิตนักศึกษาชั้นปีสุดท้ายต้องเผชิญและผ่านพ้นไปให้ได้มี 3 ประการ คือ การสร้างความเชื่อมโยงไปสู่การประกอบอาชีพ การสร้าง

ความชัดเจนในอัตลักษณ์ใหม่ของตนเองเกี่ยวกับรูปแบบของการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิต และประการสุดท้ายเป็นการพัฒนาความคิด และการตัดสินใจ อย่างมีเหตุผลและเหมาะสมตามความเป็นจริงได้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิต สถาบันอุดมศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกัน เพื่อช่วยให้นิสิตนักศึกษาเหล่านี้ ได้ก้าวออกจากสถาบันด้วยความรู้สึกที่ดี มีความกระตือรือร้น และเต็มไปด้วยความหวัง โดยการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาตนเองให้แก่ นิสิตนักศึกษาตั้งแต่เริ่มเข้ามาในสถาบันจนสำเร็จการศึกษา

การจัดดำเนินงานเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับ ปัจจัยหลายประการ ซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยตรง สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2538: 10 – 17) มีความเห็นว่า ผู้บริหารระดับสูงที่รับผิดชอบต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาควรทราบปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อหาทางปรับปรุงให้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาอย่างแท้จริง ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่สำคัญประกอบด้วย ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านวิชาการ ปัจจัยด้านกิจการนิสิตนักศึกษา ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในสถาบันอุดมศึกษา ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้านนิสิตนักศึกษาเอง ส่วน นักวิชาการอื่น ก็ได้กล่าวถึงแนวคิดและหลักการพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาไว้ว่า การพัฒนานิสิตนักศึกษาเกี่ยวข้องกับสภาพการณ์หลายอย่าง เช่น ช่วงเวลาที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา โปรแกรมการศึกษา ขนาดของสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้ นิสิตนักศึกษาแต่ละคนยังมีเอกลักษณ์ของตนเอง จึงควรปฏิบัติต่อนิสิตนักศึกษาตามลักษณะที่มีความแตกต่าง ซึ่งทุกฝ่ายในสถาบันอุดมศึกษามีส่วนรับผิดชอบและทำงานร่วมกัน เพื่อความสำเร็จในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชาติดา สุธรรมรักษ์ (2545: บทคัดย่อ) พบว่า ลักษณะการมุ่งมั่นและการเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัยของนิสิต ลักษณะความสัมพันธ์กับอาจารย์ ลักษณะความสัมพันธ์กับเพื่อน และลักษณะสภาพแวดล้อม ในมหาวิทยาลัยตามการรับรู้ของนิสิต เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตทั้งในด้านผลลัพธ์ การเรียนรู้ และผลลัพธ์ด้านจิต

จากการค้นคว้าเอกสารต่างๆ อาจกล่าวได้ว่า นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ โดยยังไม่ได้เป็นผู้ที่มีความสนใจแสวงหาความรู้อย่างจริงจัง ยังมี ค่านิยมผูกติดกับปริญญา และมีความคิดว่าเมื่อได้รับปริญญาแปลว่าเรียนจบแล้ว (สุเมธดา พรหมบุญ. 2547: 36 – 38) ปัญหาดังกล่าวได้สั่งสมมาเป็นเวลานาน ดังที่ จรัส สุวรรณเวลา (2539: 19) กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาจำนวนไม่น้อยสนใจแต่การสอบให้ผ่าน เพื่อให้ได้รับปริญญา เท่านั้น ไม่สนใจการแสวงหาความรู้มากเท่าที่ควร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชฎา ธิโสภา (2536: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาลักษณะนักศึกษา คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ พบว่า นักศึกษาทั้งสามสถาบันมีลักษณะความคิดสร้างสรรค์ การใฝ่รู้ในวิชาชีพในระดับปานกลาง และ ปัทมวรรณ อ่วมศรี (2541: บทคัดย่อ)

ได้ศึกษาพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง มีการแสวงหาความรู้ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ จากการสอบถามนิสิตนักศึกษาฝึกงาน ที่ศึกษาชั้นปีสุดท้ายตามหลักสูตรระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 2 แห่ง พบว่า มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การฝึกงานทำให้ได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างจากสิ่งที่เรียนทั้งที่ดี และไม่ดี ปัญหาในการทำงาน ส่วนใหญ่เป็นความผิดพลาดเนื่องจากขาดความรอบคอบในการศึกษาข้อมูล และขาดการทบทวนเกี่ยวกับรายละเอียดของงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย สิ่งที่ยากในการปฏิบัติงาน คือการเรียนรู้ที่จะปรับตัวในเวลาจำกัด และการทำงานเป็นหมู่คณะ (พรทิพย์ เพิ่มเติม ; กุลวเรศ แผลมเลิศ ; และ แอน เสียงสมบัติดี. 2550: สัมภาษณ์)

การที่นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความสนใจแสวงหาความรู้ ซึ่งถือเป็นลักษณะพื้นฐานสำหรับการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคมเพียงระดับปานกลาง สถาบันอุดมศึกษา จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีลักษณะเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตมากยิ่งขึ้น ดังที่ อดุลย์ วิริยะเวชกุล (2542: 27-32) ให้ความเห็นว่า สถาบันอุดมศึกษา ควรนำแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาใช้ในการพัฒนา โดยผู้ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสนใจติดตามแนวโน้มเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต องค์กรเรียนรู้และสังคมการเรียนรู้กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสถาบันอุดมศึกษา เพื่อนำไปกำหนดนโยบายให้ชัดเจนและผลักดันให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งต้องพิจารณาแสวงหาวิธีการที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอน หรือประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน เช่นเดียวกับ สุจินต์ จินายน ที่กล่าวถึงบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ โดยวิเคราะห์จุดอ่อนของสังคมไทยพร้อมทั้งเสนอแนวคิดในการปรับปรุงแก้ไข ไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษาจะสร้างคนอย่างไรให้เป็นผู้ที่ใฝ่รู้และรักเรียน และต้องเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนเป็นการเรียนเพื่อเรียนรู้ (สุธรรม อารีกุล. 2541: 85 ; อ้างอิงจาก สุจินต์ จินายน. 2539 : บทบาทสถาบันอุดมศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์ อภิปรายในการสัมมนาประชาพิจารณ์ เรื่องวิกฤติอุดมศึกษาไทยและทางออก : เอกภาพในเชิงนโยบายและการกระจายโอกาส 27 พฤศจิกายน 2539 ณ โรงแรมมารวยการ์เด็น กรุงเทพฯ)

นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยต่างๆ ก็ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น ดังตัวอย่าง มหาวิทยาลัยศรีปทุมได้ระบุไว้ว่า การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนมุ่งสร้างเสริมให้นิสิตนักศึกษามีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีเจตคติต่อการศึกษาที่ถูกต้อง เป็นผู้ใฝ่รู้ มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ อันเป็นการปลูกฝังให้นิสิตนักศึกษามีพื้นฐานการดำเนินชีวิตที่ดีต่อไปในอนาคต (นารี รมย์นุกูล. 2547: 3 – 4) เช่นเดียวกับ รองอธิการบดี ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้ให้แนวคิดเรื่องสถาบันอุดมศึกษากับองค์กรแห่งการเรียนรู้ว่า มีความจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้นิสิตนักศึกษาเป็นผู้ที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการแสวงหาความรู้อยู่เสมอ นอกจากนี้ ยังได้จัดให้มีการเสริมสร้างทักษะด้านภาษาต่างประเทศทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีน เพื่อให้ นิสิตนักศึกษามีคุณสมบัติพื้นฐานของการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับก้าวเข้าสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อไป (อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. 2550: สัมภาษณ์)

การพัฒนาบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาตรี ให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต จำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในด้านลักษณะโครงสร้าง ตัวบ่งชี้ และการประเมิน ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาตรีให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับบัณฑิตศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้แก่บัณฑิตศึกษาเพื่อพัฒนาให้มีลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต อันเป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งของบุคคลในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ดังที่ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ กล่าวว่า การศึกษาเกี่ยวกับบัณฑิตศึกษา โดยทั่วไป มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นผู้รู้เกี่ยวกับบัณฑิตศึกษา เพื่อจัดบริการให้แก่บัณฑิตศึกษา และเพื่อเป็นผู้สอนที่ดี (พรชูลี อาชวอำรุง. 2543: 194) นอกจากนี้ การ์ดเนอร์ และ แวน เดอ เวียร์ (Gardner ; & Van, der Veer. 1997: 4 – 5, 10) ยังได้กล่าวถึง การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบัณฑิตศึกษา ชั้นปีสุดท้าย ในระดับปริญญาตรี ว่าเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจคุณภาพของผลลัพธ์ในการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากเป็นผู้ที่ใกล้จะสำเร็จการศึกษา เป็นผู้ที่จะเปลี่ยนสถานภาพเป็นบัณฑิต เป็นศิษย์เก่าและยังเป็นผู้ต้องถูกประเมิน โดย ผู้จ้างงาน บัณฑิตศึกษา ซึ่งจะเป็นผลสะท้อนให้เห็นคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาที่บัณฑิตสำเร็จการศึกษาได้อีกด้วย

ถึงแม้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะมีการกล่าวถึง มานานแล้วแต่การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศยังมีไม่มากนัก การวิจัยส่วนใหญ่จัดดำเนินการ โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อาทิ การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544ก: บทสรุปสำหรับผู้บริหาร) เรื่อง กระบวนการและยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับผู้มีอายุสูงกว่า 16 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: บทสรุป) ผลการวิจัย ปรากฏสอดคล้องกันว่าเป็น การนำเสนอเกี่ยวกับกระบวนการและยุทธศาสตร์ และแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวกับผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ได้นำเสนอว่า มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนา การเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่วนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยตรงก็มีน้อย เช่น นิตยา สำเร็จผล (2547: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้านปัจจัยตัวบ่งชี้ ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ กล่าวถึงคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ในระดับปริญญาตรีไว้ในปัจจัยด้านผลลัพธ์ ผลการวิจัย อธิบายคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ในระดับปริญญาตรีว่ามี 4 องค์ประกอบ เรียงลำดับตามความสำคัญ ได้แก่ เจตคติต่อการเรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ คุณลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่วน อุษา อนุกุล (2547: 84 – 90) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ปรากฏว่า การดำเนินการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตไปสู่กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ อาจารย์

ข้าราชการ นักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง โดยยังไม่สามารถทำให้กลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ความเข้าใจได้มากเท่าที่ควร

การเรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับการยอมรับว่า มีความสำคัญมากสำหรับประชากรทุกประเทศ แต่สังคมไทยยังมีค่านิยมไม่ถูกต้องในเรื่องการเรียนรู้ และคนในสังคมยังไม่เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมให้รักการเรียนรู้มากกว่าความบันเทิง รักการอ่าน มากกว่าการพูด รักการแสวงหาข้อมูลมากกว่ารับข้อมูล ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้คนไทยสามารถปรับตัว อยู่ในโลกปัจจุบันได้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543: 124) โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิสิตนักศึกษาที่กำลังจะเป็นบัณฑิตต้องเป็นผู้มีความพร้อมในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ไม่ใช่จบ การเรียนรู้เมื่อสำเร็จการศึกษา และเป็นหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษาที่จะต้องดูแลปลูกฝังลักษณะ ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียน จากการค้นคว้าเอกสารพบว่า การศึกษาเกี่ยวกับ ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาไทยยังมีน้อยมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยได้นำแนวคิดลักษณะผู้เรียนรู้ ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของ แคนดี ครีเบิร์ต และโอเลียรี่ แนวคิดสมรรถนะ หลักในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคณะกรรมการสหภาพยุโรป มาบูรณาการเป็นกรอบแนวคิด เบื้องต้นสำหรับศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย เพื่อศึกษาภาวะปัจจุบันเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อจะได้ข้อมูลสำหรับ สถาบันอุดมศึกษา นิสิตนักศึกษา และผู้เกี่ยวข้องทราบ และใช้เป็นสารสนเทศสำหรับการพัฒนา นิสิตนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีความพร้อมเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

### ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อ

1. ศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ด้านสถาบัน

อุดมศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

3. ค้นหาปัจจัยที่สามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

### ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยจะมีความสำคัญในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านวิชาการ ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ต้องรู้ความรู้อันเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอด ชีวิตของนิสิตนักศึกษา ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในภาวะปัจจุบัน

2. ด้านการประยุกต์ เป็นข้อมูลป้อนกลับให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้

2.1 สถาบันอุดมศึกษา สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนากรอบการดำเนินงาน หรือยุทธศาสตร์การจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้

2.2 อาจารย์ อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานิสิตนักศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรม ตลอดจนการประเมินผลให้เอื้อต่อการส่งเสริมพัฒนานิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างยั่งยืน

2.3 ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นสารสนเทศ เพื่อทบทวนนโยบายการจัดการศึกษา ปรับปรุงหลักสูตร และจัดสภาพแวดล้อมให้ตอบสนองต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

### ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2551 ซึ่งกำลังศึกษาชั้นปีสุดท้ายในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนครอบคลุมกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย สถาบันอุดมศึกษาของรัฐแบบจำกัดรับ จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวนประมาณ 22,900 คน และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรังสิต จำนวนประมาณ 6,500 คน รวมทั้งสิ้น 29,400 คน (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. 2549: ออนไลน์)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ได้แก่

2.1.1 เพศ ได้แก่ ชาย หญิง

2.1.2 วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว จำแนกเป็น 4 แบบ ได้แก่ แบบ ประชาธิปไตย แบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป แบบเข้มงวดกวดขัน แบบปล่อยปละละเลย

2.1.3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ปานกลาง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

2.1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา จำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาปานกลาง ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ

2.1.5 ความมุ่งหวังทางการศึกษา จำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ปริญญาเอก  
ปริญญาโท ปริญญาตรี

2.1.6 รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด จำแนกเป็น 2 แบบ ได้แก่ เรียนรู้จาก  
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรียนรู้จากการถ่ายทอดของผู้สอน

2.1.7 ความสนใจประกอบอาชีพ จำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ อาชีพอิสระ  
พนักงานหน่วยงานของรัฐ พนักงานหน่วยงานเอกชน

2.1.8 การใช้เวลาว่าง จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมวิชาการ  
กิจกรรมนันทนาการ

2.2 ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ประเภทสถาบันอุดมศึกษา จำแนกเป็น  
2 ประเภท ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

2.3 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่

2.3.1 กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ วิทยาศาสตร์  
สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

2.3.2 การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา จำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่  
การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษามาก การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษาปานกลาง การเข้า  
ร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษาน้อย

2.3.3 ลักษณะกลุ่มเพื่อน จำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ กลุ่มเพื่อนที่ชอบเรียน  
กลุ่มเพื่อนที่ชอบทำกิจกรรม กลุ่มเพื่อนที่ชอบความสนุกสนานบันเทิง

2.4 ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย  
จำนวน 6 ด้าน คือ จิตใจรักการแสวงหาความรู้ วิสัยทัศน์กว้างไกล ดำเนินภารกิจต่างๆ ด้วย  
การพึ่งตนเอง ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ทักษะด้านการเรียนรู้ ทักษะด้านการใช้ภาษา  
โดยจำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มาก ปานกลาง น้อย

## กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวคิดพื้นฐานสำหรับการกำหนดลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิต  
นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย อาศัยแนวคิดทฤษฎี จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร  
และความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ โดยลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับ  
ปริญญาตรี ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร อาศัยแนวคิดจากการพัฒนาผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต  
ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีของ แคนดี ครีเบิร์ท และ โอเลียร์ แนวคิดเรื่องสมรรถนะหลัก  
ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคณะกรรมการสหภาพยุโรป (Commission of the European  
Communities) ดังนี้

1.1 แนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับปริญญาตรีของ แคนดี

ครีเบิร์ต และ โอลีเยรี่ (Candy ; Crebert ; & Oleary. 1994: 38 – 44) กล่าวว่า บุคลิกลักษณะของบัณฑิต ที่จะเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประสบความสำเร็จ ต้องประกอบด้วยลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต 5 ด้าน ดังนี้

- 1.1.1 จิตใจรักการแสวงหาความรู้ ได้แก่
  - 1.1.1.1 รักในการเรียนรู้
  - 1.1.1.2 อยากรู้ อยากเห็น
  - 1.1.1.3 มีจิตสำนึกในการคิดวิเคราะห์
  - 1.1.1.4 ทำความเข้าใจกับข้อมูลได้อย่างรอบด้านและรู้จักประเมินตนเอง
- 1.1.2 วิสัยทัศน์กว้างไกล ได้แก่
  - 1.1.2.1 สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ในสาขาต่างๆ
  - 1.1.2.2 ตระหนักในการนำความรู้ไปใช้อย่างสร้างสรรค์
  - 1.1.2.3 สามารถขยายวิสัยทัศน์ให้กว้างไกล
- 1.1.3 ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสาร ได้แก่
  - 1.1.3.1 รู้จักแหล่งเรียนรู้
  - 1.1.3.2 รู้จักตั้งคำถาม
  - 1.1.3.3 สามารถสรุปและขยายความจากข้อมูลที่มีสภาพการณ์แตกต่างกัน
  - 1.1.3.4 มีการตรวจสอบข้อมูล
  - 1.1.3.5 สามารถอ่านข้อมูลแบบต่างๆ ทั้งข้อความ สถิติ กราฟ แผนภูมิ

แผนภาพ ตาราง

- 1.1.3.6 สามารถประเมินข้อมูลตามหลักเหตุผล
- 1.1.4 สำนึกในการดำเนินภารกิจต่างๆ ด้วยการพึ่งตนเอง ได้แก่
  - 1.1.4.1 ทำงานด้วยตนเอง
  - 1.1.4.2 สามารถจัดการภารกิจส่วนตัว เช่น การบริหารเวลา การกำหนด

เป้าหมายในการทำงาน

- 1.1.5 ทักษะด้านการเรียนรู้ ได้แก่
  - 1.1.5.1 รู้จักข้อดี และข้อเสียของการเรียนรู้แต่ละแบบ
  - 1.1.5.2 มีกลยุทธ์ในการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และเลือกใช้ได้อย่าง

เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา

- 1.1.5.3 เข้าใจในความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ระดับผิวกับระดับลึก

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะหลักสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Key competences for lifelong learning) ของคณะกรรมการแห่งสหภาพยุโรป (Commission of the European Communities. 2005: 13) จำนวน 8 ด้าน ประกอบด้วย

- 1.2.1 การใช้ภาษาประจำชาติในการติดต่อสื่อสาร
- 1.2.2 การใช้ภาษาต่างประเทศในการติดต่อสื่อสาร

1.2.3 ความสามารถพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

1.2.4 ความสามารถในการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ชนิดต่างๆ

1.2.5 ความสามารถในการเรียนรู้

1.2.6 ความสามารถในการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งการเป็น

พลเมืองที่ดี

1.2.7 ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ

1.2.8 ความสามารถในการธำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดั่งามของประเทศ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่า การกำหนดองค์ประกอบลักษณะผู้เรียนรู้อุดมชีวิตของแนวคิดทั้งสองมีความสอดคล้องกัน แต่ แคนดี คีร์เบิร์ต และ โอลีเรียได้ทำการศึกษา ลักษณะผู้เรียนรู้อุดมชีวิตของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี โดยตรงภายใต้การสนับสนุนของสภาการอุดมศึกษา ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะและเจตคติในการเรียนรู้อุดมชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี (Candy ; Crebert ; & Oleary. 1994: xv) แต่แนวคิดนี้ไม่ได้กล่าวถึงทักษะการใช้ภาษาประจำชาติและภาษาสากลเพื่อการติดต่อสื่อสาร ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะหลักสำหรับการเรียนรู้อุดมชีวิตของคณะกรรมการแห่งสหภาพยุโรป ดังนั้น ด้วยเหตุผลที่ทักษะการใช้ภาษาประจำชาติ และภาษาอังกฤษ ซึ่งถือเป็นภาษาสากลทั้งในด้านการอ่าน พูด ฟัง และเขียน จะช่วยให้ผู้เรียนรู้อุดมชีวิตสามารถขยายขอบเขตการเรียนรู้ออกไปให้กว้างไกล นอกจากนี้ การใช้ภาษาอังกฤษถือเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชากรในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาประจำชาติ เป็นภาษาสากลสามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ได้ โดยไม่มีข้อจำกัดในด้านภาษา ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าลักษณะ ผู้เรียนรู้อุดมชีวิตของนิสิตนักศึกษาไทยจำเป็นต้องมีองค์ประกอบด้านความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับภาษาไทยด้วย จึงได้บูรณาการ เป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้อุดมชีวิต ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย จำนวน 6 ด้าน ดังนี้

1. จิตใจรักการแสวงหาความรู้
2. วิสัยทัศน์กว้างไกล
3. ดำเนินภารกิจต่างๆด้วยการพึ่งตนเอง
4. ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล
5. ทักษะด้านการเรียนรู้
6. ทักษะด้านการใช้ภาษา

2. กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการลักษณะผู้เรียนรู้อุดมชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย อาศัยแนวคิดในการประเมินการเปลี่ยนแปลงนิสิตนักศึกษาของ แพสแคเรลลา แนวคิดในการศึกษาผลลัพธ์ทางการศึกษาของนิสิตนักศึกษาของ แอสติน แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาของ ซิคเคอร์รี่ และ

สำเนาวิ ขจรศิลป์ และผลงานวิจัยของ สุชาดา สุธรรมรักษ์ โดยผู้วิจัยนำมาบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดตัวแปรอิสระ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ดังนี้

2.1 การศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาสติปัญญาของนิสิตนักศึกษา โดย แพสแคเรลลา (Pascarella ; & Terenzini. 1991: 53 – 55)เสนอแนวคิดการประเมินการเปลี่ยนแปลงนิสิตนักศึกษาด้วยการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยได้กำหนดกลุ่มตัวแปรเชิงสาเหตุ 5 กลุ่มที่คาดว่า มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้และการพัฒนาด้านสติปัญญาของนิสิตนักศึกษา คือ

- 2.1.1 ภูมิหลังของนิสิตนักศึกษาก่อนเข้าเรียน
- 2.1.2 โครงสร้างการจัดองค์กรของสถาบันอุดมศึกษา
- 2.1.3 การรับรู้สภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา
- 2.1.4 ปฏิสัมพันธ์ของนิสิตนักศึกษากับบุคคลฝ่ายต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา
- 2.1.5 ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษา

ผลจากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวแปร ได้แก่ ภูมิหลังของนิสิตนักศึกษา ความสัมพันธ์กับอาจารย์และเพื่อน และความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาสติปัญญาของนิสิตนักศึกษา ส่วนลักษณะโครงสร้างของสถาบันอุดมศึกษามีอิทธิพลทางอ้อม โดยส่งผ่านการรับรู้ลักษณะสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา ความมุ่งมั่นของนิสิตนักศึกษา และความสัมพันธ์กับอาจารย์และเพื่อน กลุ่มตัวแปรทั้ง 5 กลุ่มนี้ นอกจากสามารถอธิบายอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาสติปัญญาของนิสิตนักศึกษาแล้ว การศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านอื่นๆ ก็สามารถใช้กลุ่มตัวแปรทั้งหมด หรือบางกลุ่มในโมเดลกำหนดเป็นกรอบความคิดในการศึกษาได้เช่นกัน

2.2 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า สภาพแวดล้อม และผลลัพธ์ เพื่อศึกษาผลลัพธ์ทางการศึกษาของนิสิตนักศึกษา ของ แอสติน (Astin.1993: 7-16) โดยแอสตินได้เสนอแนวคิด ดังนี้

2.2.1 ปัจจัยนำเข้า หมายถึง ลักษณะที่เป็นภูมิหลังของนิสิตนักศึกษาในระยะเริ่มเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่นิสิตนักศึกษาได้รับก่อนเข้าเรียน

2.2.2 สภาพแวดล้อม หมายถึง นโยบายของสถาบันอุดมศึกษา การจัดหลักสูตร การเรียนการสอน คณาจารย์ กลุ่มเพื่อน และประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหมดที่นิสิตนักศึกษาเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย นับตั้งแต่เข้าศึกษาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา (Institutional involvement)

2.2.3 ผลลัพธ์ทางการศึกษา หมายถึง ผลลัพธ์ด้านความรู้หรือด้านสติปัญญาพิจารณาจาก คะแนนเฉลี่ยสะสม การสำเร็จการศึกษา การมีงานทำที่ดี การมีรายได้สูง และผลลัพธ์ด้านจิตพิสัย เช่น คุณลักษณะของนิสิตนักศึกษาที่แสดงออกภายหลังได้รับประสบการณ์ต่างๆ จากสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา เป็นความเปลี่ยนแปลง หรือความก้าวหน้าของ

นิสิตนักศึกษา อันเป็นผลมาจากการได้รับการศึกษาตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา เปรียบเทียบกับคุณลักษณะของนิสิตนักศึกษาเมื่อแรกเริ่มเข้าศึกษา ซึ่ง แอสติน (Astin. 1993: 30) สรุปไว้ว่า นิสิตนักศึกษาที่เข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน หรือที่ไม่ได้เข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาจะส่งผลให้มีการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงต่างกัน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาที่มีอิทธิพลสำคัญในการพัฒนานิสิตนักศึกษาของ ชิคเคอริง และ ไรซ์เซอร์ (Chickering ; & Reisser. 1993: 265 – 279) กล่าวถึงปัจจัย 7 ประการในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ได้แก่

2.3.1 ความชัดเจนและความคงที่ของจุดมุ่งหมาย (Clear and consistent objectives) รวมทั้งนโยบาย กระบวนการดำเนินงาน และกิจกรรมต่างๆ ของสถาบันอุดมศึกษา

2.3.2 ขนาดของสถาบันอุดมศึกษา (Institutional size)

2.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตศึกษากับอาจารย์ (Student-faculty

Relationships)

2.3.4 หลักสูตร (Curriculum)

2.3.5 การสอน (Teaching)

2.3.6 สัมพันธภาพระหว่างนิสิตศึกษากับเพื่อนและบุคลากรฝ่ายต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา (Friendships and communities)

2.3.7 การประสานการดำเนินงานด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา และการบริการวิชาการ กับการบริการด้านกิจการนิสิตนักศึกษา (Students development programs and services)

2.4 แนวคิดเรื่องปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา ของ สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2538: 14) ซึ่งได้กล่าวถึงปัจจัยต่างๆ 8 ประการ ดังนี้

2.4.1 ปัจจัยด้านบริหาร

2.4.2 ปัจจัยด้านวิชาการ

2.4.3 ปัจจัยด้านกิจการนักศึกษา

2.4.4 ปัจจัยด้านบุคลากร

2.4.5 ปัจจัยด้านงบประมาณ

2.4.6 ปัจจัยด้านนิสิตนักศึกษา

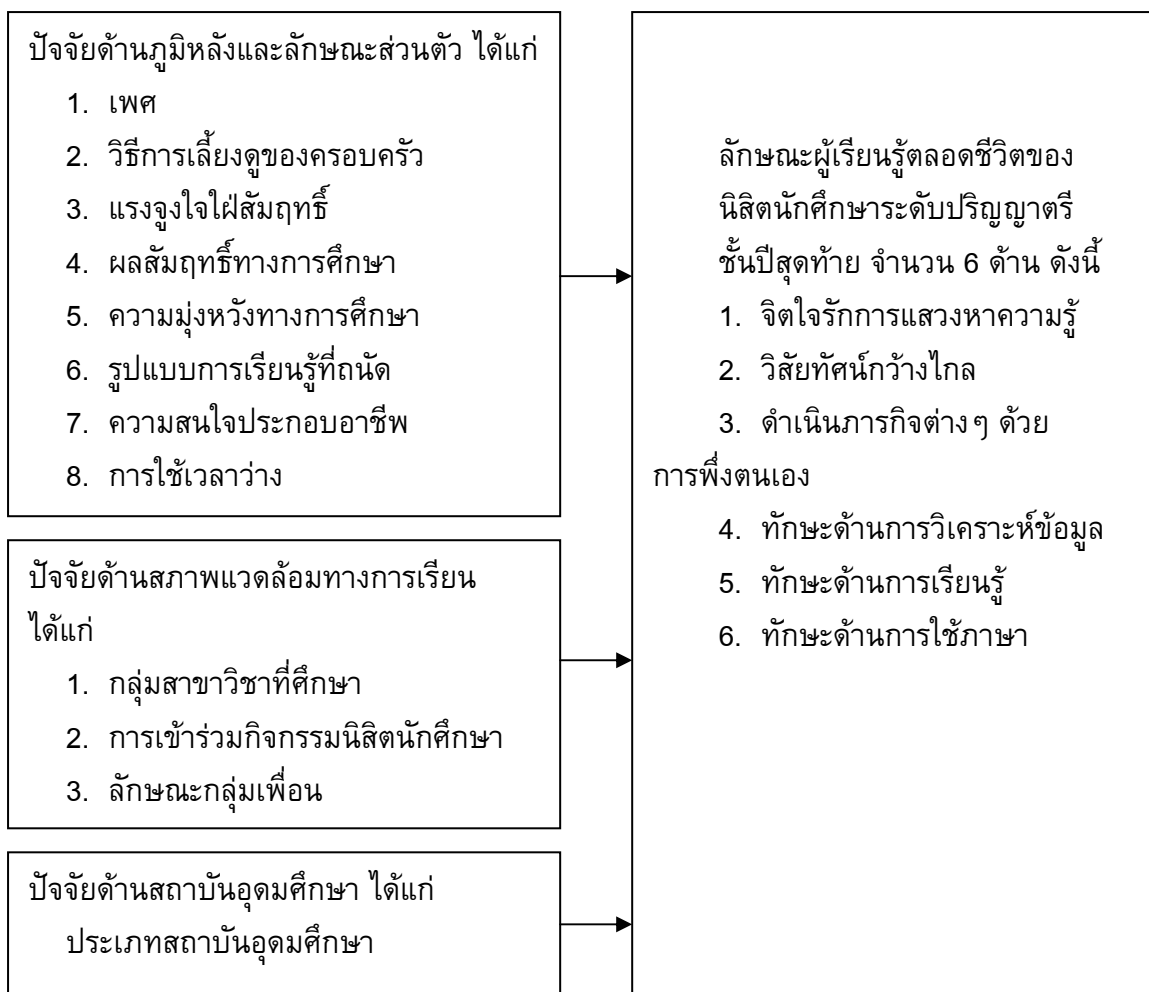
2.4.7 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในสถาบันอุดมศึกษา

2.4.8 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกของสถาบันอุดมศึกษา

2.5 รายงานการวิจัย เรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเรียนรู้นของนิสิต ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : การวิเคราะห์โมเดลลิสเรลที่มีตัวแปรแฝงของ สุขชาติ สุธรรมรักษ์ (2545: 24 – 27) ผลการวิจัยปรากฏว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเรียนรู้นในผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้น และผลลัพธ์ด้านจิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

- 2.5.1 ลักษณะการมุ่งมั่นและการเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย
- 2.5.2 ลักษณะความสัมพันธ์กับอาจารย์
- 2.5.3 ลักษณะความสัมพันธ์กับเพื่อน
- 2.5.4 ลักษณะสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยตามการรับรู้ของนิสิต

แนวคิดและผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ตามโมเดล I – E – O ของ แอสติน (Astin. 1993: 7 – 16) กลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนานิสิตนักศึกษาที่มี 2 ด้าน คือ I (Input) หมายถึง ภูมิหลังและลักษณะส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาที่มีมาก่อนเข้าศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา และ E (Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษา และ O (Outcomes) หมายถึง ผลลัพธ์ทางการศึกษา ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 กลุ่ม แพสคาเรลลา (Pascarella ; & Terenzini. 1991: 53 – 55) ได้มีแนวคิดที่คล้ายคลึงกันโดยได้แยกกล่าวถึง ปัจจัย 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ภูมิหลังหรือลักษณะส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาก่อนเข้าเรียน ลักษณะ โครงสร้างการจัดองค์กรของสถาบันอุดมศึกษา การรับรู้ลักษณะสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา ปฏิสัมพันธ์ของนิสิตนักศึกษากับบุคคลฝ่ายต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษาความมุ่งมั่นในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษา เช่นเดียวกับแนวคิด เรื่องสภาพ แวดล้อมของสถาบัน อุดมศึกษา ที่มีอิทธิพลสำคัญในการพัฒนานิสิตนักศึกษาของ ชิคเคอริง และไรซ์เซอร์ (Chickering; & Reisser. 1993: 265 – 279) ก็ได้กล่าวถึงปัจจัย 7 ประการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน และแนวคิดเรื่องปัจจัย สำคัญที่มีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาของ สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2538: 14) กล่าวถึงปัจจัยที่มี ลักษณะใกล้เคียงกันไว้ 8 ประการ นอกจากนี้ ผลการวิจัย เรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการ พัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : การวิเคราะห์ โมเดลลิสรเอล ที่มี ตัวแปรแฝงของ สุชาติดา สุธรรมรักษ์ (2545: 24 – 27) ได้กล่าวถึงลักษณะการมุ่งมั่นและการเข้าร่วม กิจกรรมในมหาวิทยาลัย ลักษณะความสัมพันธ์กับอาจารย์ ลักษณะความสัมพันธ์กับเพื่อน ลักษณะ สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยตามการรับรู้ของนิสิต สามารถสรุปได้ว่าแนวคิดดังกล่าวต่างอธิบายถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาไว้มีความสอดคล้องกัน ซึ่งใน การศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านต่างๆ แพสคาเรลลา (Pascarella ; & Terenzini.1991 : 55) กล่าวว่า สามารถใช้กลุ่มตัวแปรทั้งหมดหรือบางกลุ่มตามปัจจัยดังกล่าวข้างต้น กำหนดเป็นกรอบความคิดในการศึกษาได้เช่นกัน ผู้วิจัยจึงบูรณาการแนวคิดดังกล่าวข้างต้นเป็น กรอบในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลัง และลักษณะส่วนตัว ปัจจัยด้าน สถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับ ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิต นักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ดังภาพประกอบ 1



ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับ ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

### นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย หมายถึง ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ที่แสดงให้เห็นถึงความพร้อมและศักยภาพที่จะเรียนรู้ได้ทุกช่วงวัยของชีวิต ประกอบด้วย ลักษณะต่างๆ 6 ด้าน ได้แก่

1.1 จิตใจรักการแสวงหาความรู้ หมายถึง ลักษณะที่แสดงว่า เป็นผู้มีความรักในการเรียนรู้ กระตือรือร้นที่จะหาความรู้เพิ่มเติม สามารถคิดวิเคราะห์ ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ ทำ

ความเข้าใจกับข้อมูลได้อย่างรอบด้านและรู้จักประเมินตนเอง

1.2 วิสัยทัศน์กว้างไกล หมายถึง ลักษณะที่แสดงว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ในสาขาต่างๆ นำความรู้ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ และสามารถขยายวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

1.3 ดำเนินภารกิจต่างๆด้วยการพึ่งตนเอง หมายถึง ลักษณะที่แสดงว่าเป็นผู้ทำงานได้ด้วยตนเอง สามารถจัดการภารกิจส่วนตัว เช่น การบริหารเวลา การกำหนดจุดมุ่งหมายในชีวิต

1.4 ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง ลักษณะที่แสดงว่าเป็นผู้ที่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและสารสนเทศที่มีคุณค่าได้ สามารถตั้งคำถาม สามารถสรุปความและขยายความจากข้อมูลที่มีสภาพการณ์ที่แตกต่างกัน สามารถตรวจสอบข้อมูลที่รับรู้ สามารถอ่านข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ทั้งข้อความ สถิติ กราฟ แผนภูมิ แผนภาพ ตาราง และสามารถประเมินข้อมูลตามหลักเหตุผล

1.5 ทักษะด้านการเรียนรู้ หมายถึง ลักษณะที่แสดงว่า เป็นผู้มีความพร้อมในการเรียนรู้จากข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย สามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ระดับพื้นฐานกับระดับนำไปปฏิบัติ

1.6 ทักษะด้านการใช้ภาษา หมายถึง ลักษณะที่แสดงว่า เป็นผู้สามารถใช้ภาษาประจำชาติ และภาษาสากลในการติดต่อสื่อสาร และแสวงหาความรู้ได้เป็นอย่างดี

2. ปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว หมายถึง เหตุที่เกี่ยวข้องกับ สถานภาพ ข้อมูลส่วนตัว ของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ได้แก่

2.1 วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว หมายถึง ลักษณะที่ครอบครัวของนิสิตนักศึกษา ปฏิบัติในการดูแล อบรม สั่งสอน นิสิตนักศึกษา จำแนกเป็น 4 แบบ ได้แก่ (อัจนรา ประไพตระกูล. 2539: 8)

2.1.1 แบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น ความยุติธรรม การตัดสินใจใดๆ ในครอบครัวเกิดขึ้นจากการตกลงเห็นชอบจากสมาชิกทุกคน และนิสิตนักศึกษา มีโอกาสได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ มีโอกาสคิดริเริ่ม และตัดสินใจ ผู้ปกครองไม่ตามใจ และไม่เข้มงวดจนเกินไป

2.1.2 แบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครอง ไม่ให้อิสระแก่นิสิตนักศึกษาเท่าที่ควร ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ถูกควบคุมให้อยู่ในสายตา หรือ คุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

2.1.3 แบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองกำหนด จุดมุ่งหมายหรือกฎเกณฑ์ทุกอย่างที่เข้มงวด นิสิตนักศึกษาเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตาม และต้องเชื่อฟัง ผู้ปกครองอย่างเคร่งครัด หากไม่ปฏิบัติตามจะถูกลงโทษอย่างรุนแรง

2.1.4 แบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ ไม่ให้การสนับสนุนหรือคำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร นิสิตนักศึกษาไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ หรือรับ

การฝึกฝนให้มีคุณธรรมและความดีต่างๆ ไม่มีระเบียบวินัย และไม่มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีเวลาอยู่ร่วมกับผู้ปกครองน้อยและมีอิสระมากเกินไป

2.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความต้องการ หรือความปรารถนาของนิสิต นักศึกษาที่มุ่งมั่นบรรลุเป้าหมายในการเรียน และหรือการทำงานใดๆ อย่างไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และตั้งใจที่จะกระทำอย่างมีประสิทธิภาพให้มากที่สุด ในการวิจัยนี้อาศัยแบบสอบถามสำหรับวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง หมายถึง มีคะแนนเฉลี่ย 3.76 – 5.00 ระดับปานกลาง หมายถึง มีคะแนนเฉลี่ย 2.26 – 3.75 และระดับต่ำ หมายถึง มีคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.25

2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา หมายถึง ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม จนถึงภาค การศึกษาปัจจุบัน จำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง หมายถึง มีคะแนนเฉลี่ยสะสมมากกว่า 3.50 ระดับปานกลาง หมายถึง มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.50 – 3.50 และระดับต่ำ หมายถึง มีคะแนนเฉลี่ยสะสม น้อยกว่า 2.50

2.4 ความมุ่งหวังทางการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่นิสิตนักศึกษา มุ่งหวังต้องการศึกษา จำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

2.5 รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด หมายถึง ลักษณะการเรียนรู้ ที่นิสิตนักศึกษา มีความชำนาญมากที่สุด จำแนกเป็น 2 แบบ ได้แก่ การเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การเรียนรู้จากการถ่ายทอดของผู้สอน

2.6 ความสนใจประกอบอาชีพ หมายถึง ความมุ่งมั่น ความตั้งใจ ความต้องการในการประกอบอาชีพของนิสิตนักศึกษาภายหลังสำเร็จการศึกษา จำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ อาชีพอิสระ พนักงานหน่วยงานของรัฐ พนักงานหน่วยงานเอกชน

2.7 การใช้เวลารว่าง หมายถึง การใช้เวลานอกเหนือจากภารกิจประจำของนิสิต นักศึกษาในกิจกรรมที่ชอบ หรือมีความสุขที่ได้ปฏิบัติ จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ กิจกรรม วิชาการ กิจกรรมนันทนาการ

3. ประเภทสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง กลุ่มของสถาบันอุดมศึกษาที่จำแนกประเภท ตามผู้ดำเนินการก่อตั้ง ซึ่งในงานวิจัยนี้ จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ แบบจำกัดรับ หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐในระบบปิด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดจำนวนการรับ นิสิตนักศึกษาไว้แน่นอน และตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สถาบันอุดมศึกษา เอกชน หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาที่จัดดำเนินงานโดยเอกชนหรือมูลนิธิ ที่ตั้งอยู่ในเขต กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

4. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน หมายถึง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์ ต่างๆ ภายในสถาบันอุดมศึกษาที่สัมพันธ์กับการศึกษาเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ได้แก่

4.1 กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา หมายถึง หมวดหมู่ของคณะวิชาที่จัดหลักสูตร

การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา ตามแขนงของศาสตร์ในการเรียนรู้ จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

4.2 การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิต หมายถึง พฤติกรรมของนิสิตนักศึกษาที่แสดงถึงความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ นอกชั้นเรียนที่จัดขึ้นโดย สถาบันอุดมศึกษา งานกิจกรรมนิสิต นักศึกษา รวมทั้งกิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาจัดขึ้นเอง เพื่อตอบสนองความต้องการและความสนใจของนิสิตนักศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนานิสิตนักศึกษา รวมทั้งการเข้าร่วมเป็นกรรมการ หรือ สมาชิกองค์กร สโมสร สมาคมนิสิต และชมรมต่างๆ โดยวัดจากจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่นิสิตนักศึกษาใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับมาก หมายถึง เวลาที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรม มากกว่า 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ระดับปานกลาง หมายถึง เวลาที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรม 10-20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และระดับน้อย หมายถึง เวลาที่ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมน้อยกว่า 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

4.3 ลักษณะกลุ่มเพื่อน หมายถึง ลักษณะอุปนิสัยของเพื่อนที่คบหาอยู่ในกลุ่มเดียวกัน โดยใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น เรียน รับประทานอาหาร เที่ยวเตร่ เล่น ทำงาน พูดคุยปรึกษา จำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ กลุ่มเพื่อนที่ชอบเรียน กลุ่มเพื่อนที่ชอบทำกิจกรรม กลุ่มเพื่อนที่ชอบความสนุกสนานบันเทิง

5. นิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ในวิจัยนี้ หมายถึง ผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีสุดท้าย ตามหลักสูตรระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2550 ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแบบจำกัดรับ และสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ซึ่งมีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนครอบคลุมกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

## สมมุติฐานในการวิจัย

1. ปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัวของนิสิตนักศึกษา ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน มีความสัมพันธ์กับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย
2. ตัวแปรอิสระในปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัวของนิสิตนักศึกษา ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน อย่างน้อย 1 ตัว ที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรีชั้นปีสุดท้ายได้ อย่างมีนัยสำคัญ ( $\alpha$  เท่ากับ .05) และมีความเข้มของ  $R^2$  อย่างน้อย เท่ากับ .25

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาลักษณะผู้เรียนผู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนผู้ตลอดชีวิต
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีลักษณะผู้เรียนผู้ตลอดชีวิต
3. การจัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาในระดับปริญญาตรี ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542
4. การวัดลักษณะผู้เรียนผู้ตลอดชีวิต

### ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนผู้ตลอดชีวิต

#### ความหมายของการเรียนผู้ตลอดชีวิต

คณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมี แจคส์ เดอลอร์ส (Jacques, Delors) เป็นประธาน ได้นำเสนอรายงานต่อ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เรื่อง การเรียนรู้ : ขุมทรัพย์ในตน (Learning : The Treasure Within) กล่าวถึง การเรียนผู้ตลอดชีวิตว่า เปรียบเหมือนกุญแจที่จะนำเข้าสู่โลกในศตวรรษที่ 21 รายงานฉบับนี้ถูกนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดดำเนินนโยบายเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอด ชีวิตของประเทศต่างๆ หลายประเทศ โดยนำเสนอให้มีการทบทวน และขยายแนวคิดเรื่อง การ เรียนรู้ตลอดชีวิตให้กว้างไกลยิ่งขึ้น โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ว่า การเรียนผู้ตลอดชีวิตไม่ได้มี ความหมายเป็นเพียงการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพการงาน อาชีพเท่านั้น แต่ต้องครอบคลุมทั้งในด้านความรู้ เจตคติ วิจารณ์ญาณ และความสามารถ ในทางปฏิบัติไปพร้อมๆ กัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543ก: คำชี้แจง) ซึ่ง ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการเรียนผู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ (เดอลอร์ส ; และคนอื่นๆ. 2540: 121) ดังนี้

1. การเรียนเพื่อรู้ เป็นการผสมผสานความรู้ทั่วไปที่กว้างขวางเพียงพอเข้ากับ โอกาสที่จะศึกษาบางวิชาอย่างละเอียดลึกซึ้ง การเรียนเพื่อรู้หมายรวมถึง การฝึกฝนในวิธีเรียนรู้ เพื่อจะได้ตัดดวงประโยชน์จากการศึกษาไปจนตลอดชีวิต
2. การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง เพื่อจะได้ไม่เพียงแต่มีความชำนาญทางด้าน วิชาชีพเท่านั้น แต่ในความหมายที่กว้างกว่า คือ สามารถรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ และ ปฏิบัติงาน เป็นหมู่คณะ เป็นการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ต่างๆ ทางสังคมและการประกอบ อาชีพ ซึ่งอาจเป็นการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน หรือในระบบโรงเรียน โดยใช้หลักสูตรซึ่ง ประกอบด้วย การเรียนในภาคทฤษฎีสลับกับการฝึกปฏิบัติ

3. การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ด้วยการสอนให้เข้าใจผู้อื่น และตระหนักดีว่า มนุษย์เราจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดำเนินโครงการร่วมกันและเรียนรู้วิธีแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ โดยชี้ให้เห็นว่า ความหลากหลาย ความเข้าใจอันดีต่อกัน และสันติภาพนั้นล้ำค่า และคู่ควรแก่ การหวงแหน

4. การเรียนรู้เพื่อชีวิต เพื่อที่จะได้สามารถปรับปรุงบุคลิกของตนให้ดีขึ้น ดำเนินงานต่างๆ โดยอิสระเสรี ยิ่งขึ้น มีดุลพินิจ และความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น การจัดการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนมีลักษณะ ได้แก่ ความจำ การใช้เหตุผล ความซบซึ้งในสุนทรียภาพ สมรรถนะทางร่างกาย และทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ครบทุกด้าน โดยไม่อาจจะละเลยด้านใดด้านหนึ่ง

ในส่วนของความหมายของคำว่า “ การเรียนรู้ตลอดชีวิต” (Lifelong Learning) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้จำนวนมาก ซึ่งทั่วไปมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยอธิบายว่าเป็นการเรียนรู้ของบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดทุกช่วงวัยของชีวิต สอดคล้องกับคณะกรรมการการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต สหภาพยุโรป (European Lifelong Learning Initiative) ก็ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ กระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในการกระตุ้น และสร้างเสริมให้บุคคลแสวงหาความรู้ คุณค่า ทักษะ และมีความเข้าใจในสิ่งที่พวกเขาจำเป็นต้องรู้ไปจนตลอดชั่วชีวิต เพื่อให้สามารถนำความรู้เหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมั่นใจ สร้างสรรค์ และมีความสุขในการดำเนินชีวิตทุกด้าน ทุกสถานการณ์ ทุกสภาพแวดล้อม (Mckenzie. 2001: 368 ; อ้างอิงจาก Kearns. 1998. *Lifelong Learning : Implication for Vocational Education and Training*: unpagged) รวมทั้งเป็นไปในแนวทางเดียวกับคณะกรรมการที่ปรึกษาแห่งชาติว่าด้วย เรื่องการศึกษาต่อเนื่อง และการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งสหราชอาณาจักรที่ได้ให้ความหมายไว้ใกล้เคียงกัน คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการกระทำของคนที่ปรารถนาจะทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ที่ไดพบ ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับ การเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยมรวมทั้งศักยภาพในการพินิจพิจารณา ซึ่งนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา และความปรารถนาในการเรียนรู้มากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543ข: 38)

ปีเตอร์สัน (สุมาลี สังข์ศรี. 2544: 20 ; อ้างอิงจาก Peterson. 1979. *Lifelong Learning in America*. unpagged) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลตลอดช่วงชีวิตของเขา อันเป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาด้านสติปัญญา สังคม และบุคคล การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ได้ครอบคลุมเฉพาะการศึกษาของผู้ใหญ่ แต่เป็นการศึกษาสำหรับทุกช่วงของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ไปจนถึงผู้สูงอายุ เกิดขึ้นตั้งแต่เกิดจนตาย และเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ถูกนำมาใช้เพื่อการศึกษาอย่างมาก จึงได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับ ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย ดังที่ บุญใจ ศรีสถิตนรากุล (Boonjai Srisatidnarakul. 2002: 137) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ของบุคคลที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยใช้กระบวนการเรียนรู้และนวัตกรรม สื่อทางการศึกษา วิทยาการ เทคโนโลยี ใน

การศึกษาค้นคว้า สืบค้นข้อมูล เพื่อเสริมสร้างปัญญาของประชาชนให้เจริญงอกงามทางด้าน  
วิทยาการ ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงทุกขณะ และมีความรู้  
ก้าวทันกับวิทยาการใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องโดยตลอดช่วงวัยของชีวิต

นักวิชาการบางกลุ่มได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีลักษณะ  
เฉพาะด้าน มากยิ่งขึ้น จากมุมมองที่แตกต่างกัน กล่าวคือ จากมุมมองด้านพฤติกรรมการเรียนรู้  
แนปเปอร์ และ ครอปเลย์ (Knapper ; & Cropley. 2000: 1, 11 – 12) อธิบายว่า การเรียนรู้  
ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้อย่างอิสระที่บุคคลสามารถกระทำได้ และเป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นไป  
ตลอดชั่วชีวิตของแต่ละบุคคล การเรียนรู้ไม่ใช่การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยขาดการวางแผนล่วงหน้า  
เช่น การเรียนรู้ของประชาชนในการตรวจดูอัตราค่าโดยสารให้ถูกต้อง เมื่อมีการปรับราคา  
โดยสารรถประจำทางใหม่ แต่การเรียนรู้ตลอดชีวิตควรถือเป็นจุดมุ่งหมายของการศึกษา  
ตลอดชีวิต ซึ่งในการศึกษาจัดว่า เป็น “การเรียนรู้อย่างอิสระ” (Deliberate Learning) ประกอบด้วย  
คุณลักษณะเฉพาะ 4 ประการ คือ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างตั้งใจโดยผู้เรียนให้ความสนใจ  
ในสิ่งที่กำลังเรียนรู้เป็นอย่างดี ประการที่สอง ต้องมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ และไม่ได้เป็นการคาดหวัง  
ทั่วไปอย่างไม่ชัดเจน เช่น การพัฒนาจิตใจ ประการที่สาม จุดมุ่งหมายเฉพาะนั้นต้องเป็นสาเหตุ  
ที่ทำให้เกิดมีการเรียนรู้ขึ้น และประการสุดท้าย ผู้เรียนมีความตั้งใจที่จะรักษาและนำสิ่งที่ได้เรียนรู้  
นั้นไปใช้ประโยชน์ในชีวิตต่อไป สอดคล้องกับ สมิท และ สเปนอร์ลิง (นิตยา สำเร็จผล. 2547:22 –  
23 ; อ้างอิงจาก Smith ; & Spuring. 1999 : *Lifelong Learning Riding the Tiger*. pp. 9 – 11,  
213) อธิบายความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่า เป็นพฤติกรรมกรเรียนรู้ของบุคคลที่กระทำ  
จนเป็นนิสัย (Habitually) และต่อเนื่องตลอดชีวิต ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ  
ประการแรก เป็นการแสดงการเรียนรู้ที่เป็นเชิงประจักษ์ กล่าวคือ เป็นการเรียนรู้ที่ตั้งใจ และมีการ  
วางแผนที่จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงอายุของชีวิต มากบ้าง น้อยบ้าง ครอบคลุม  
ตั้งแต่เกิดจนตาย โดยอาจเริ่มต้นที่ช่วงอายุใดก็ได้ มีขอบเขตกว้างทั้งด้านประเภทและระดับชั้น  
ของการเรียนรู้ การเรียนอาจไม่เข้มงวดกับความต่อเนื่องยอมให้มีช่องว่างได้บ้าง แต่เป็นการ  
กระทำโดยความตั้งใจ อาจเป็นการเรียนรู้ของบุคคลหรือองค์กรที่เกิดการเรียนรู้ ซึ่งแสดงให้เห็น  
ในรูปของแผน หรือกลยุทธ์ว่า ยังคงทำการเรียนรู้ในช่วงเวลายาวนาน ประการต่อมา เป็นการ  
แสดงคุณธรรมของการเรียนรู้ กล่าวคือ เป็นความมุ่งมั่นส่วนบุคคล หมายถึง แต่ละบุคคลมีความ  
สนใจส่วนตัว ในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในโปรแกรมต่างๆ และถือเป็นความรับผิดชอบ  
ส่วนบุคคลที่จะทำให้สำเร็จ มีความผูกพันกับสังคมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น และ  
สนับสนุนกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้อื่น รวมทั้งสามารถนำการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่าง  
ประสบความสำเร็จ มีความตระหนักในสิทธิของบุคคลและองค์กรในการที่จะเป็นผู้เรียนรู้ตลอด  
ชีวิต ทุกคนสามารถแสดงมุมมองและความคิดของตนอย่างอิสระ และมีความนับถือต่อความจริง  
โดยผู้เรียนสามารถเปลี่ยนความคิดเห็นได้โดยพิจารณาได้จากข้อมูล หลักฐาน และเหตุผล  
แม้ว่า ความเห็นเดิมนั้น จะเป็นความเห็นที่มีมานาน และน่าชื่นชมมากก็ตาม ส่วนมุมมองทางด้าน  
มิติของการเรียนรู้ ครอปเลย์ และ เดฟ (สุมาลี สังข์ศรี. 2544: 20 – 21 ; อ้างอิงจาก Cropley ; &

Dave. 1978. *Lifelong Education and the Training of teachers : Developing a Curriculum for Teacher Education on the Basis of the Principles of Lifelong Education*: unpagged)

กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการผสมผสานใน 2 มิติ คือ การผสมผสานในแนวตั้ง หมายถึง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในทุกช่วงชีวิตของบุคคล ทั้งการศึกษาในสถาบันการศึกษาและภายหลังจากสำเร็จการศึกษาไปแล้ว การศึกษาในโรงเรียนเป็นเพียงช่วงหนึ่งของชีวิต และไม่เพียงพอที่จะครอบคลุมความต้องการของชีวิตทั้งหมดได้ ช่วงชีวิตที่ยาวนานที่สุดของบุคคล ก็คือ ช่วงชีวิตหลังจากจบจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาไปแล้ว ส่วนอีกมิติหนึ่ง เป็นการผสมผสานในแนวนอน ถือหลักว่าการศึกษากับชีวิตมีความเชื่อมโยงกัน การศึกษา การเรียนรู้ควรจะประสานกันหลายๆ ส่วน ทั้งในโรงเรียนและแหล่งอื่นๆ ในสังคม การศึกษาควรจะผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีส่วนสัมพันธ์กับชีวิต แหล่งที่จะให้การเรียนรู้ควรจะเป็นลักษณะของเครือข่าย ซึ่งจะผสมผสานรูปแบบและแหล่งการเรียนรู้ทั้งหมดที่มีในชุมชน และสัมพันธ์กับชีวิตจริง นอกจากนี้ ในมุมมองด้านผู้เรียนรู้กับผู้จัดการศึกษา สุมาลี สังข์ศรี (2544: 14 – 17) อธิบายความแตกต่างกันระหว่างความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตกับการศึกษาตลอดชีวิตว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกิจกรรมของผู้เรียนที่เกิดจากพื้นฐานความเชื่อและสมมติฐานที่ว่าบุคคล คือ ผู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้ตัวเขาสามารถเรียนรู้ได้ บุคคลย่อมเกิดการเรียนรู้ ในทุกช่วงตลอดชีวิตของเขา ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญในด้านตัวผู้เรียน และขณะเดียวกันมีสิ่งสำคัญอีกด้านหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ การจัดดำเนินการ หรือการทำให้การเรียนรู้นั้นเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งความพยายามที่จะทำให้เกิดสิ่งนี้ได้คือการศึกษา จึงต้องใช้คำว่า การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) เป็นการศึกษาให้ความสำคัญในด้านกิจกรรมของสถานศึกษา ซึ่งกล่าวได้ว่า คำทั้งสองมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ต้องการให้บุคคลได้เรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นการเรียนรู้อย่างเหมาะสมเพื่อจะได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง เพียงแต่มีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ “การศึกษาตลอดชีวิต” เป็นการมองในแง่ของผู้จัดว่า จะจัดเตรียมกระบวนการ และประสบการณ์อย่างไรจึงจะให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างเหมาะสมตลอดชีวิต ส่วน “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” นั้นมุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนว่า หลังจากมีผู้จัดการศึกษาให้แล้วผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างไร และเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างไรหรือในลักษณะใดโดยละการจัดการศึกษาไว้ในฐานที่เข้าใจ สอดคล้องกับ มิอูระ และ คนอื่นๆ (Phasin Tangchuang. 2002: 115 ; อ้างอิงจาก Miura ; et al. 1992. *Lifelong Learning in Japan : An Introduction*. p. 33) อธิบายว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการเตรียมการด้านการศึกษา จากมุมมองของฝ่ายผู้เรียนแทนที่จะเป็นของฝ่ายนักวิชาการ เนื่องจากความเป็นจริงแล้วสังคม มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งมีผลให้มนุษย์ทุกผู้ทุกนามต้องมีการเรียนรู้ตลอดเวลา เพื่อปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น แต่ในขณะเดียวกันมนุษย์ก็เป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นด้วย นอกจากนี้ ยังกล่าวเสริมว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศที่มีระดับการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งมีทั้งลักษณะสังคมเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และเทคโนโลยีรวมอยู่ในเวลาเดียวกัน ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญในการจัดหา

แหล่งข้อมูล ข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับทุกกลุ่ม เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับบุคคลได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของทุกคนให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้ของบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายและมีความต่อเนื่องในทุกช่วงของชีวิต ครอบคลุมการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้ตลอดชีวิต อาจหมายรวมถึง วิธีการเรียนรู้ชนิดหนึ่งที่มีผู้เรียนรู้สามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยผู้เรียนมีอิสระที่จะเลือกเรียนรู้ในเรื่องที่สนใจ เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน และสามารถเข้าสู่การเรียนรู้ได้ในทุกช่วงอายุ หรือตามความพร้อม อาจมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ร่วมด้วย โดยไม่จำกัดแหล่งในการเรียนรู้ การเรียนรู้ในลักษณะนี้ ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เนื่องจากต้องมีจุดมุ่งหมายชัดเจน มีความตั้งใจ รับผิดชอบต่อจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้เป็นอย่างดี และมุ่งผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจัง ความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลให้ประสบผลสำเร็จ

### ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสำคัญมากดังที่ได้รับการเปรียบว่าเป็นกุญแจสำหรับเปิดเข้าสู่โลกภายหลัง ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพบุคคลให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานซึ่งวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลา และให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของบุคคลในแต่ละช่วงจังหวะชีวิต ครอบคลุมกิจกรรมทั้งปวงที่ช่วยให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงในโลก เกี่ยวกับผู้อื่นและตนเอง โดยเป็นการเรียนรู้ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชรา (เดอลอร์ส ; และคนอื่น ๆ. 2540: 124) ประเทศต่างๆ ได้เห็นความสำคัญ จึงนำแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต มากำหนดเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการศึกษา ในฐานะยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ซึ่ง นักการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีแนวคิดที่สอดคล้องกัน ดังนี้

ฟอเร (Aspin ; et al. 2001: xix ; citing Faure ; et al. 1972. *Learning to be: the World of Education Today and Tomorrow*: unpagged) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นเรื่องที่ทวีความ สำคัญมากขึ้น เนื่องจากการที่ประชาชนจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เมื่อก้าวเข้าสู่โลกในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของโลกอุตสาหกรรมและธุรกิจ รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั่วโลก ความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาวิทยาการความรู้ การปฏิวัติทางการติดต่อสื่อสาร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในการปฏิวัติทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และความต้องการที่หลากหลายของประชาชนเพื่อเข้าสู่ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการที่บุคคลต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ถือเป็นสถานการณ์ที่ทำให้พวกเขาต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมในการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ในขณะที่ฮาซัน (นิตยา สำเร็จผล.2547: 16; อ้างอิงจาก Hasan. 1996. *International Encyclopedia of Adult Education and Training*.

pp. 35 – 36) มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นความจำเป็นทั้งในระดับประเทศ และระดับโลก โดยเริ่มต้นจากวิกฤติการณ์น้ำมันในกลางทศวรรษที่ 70 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรม และมีผลต่อเนื่องกับระบบเศรษฐกิจโลก มีการเปิดตลาดของประเทศต่างๆ สู่เวทีโลก ทำให้เกิดการปฏิวัติด้านข้อมูลข่าวสาร และนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งข้อมูลความรู้ถือเป็นเครื่องวัดระดับความก้าวหน้าของสังคม และเศรษฐกิจ ทักษะการผลิตและผลผลิตจะล้ำสมัยเร็วขึ้น เนื่องจาก มีการผลิตสินค้าและบริการใหม่ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การมีสุขภาพที่ดี และมีอายุยืนยาวขึ้นของคนในประเทศอุตสาหกรรม ทำให้ยี่ดระยะเวลาชีวิตการทำงานให้นานออกไป องค์ประกอบดังกล่าว ทำให้บุคคล มีความต้องการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมากขึ้น ดังที่ สมิท (นิตยา สำเร็จผล. 2547: 16 – 17 ; อ้างอิงจาก Smith. 2002. *European Report on Quality Indicators of Lifelong Learning*. p. 50) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุโรปเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดคุณค่าทางสังคมและเศรษฐกิจ ดังนี้

1. ระบบเศรษฐกิจที่มั่นคงและสามารถแข่งขันได้ในระดับโลก อันเนื่องมาจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้เกิดการจ้างงาน
  2. ความเสมอภาค การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้มั่นใจได้ว่าบุคคลจะได้รับการตอบสนองความต้องการทุกคน
  3. ทำให้เกิดการยึดเหนี่ยวในสังคม การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้มั่นใจได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและชุมชน มีความเป็นมิตร สงบสุข และเป็นสังคมที่มีการพัฒนา
- การเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจาก จะมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับภูมิภาคหรือประเทศดังกล่าวแล้ว ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีต่อการพัฒนาในระดับชุมชนและบุคคล ก็มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงไว้เช่นกัน คือ

ลองกรอง (Lengrand. 1985: 3068 – 3069) ครอปเปลีย์ (Cropley. 1985: 3070) และ เดอลอร์ส (Delors ; et al. 2540: 123 – 124) ต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การดำรงชีวิต ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสำคัญสำหรับบุคคล และสังคมโดยรวม โดยเป็นการให้โอกาสแก่ปัจเจกบุคคลได้พัฒนาตนเองไปตามความต้องการ และศักยภาพของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน ช่วยในการพัฒนาจิตสำนึก และความตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเอง และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และสามารถเข้าร่วมมีบทบาทในการช่วยเหลือชุมชนเป็นการเติมเต็มให้สังคม เช่นเดียวกับ OECD (Mckenzie. 2001: 368 ; citing OECD. 1997. *Lifelong Learning to Maintain Employability*: unpagged) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญมาก เป็นแนวคิดที่เปิดกว้างสำหรับทุกคนให้ได้รับโอกาสที่จะเข้าถึง กระตุ้น และสนับสนุน เพื่อการเรียนรู้ไปตลอดชั่วชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีบทบาทครอบคลุมการพัฒนาทุกด้านของบุคคลและสังคม นอกจากนี้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังมีความสำคัญในการพัฒนาด้านกำลังแรงงาน และการประกอบอาชีพของบุคคล ดังที่ แวกเนอร์ (Wagner. 1999: 136) ลองเวอร์ท ; และ เดวีส์ (Longworth ; & Davies. 1996: 65 – 66) และ เกลไพ (Gelpi. 1985: 3077) อธิบายว่า

การเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถพัฒนาบุคคลในวัยทำงานของประเทศต่างๆ ให้สามารถเข้าสู่การจ้างงานในระดับสากลได้อย่างทัดเทียมกัน การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญมากกว่าการเป็นโอกาสที่สอง (Second Chance) ในการศึกษาต่อของบุคคล แต่ถือได้ว่าเป็นบันไดขั้นที่สอง (Second Bite) สำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษา หรือผู้ที่ผ่านชีวิตการทำงานมาแล้ว สามารถกลับเข้าสู่สถาบันอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ให้ทันสมัย และเพิ่มเติมความรู้ ความสามารถให้สูงขึ้นจากเดิมได้ในทุกช่วงวัยของชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทยถือว่ามีความสำคัญอย่างมาก ดังที่นักการศึกษา และนักวิชาการผู้เกี่ยวข้องหลายท่าน ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไว้ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543: 124) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญกับสังคมไทยอย่างมาก เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้การสื่อสารสามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็วและไร้ขอบเขต ปริมาณข้อมูลข่าวสารที่หมุนเวียนอยู่ในระบบมีปริมาณมากมายนับไม่ถ้วน และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่สิ้นสุด ความรู้เดิมจะล้าสมัยเร็วขึ้นและมีประโยชน์น้อยลงเมื่อนำมาใช้กับโลกแห่งความเป็นจริง เมื่อไรก็ตามที่เราหยุดนิ่งอยู่กับที่จะเท่ากับเป็นการหยุดยั้งกระบวนการแห่งความก้าวหน้า การเรียนรู้ตลอดชีวิต การมีค่านิยมที่ถูกต้องในเรื่องการเรียนรู้จะทำให้คนไทยสามารถปรับตัวอยู่ในโลกปัจจุบันได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจิตร ศรีसान (Vichit Sri-saan. 2002: 14) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่า ได้ทวีความสำคัญขึ้นมาจากแนวคิดเชิงปรัชญา เชิงสิทธิ เชิงโอกาสตามหลักการประชาธิปไตย เมื่อเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญยิ่งขึ้น เพราะสิ่งที่รู้ที่เรียนนั้นล้าสมัยเร็วมาก ทำให้ต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันสมัยอยู่เสมอ การที่คนต้องเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอทำให้ปัจจัยการศึกษาเป็นปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต นอกจากนี้ บุญใจ ศรีสิดนารากุล (Boonjai Srisatidnarakul. 2002: 136 – 137) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่า ได้มีการนำการเรียนรู้ตลอดชีวิต มากำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีบทบาทในการเสริมสร้างปัญญาของประชาชน ให้มีความเจริญงอกงามทางด้านวิทยาการ และก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงทุกขณะ และให้ความรู้ก้าวหน้าทันกับวิทยาการใหม่อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงวัยของชีวิต มีศักยภาพในการนำพาประเทศให้หลุดพ้นจากภาวะวิกฤติ และรักษาคุณภาพของสังคมให้มีความเป็นปึกแผ่น รวมถึงคงไว้ซึ่งเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศชาติ การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับยุคที่มีความก้าวหน้าของวิทยาการด้านเทคโนโลยีและโทรคมนาคม การเรียนรู้ของบุคคลในสหัสวรรษใหม่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้ความรู้เป็นฐาน จึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงเฉพาะช่วงใดช่วงหนึ่งของชีวิต และจำกัดเพียงการเรียนการสอนเฉพาะในห้องเรียนและสถานศึกษาเท่านั้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นบ่อเกิดของปัญญา ซึ่งบุคคลที่มีปัญญาจะสามารถพลิกผันสถานการณ์วิกฤติให้กลายเป็นโอกาสได้ แต่การเรียนรู้ที่ไม่ใช่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตย่อมไม่อาจก้าวทันกับ

วิทยาการสมัยใหม่ที่ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องทุกขณะ ทำให้ไม่สามารถปรับตัวให้มีความพร้อมสำหรับเผชิญกับสภาพการณ์ในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้

อาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญต่อการพัฒนา ตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน ประเทศ จนถึงระดับสากล ที่จะช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงได้รับการยอมรับ และนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาจาก UNESCO และเผยแพร่ไปสู่ประเทศต่างๆ อย่างกว้างขวาง ฮาซัน (Hasan, 2001: 382 – 389) ได้ทำการศึกษารวบรวมบทบาทความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ได้กำหนดไว้ในนโยบายการศึกษาของประเทศต่างๆ จำนวน 12 ประเทศ ดังนี้

1. ประเทศออสเตรเลีย มีแนวคิดว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถทำให้บุคคลทุกวัย และทุกพื้นฐานอาชีพได้เพิ่มพูนทักษะ ความรู้ เพื่อส่งเสริมโอกาสในการประกอบอาชีพ และคุณค่าแห่งตน

2. ประเทศออสเตรเลีย มีแนวคิดว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการสร้างโอกาสการเรียนรู้ในภายหลัง ซึ่งมุ่งเน้นในการฝึกอบรมทักษะเฉพาะด้านมากกว่าเป็นการสร้างความรู้ทักษะพื้นฐาน

3. สหภาพยุโรป มีแนวคิดว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญต่อการสร้างพลเมืองที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้เกิด การเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และสร้างความเสมอภาคในการได้รับการจัดสรรโอกาส

4. ประเทศฟินแลนด์ มีแนวคิดว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ เพื่อการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตของประชาชนในสังคม และหลักการเสมอภาคแห่งค่านิยมแบบประชาธิปไตย การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมและในระดับสังคมโลก การสร้างสรรค์นวัตกรรมและผลผลิต

5. ประเทศฝรั่งเศส ถือว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเรื่องที่มีความสำคัญสูงสุดในการพัฒนาประชากรของประเทศ กำหนดให้ประชากรวัยผู้ใหญ่จำนวน ร้อยละ 80 ได้มีโอกาสเรียนรู้สูงขึ้นและต้องจบการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภายในระยะเวลา 10 ปี นอกจากนี้ ยังเพิ่มเติมสิทธิของเยาวชนสำหรับการศึกษาต่อในระดับอาชีวะ

6. ประเทศอิตาลี ถือว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อการผลิต จึงส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยถือเป็นความจำเป็นพื้นฐานสำหรับการแข่งขัน และความเท่าเทียมกันในสังคม สิทธิของพลเมือง และได้กำหนดจุดมุ่งหมายในส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตใหม่อย่างชัดเจน โดยให้สถาบัน และบุคคลทั่วไปได้มีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (Tertiary) ให้เป็นทางเลือกในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

7. ประเทศญี่ปุ่น ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเป็นประเทศแรก ที่แสดงให้เห็นทัศนคติที่สมบูรณ์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยบูรณาการการศึกษาเข้ากับการดำเนินชีวิตตลอดทุกช่วงอายุ ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคล โดยมี

จุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อแก้ไขปรับปรุงปัญหาที่เกิดจากแรงกดดันในเรื่องของสังคมที่ให้ความสำคัญกับคุณวุฒิ (Diploma Society) โดยลดความสำคัญของการสำเร็จการศึกษา ในระบบโรงเรียนให้น้อยลง ให้ความสำคัญกับการเพิ่มคุณภาพทางความคิดและการใช้เวลาว่างในการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น

8. ประเทศเกาหลี ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในฐานะที่เป็นนโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านโอกาสในการเข้าถึงเรียนรู้ของประชาชนทุกวัย โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน มีการส่งเสริม สนับสนุน และให้บริการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้ง การดำเนินการเทียบโอนหน่วยกิต เปิดกว้างทางการศึกษาสู่ประชาชน โดยไม่จำกัดเวลา และสถานที่ ตามความต้องการของประชาชน

9. ประเทศเนเธอร์แลนด์ การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญต่อนโยบายอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับความรู้ในระยะยาวของประเทศในการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือด้านเศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาแรงงาน และการประกอบอาชีพ ด้านสังคมเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้รับโอกาสที่จะมีความพร้อมอย่างเพียงพอที่จะดำเนินชีวิต อย่างมีความสุขในทุกช่วงอายุ และยังเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศักยภาพในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งศักยภาพของครู และการป้องกันการเสียโอกาสทางการศึกษาในทุกกระดับ

10. ประเทศนอร์เวย์ การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญในการจัดการศึกษา สำหรับเยาวชน และผู้ใหญ่ที่ต้องการเรียนรู้ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างรัฐบาล และสังคม เพื่อจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการ

11. ประเทศอังกฤษ มีแนวคิดว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตถือเป็นกุญแจที่จะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง และเป็นพื้นฐานของความสำเร็จ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทางความคิด และสติปัญญาของประชาชน ให้พร้อม เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ส่งเสริมการศึกษาสำหรับผู้มีอายุ 16 ปีขึ้นไป สร้างความสามารถในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ พัฒนาความรู้ และทักษะขั้นสูง รวมทั้งสร้างมาตรฐานการเรียนรู้ และการศึกษาที่ดีกว่าเดิม

12. ประเทศสหรัฐอเมริกา มีแนวคิดว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิต ถือเป็นพันธกิจระดับประเทศ กำหนดว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะต้องมีระยะเวลานานไม่ต่ำกว่า 20 ปี กล่าวถึงจิตวิญญาณของการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการสอนการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับผู้เรียนตั้งแต่ระดับประถม การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการส่งเสริมการเรียนรู้ตั้งแต่วัยเยาว์ สร้างบรรทัดฐานการเรียนรู้หลังจบมัธยมปลาย โดยจะต้องศึกษาต่ออย่างน้อย 2 ปี ปรับปรุงการศึกษาผู้ใหญ่ พัฒนาทักษะเชื่อมโยงโรงเรียนทุกแห่งและห้องสมุดเข้าเป็นเครือข่าย อินเทอร์เน็ต ภายใน ค.ศ. 2000

ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และสังคมถือเป็นเหตุผลหลักในการดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศต่างๆ สำหรับประเทศไทยที่มีพื้นฐานทางสังคม ประกอบด้วยประชาชนส่วนใหญ่ที่ฐานะยากจน เด็กวัยเรียนจำนวนมากมีความจำเป็นต้องออกจากโรงเรียนก่อนกำหนด เพื่อช่วยทำงานแบ่งเบาภาระในการเลี้ยงดูครอบครัว ทำให้ระยะเวลาเฉลี่ยของ

ประชากรเด็กวัยเรียนที่ศึกษาอยู่ในระบบค่อนข้างต่ำ ถึงแม้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 กำหนดให้การศึกษาพื้นฐาน มีระยะเวลา 12 ปี เริ่มตั้งแต่อนุบาลก็ตาม จากการสำรวจ เมื่อ พ.ศ. 2543 พบว่า เด็กและเยาวชนกลุ่มอายุ 6 – 14 ปี จำนวน 0.3 ล้านคน ยังไม่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เด็กและเยาวชน กลุ่มอายุ 6 – 17 ปี จำนวน 1.6 ล้านคน ยังไม่ได้รับการศึกษาพื้นฐาน 12 ปี และประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 48.57 ล้านคน มีจำนวนร้อยละ 68.4 ที่มีการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษา และขาดทักษะหลายด้าน (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2546: 290, 296 ; อ้างอิงจาก แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559) การเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทยนับว่ามีความสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการปฏิรูปการศึกษาจึงได้นำเรื่องนี้ บรรจุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543ค: 8 – 18) เสนอหลักการเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับสังคมไทย ดังนี้

1. สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีวัฒนธรรมการเรียนรู้
2. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดขึ้นและมีความต่อเนื่องตลอดเวลา ตลอดช่วงอายุของผู้เรียน
3. คนไทยทุกคนมีสิทธิและความเสมอภาคในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. ผู้เรียนและการเรียนรู้มีความสำคัญ และสัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่มีความสุข
5. ผู้เรียนมีโอกาสและมีทางเลือกในการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีคุณภาพและยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียน
6. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ในทุกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม
7. ทุกแห่งในสังคม คือแหล่งการเรียนรู้ของทุกคน
8. ทุกฝ่ายในสังคมต้องร่วมกันรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ปวงชน
9. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นบูรณาการการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าด้วยกัน
10. คุณภาพของการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ความเป็นไปได้ในการทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ของสังคมไทยให้เห็นความสำคัญและรักที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ รวม 9 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

1. สร้างวิสัยทัศน์การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ชัดเจนครอบคลุมหลักการทั้ง 10 ข้อ
  2. สร้างนิสัยรักการอ่าน และวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
  3. สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงแหล่งการเรียนรู้ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากทุกส่วน
- ของสังคม

4. ให้ความสำคัญและสร้างความสัมพันธ์ของบุคคล ครอบครัว ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนาและสถานประกอบการในฐานะที่เป็นแหล่งการเรียนรู้
5. พัฒนารูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
6. การพัฒนาข้อมูล สื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้
7. การพัฒนาและประกันคุณภาพรูปแบบ กระบวนการและกิจกรรมการเรียนรู้
8. การจัดสรรเงินทุน และระดมทรัพยากรเพื่อจัด ส่งเสริม และสนับสนุน การเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 8 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในช่วงของ แผนฯ ฉบับที่ 10 โดยได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคน ซึ่งต่างได้นำแนวคิดในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มาใช้เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะแผนฯ ฉบับที่ 10 ได้นำการเรียนรู้ตลอดชีวิต มากำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ โดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้มีคุณธรรมนำความรู้ เน้นการพัฒนาจิตใจควบคู่กับการ พัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต ตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานที่เข้มแข็ง มีทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะ ทักษะของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการ พร้อมก้าวสู่โลกของ การทำงาน และการแข่งขันอย่างมีคุณภาพ สร้างและพัฒนาคนที่เป็นเลิศโดยเฉพาะในการสร้างสรรค์ นวัตกรรม และองค์ความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดการองค์ ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้สมัยใหม่ ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับประเทศ สามารถ นำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ยังกำหนดให้การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแนวทางหนึ่งสำหรับพัฒนาคุณภาพคน เพื่อส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถ เข้าถึงแหล่งความรู้ ทั้งที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา โดยให้ความสำคัญกับ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับคนทุกช่วงวัย พัฒนารูปแบบ และหลักสูตรการ เรียนรู้ตลอดชีวิต และปรับสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับทุกคน ยึดหลักคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549: 47 – 56) การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีแนวคิดให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเพื่อเตรียมรับการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์ (เกษม วัฒนชัย. 2549: 156 – 168) โดยเป็นปรัชญาแนวคิดที่มุ่งสร้างความเข้มแข็ง ยั่งยืนให้กับฐานรากของบุคคล และยึดหลักทางสายกลางเป็นหลักในการดำเนินชีวิตบนวิถีแห่งความใฝ่หาความรู้ เพื่อพัฒนาไปสู่ การดำเนินชีวิตด้วยปัญญาบนฐานแห่งการเรียนรู้ อันจะนำพาสังคมและประเทศไทยไปสู่การพัฒนา อย่างบูรณาการ โดยอาศัยฐานทรัพยากรท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชนบนพื้นฐานของสังคม แห่งการเรียนรู้ และความพอเพียง (อภิชาติ พันธเสน ; และ คนอื่นๆ. 2549: 66) จึงสรุปได้ว่า การ พัฒนาประเทศตามแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ล้วนต้องการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้แก่คนไทย ทุกคน เนื่องจากบุคคลผู้ที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะสามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีการ

ติดตามการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาการต่างๆ อยู่เสมอ ทำให้มีความรอบรู้ในด้านต่างๆ เข้าใจการเปลี่ยนแปลง และการมีคุณธรรมเป็นเครื่องกำกับความรู้จะช่วยให้สามารถปรับประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างเหมาะสม และมีความเข้มแข็งในการดำเนินชีวิตมากยิ่งขึ้น

การเรียนรู้ตลอดชีวิต ยังมีความสำคัญสำหรับสภาพการประกอบอาชีพของบุคคล ในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้อย่างมาก เนื่องจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพการทำงาน ปัจจุบันพบว่า ผู้ทำงาน โดยเฉพาะบัณฑิตใหม่ได้รับการคาดหวังว่า จะต้องเป็นผู้สามารถทำงานได้อย่างราบรื่นทั้งภายใต้สภาพการณ์ที่มีหัวหน้างานและไม่มีหัวหน้างาน เป็นทั้งผู้นำ และผู้ตาม ภายในทีมงาน หน่วยงาน หรือกลุ่มงาน ลักษณะการทำงานจะไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน ทุกคนต้องตระหนักถึงความสำคัญในการเป็นผู้มีศักยภาพที่จะทำงานได้ตลอดชีวิต (Employability) มากกว่าจะคำนึงถึงสัญญาจ้างงานตลอดชีวิตดังเช่นที่ผ่านมา ผู้ทำงานแต่ละคนจะต้องพัฒนาและรักษาทักษะที่จะช่วยให้เกิดความยืดหยุ่น ความสามารถปรับตัวในการปฏิบัติงาน และการประสานงาน บัณฑิตใหม่ทำงานทั้งในองค์กรภาครัฐและเอกชนยังต้องเข้าใจถึงความสัมพันธ์อันซับซ้อนที่องค์กรต้องเผชิญ ในลักษณะที่องค์กรหนึ่งๆ นั้น เป็นทั้งผู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อองค์กรอื่นๆ และในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงขององค์กรอื่นๆ ด้วย ซึ่งความสัมพันธ์นี้มีอิทธิพลสำคัญต่อความมั่นคงและอยู่รอดในการทำงานของผู้ทำงานมากกว่าองค์กรที่เป็นผู้จ้างงาน นอกจากนี้ ต้องเข้าใจด้วยว่าสินค้าและบริการขององค์กรมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับองค์กรอื่นๆ สินค้าและบริการจะต้องเป็นที่พึงพอใจขององค์กรอื่นๆ พร้อมทั้งจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสินค้าและบริการนั้นๆ ให้เป็นที่สนใจอยู่ตลอดเวลา ผู้ทำงานจึงต้องสามารถพัฒนาสินค้าและบริการให้ตอบสนองความต้องการได้อย่างรวดเร็ว ลักษณะเช่นนี้ทำให้พวกเขาต้องมีความสามารถมองไปข้างหน้าและแสวงหาโอกาสในการสร้างความก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้กระแสการปรับลดขนาดองค์กรที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องยังส่งผลต่อสภาพการจ้างงานซึ่งถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักรและเทคโนโลยี ส่งผลต่อลักษณะการปฏิบัติงานที่ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องเพิ่มความรับผิดชอบร่วมกัน การตัดสินใจร่วมกัน ความสามารถที่หลากหลาย ความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน และความพร้อมเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพการทำงานที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถช่วยให้ผู้ทำงานสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองไปสู่ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ดียิ่งขึ้น (Evers ; Rush ; & Berdrow. 1998: 9 – 11)

#### **ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต**

หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ได้ผล ควรส่งเสริมผู้เรียนให้เป็นผู้มีลักษณะเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการสร้างแรงจูงใจ พร้อมทั้งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเหตุผลและความจำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความรักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้เรียนจะต้องได้รับพัฒนาให้มีทักษะ ความรู้

ความสามารถในการเรียนรู้ หรือแสวงหาความรู้ รู้จักวิธีการเรียนรู้ และสามารถทำการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กันไป ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้สถานศึกษาทุกระดับควรได้ปลูกฝัง ให้เป็นนิสัยติดตัวผู้เรียนไปจนตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543ค: 33) และจากรายงานสรุปการสัมมนา เรื่อง ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต ยังได้กล่าวว่า “แรงจูงใจ ทัศนคติและการเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นปัจจัยบ่งชี้ความสำเร็จของวิสัยทัศน์ว่าด้วย การเรียนรู้ตลอดชีวิตของปวงชน” ในขณะที่สหราชอาณาจักร มีการปฏิรูปการเรียนรู้ตลอดชีวิต และได้ให้ความสำคัญกับผู้เรียนเช่นเดียวกัน โดยมุ่งเน้นในการเข้าถึงกลุ่ม เป้าหมายผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งได้แก่ เยาวชน และประชาชนทั่วไป พร้อมทั้งได้จัดยุทธศาสตร์การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละกลุ่มผู้เรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 48 – 57)

คุณสมบัติ ลักษณะความรู้ และทักษะต่างๆ ของบุคคลที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ถือเป็นหัวใจสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถทำการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างยั่งยืน โดยลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ได้มีนักวิชาการศึกษาไว้ ดังนี้

แนปเปอร์ และ ครอปเปลีย์ (Knapper ; & Cropley. 2000: 47 ; อ้างอิงจาก Cropley. 1981. *Lifelong Learning : A rationale for teacher training.* p. 59) ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตควรเป็นผู้มีลักษณะ 5 ประการ ประกอบด้วย

1. เป็นผู้ตระหนักในความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ กับการดำเนินชีวิตอย่างแรงกล้า
2. เป็นผู้ให้ความสำคัญต่อความจำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เป็นผู้มีความมุ่งมั่นอย่างสูงในการดำเนินภารกิจในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. เป็นผู้ที่มีทัศนคติส่วนตัวที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
5. เป็นผู้ที่มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 7 ด้าน ดังนี้
  - 5.1 ความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์ส่วนตัวที่ปฏิบัติได้จริง
  - 5.2 ความพร้อมในการประยุกต์ใช้ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
  - 5.3 ความสามารถในการประเมินการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ
  - 5.4 ทักษะในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ความรู้
  - 5.5 ความสามารถในการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย พร้อมสามารถเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ
  - 5.6 ทักษะในการใช้ประโยชน์จากแหล่งต่างๆ เช่น ห้องสมุด สื่อต่างๆ
  - 5.7 ความสามารถที่จะใช้และนำเสนอข้อมูลจากความรู้ในเชิง

สหวิทยาการ

คณะกรรมการสหภาพยุโรป (Commission of the European Communities. 2005: 13) ได้กำหนดสมรรถนะหลักสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 8 ด้าน ประกอบด้วย

1. การใช้ภาษาประจำชาติในการติดต่อสื่อสาร
2. การใช้ภาษาต่างประเทศในการติดต่อสื่อสาร
3. ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ ความสามารถพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
4. ความสามารถในการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ชนิดต่าง ๆ
5. ความสามารถในการเรียนรู้
6. ความสามารถในการทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งการเป็น

พลเมืองที่ดี

7. ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ
8. ความสามารถในการธำรงรักษาไว้ ซึ่งวัฒนธรรมที่ดั่งงามของประเทศ

เลขาธิการคณะกรรมการแรงงานด้านทักษะที่จำเป็นเพื่อความสำเร็จของประเทศสหรัฐอเมริกา (Knapper ; & Cropley. 2000: 44 ; อ้างอิงจาก *Secretary of Labor's Commission on Achieving Necessary Skills. What work Requires of School : A SCANS Report for America2000.* 1991: A15) ได้กำหนดทักษะ ความรู้พื้นฐาน เพื่อเตรียมผู้เรียน สำหรับการเปลี่ยนแปลงและ เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียกชื่อว่า "ทักษะ และ ความรู้ที่นำไปสู่ความพร้อมสำหรับตอบสนองความต้องการเรียนรู้" จำนวน 8 ด้าน ประกอบด้วย

1. ความรู้และทักษะในการรวบรวม การวิเคราะห์ และจัดหมวดหมู่ ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร
2. ความรู้และทักษะในการสื่อสารแนวความคิด และความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร
3. ความรู้และทักษะในการวางแผน และการจัดการทรัพยากร
4. ความรู้และทักษะในการเข้าใจและการวางแผนความคิดอย่างเป็นระบบ
5. ความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยี
6. ความรู้และทักษะในการแก้ไขปัญหา
7. ความรู้และทักษะในการใช้เทคนิค และความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์
8. ความรู้และทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ทูอิจมาน ; เคิร์ช; และ แวกเนอร์ (Knapper ; & Cropley. 2000: 45 ;

อ้างอิงจาก Tuijnman ; Kirsch ; & Wagner. 1997. *Adult basic Skills : Advances in Measurement and Policy: unpagged*) ได้ให้ทัศนะในเชิงจิตวิทยา และกล่าวถึงทักษะที่สำคัญ ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. ทักษะในการนำความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร มานำเสนอในรูปแบบแนวความคิด สัญลักษณ์ ทั้งในลักษณะที่แสดงเป็นภาษาพูด และตัวเลข
2. ทักษะในการคิดวิเคราะห์

3. ทักษะในการแก้ปัญหา
  4. ทักษะในการประยุกต์ เช่น ความสามารถในการทำงานในสภาพที่แตกต่างจากเดิม
  5. ทักษะทางด้านเทคนิค โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
- โนลส์ (Knowles. 1985: 3081) กล่าวว่า สถานศึกษาจะต้องช่วยพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพสำหรับช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองตามความถนัดของแต่ละคน ซึ่งทักษะดังกล่าว มีจำนวน 7 ด้าน ประกอบด้วย
1. ความสามารถพัฒนาและติดตามความรู้วิทยาการใหม่ๆ
  2. ความสามารถในการรับรู้และประเมินความสามารถของตน
  3. ความสามารถในการปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนให้ดีกว่าเดิม
  4. ความสามารถในการใช้ความคิดวิจารณ์ญาณในการเรียนรู้
  5. ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรในการเรียนรู้
  6. ความสามารถในการเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด
  7. ความสามารถในการประเมินความก้าวหน้าและความสำเร็จตาม

จุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ของตนเอง

แคนดี ครีเบิร์ท และ โอลีเยรี (Candy ; Crebert ; & Oleary. 1994: 43) ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะของผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่ประสบความสำเร็จไว้ 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. มีจิตใจรักการแสวงหาความรู้ ได้แก่
  - 1.1 มีความรักในการเรียนรู้
  - 1.2 มีความอยากรู้อยากเห็น
  - 1.3 มีจิตสำนึกในการคิดวิเคราะห์
  - 1.4 ทำความเข้าใจกับข้อมูลได้อย่างรอบด้านและรู้จักประเมินตนเอง
2. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ได้แก่
  - 2.1 มีความสามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ในสาขาต่างๆ
  - 2.2 มีความตระหนักรู้ถึงวิธีการนำความรู้ไปใช้ในเชิงสร้างสรรค์
  - 2.3 มีความสามารถขยายวิสัยทัศน์ให้กว้างไกล
3. มีทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
  - 3.1 รู้จักแหล่งเรียนรู้
  - 3.2 รู้จักตั้งคำถาม
  - 3.3 สามารถสรุปความและขยายความจากข้อมูลที่มีสภาพการณ์

แตกต่างกัน

- 3.4 มีตรวจสอบข้อมูล

3.5 มีความสามารถในการอ่านข้อมูลในรูปแบบต่างๆ ทั้งข้อความ สถิติ กราฟ แผนภูมิ แผนภาพ ตาราง

3.6 มีความสามารถในการประเมินข้อมูลตามหลักเหตุผล

4. มีสำนึกในการดำเนินภารกิจต่างๆ ด้วยการพึ่งตนเอง ได้แก่

4.1 ทำงานด้วยตนเอง

4.2 มีทักษะในการจัดการภารกิจส่วนตัว เช่น การบริหารเวลา

การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิต

5. มีทักษะด้านการเรียนรู้ ได้แก่

5.1 รู้จักข้อดี และข้อเสียของการเรียนรู้แต่ละแบบ

5.2 มีกลยุทธ์ในการเรียนรู้อย่างหลากหลายและสามารถเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาของแต่ละวิชา

5.3 มีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ระดับผิวกับระดับลึก

คณะกรรมการการจ้างงาน การศึกษา และฝึกอบรม (National Board of Employment, Education and Training. 1996: 3) ประเทศออสเตรเลีย ได้เสนอแนะว่า บุคคลที่เข้ามีส่วนร่วมทำการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ และนอกระบบ ควรได้รับการปลูกฝังให้เป็นผู้มีลักษณะ 3 ประการ ประกอบด้วย

1. มีทักษะ และเจตคติที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ โดยเฉพาะทักษะด้านการอ่าน และคณิตศาสตร์

2. มีความเชื่อมั่นในการเรียนรู้ รวมทั้งมีจิตสำนึกที่จะผูกพันอยู่กับ การศึกษาและการฝึกอบรม

3. มีความเต็มใจและแรงบันดาลใจในการเรียนรู้

สมิท และ สเปนอร์ลิง (Smith ; & Spurling. 1999: 134) ได้กล่าวถึงทักษะที่ จำเป็นต้องมีสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต 11 ด้าน ประกอบด้วย

1. ความสามารถในการสื่อสาร และการคำนวณในระดับที่สูงกว่าระดับ พื้นฐาน

2. ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ได้เป็นอย่างดี

3. ทักษะในการประเมินและพัฒนาตนเอง

4. การให้ความสำคัญในทางการเงิน และสิทธิของผู้บริโภค

5. ความสามารถที่จะเข้าใจในคุณค่าของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมั่นใจที่จะนำไปปฏิบัติ

6. ความสามารถในการคิดทั้งเชิงอุปมาน และอนุมาน

- เหตุผล
7. ความสามารถ และความมั่นใจในการค้นคว้า และคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล
  8. ความสามารถที่จะเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น และเรียนรู้เป็นกลุ่ม
  9. การตระหนักรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสติปัญญา และเจตคติ
  10. ความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในทางสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อสังคม

11. ความรู้พื้นฐานในการวางแผนความก้าวหน้าในการเรียนรู้ และมีความสนใจพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และนำตนเองได้

เมอร์ฟี; ทอลลี; และ วิลมุต (Murphy ; Tolley ; & Wilmut. 2001: 1) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็วในยุคเทคโนโลยีจำเป็นต้องอาศัยทักษะเฉพาะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตจึงจำเป็นต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการ ประกอบด้วย

1. เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกเกี่ยวกับการจัดการ ได้แก่ มีความเชี่ยวชาญในการแก้ไขปรับปรุง จัดการ เรื่องการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของตน การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความสามารถในการแก้ปัญหา

2. รู้จักวิธีการเรียนรู้ เพื่อที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

3. มีระดับความรู้ความสามารถในการสื่อสาร เทคโนโลยี และ ตัวเลขที่เหมาะสม

เหมาะสม

4. มีแรงบันดาลใจที่จะเรียนรู้ควบคู่ไปกับการประกอบอาชีพ

นิตยา สำเร็จผล (2547: 183 , 263) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกำหนดองค์ประกอบในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ให้มีคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน การจัดการเรียนการสอน ผู้บริหาร นโยบายและกลไกการบริหารจัดการ การจัดหลักสูตร การสนับสนุนและให้บริการ การเรียนรู้แก่ผู้เรียนผู้สอน บุคลากรสนับสนุน พบว่า ในจำนวนองค์ประกอบทั้งหมด ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยน้ำหนักความสำคัญสูงสุด และจากการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต สรุปได้ว่า ประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ด้าน โดยในแต่ละด้านประกอบด้วยตัวบ่งชี้ เรียงลำดับตามขนาดของความสัมพันธ์จากมากไปน้อย ดังนี้

1. ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

- 1.1 การประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์

- 1.2 การใช้กลยุทธ์ในการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายในทุกรูปแบบ

การเรียนรู้

- 1.3 การใช้และแปลความหมายข้อมูลที่ได้

- 1.4 การใช้เครื่องมือการเรียนรู้

- 1.5 การประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง
- 1.6 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
2. ทักษะและความสามารถที่เอื้อในการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่
- 2.1 ทักษะการคิด
- 2.2 ทักษะพื้นฐาน การอ่าน เขียน และการคำนวณ
- 2.3 ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
3. เจตคติต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่
- 3.1 รู้จักคุณค่าของการเรียนรู้
- 3.2 เข้าใจความจำเป็นของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- 3.3 มีความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้
4. องค์ประกอบคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

- 4.1 มุ่งมั่นและพยายามที่จะนำตัวเองสู่การเรียนรู้
- 4.2 มีความเชื่อมั่นว่าตนสามารถเรียนรู้ได้
- 4.3 มีแรงจูงใจอย่างสูงในการเรียนรู้
- 4.4 มีพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องหลังจบการศึกษา
- 4.5 รักการอ่าน การค้นคว้า
- 4.6 ใช้ข้อมูลหลายด้านในการตัดสินใจ
- 4.7 มีเป้าหมายในชีวิต
- 4.8 มีผลการพัฒนาตนและการงานอย่างต่อเนื่อง
- 4.9 เชื่อมั่นว่า การเรียนรู้เรียนได้จากทุกแหล่ง
- 4.10 มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน
- 4.11 มีความคิดและจิตใจเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า นิสิตนักศึกษาที่จะเป็นผู้มีลักษณะเรียนรู้ตลอดชีวิต ควรประกอบด้วยลักษณะในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการเรียนรู้ ต้องเป็นผู้ที่รักการแสวงหาความรู้ รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ และมีทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้ในการแสวงหาความรู้ เช่น ทักษะในการใช้เทคโนโลยี ทักษะในด้านภาษาต่างประเทศ และทักษะในด้านการอ่านและทำความเข้าใจกับข้อมูลที่นำเสนอในรูปแบบต่างๆ ทั้งข้อมูลด้านสถิติ และแผนภูมิต่างๆ
2. ด้านการคิด ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล รักความก้าวหน้า มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ตามหลักการเหตุผล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง คิดและตัดสินใจบนพื้นฐานคุณธรรม

3. ด้านการบริหารจัดการ ต้องมีทักษะในการกำหนดจุดมุ่งหมายในชีวิต การวางแผน การประเมินตนเอง และการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง และพยายามปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ ควรมีความสามารถในการบริหารเวลา การมีวินัย ในตนเอง อดทนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่างๆ และรู้จักปรับประยุกต์สิ่งที่เรียนรู้ให้เหมาะสม ตามสภาพเหตุการณ์จริง

ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวคิดของนักวิชาการ และองค์กรต่างๆ ข้างต้น พบว่า ส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ยกเว้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร โดยสามารถแบ่งแนวคิดออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่ได้กล่าวถึงทักษะการใช้ภาษา และอีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มที่ได้กล่าวถึงทักษะการใช้ภาษา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ทักษะการใช้ภาษาประจำชาติ และภาษาสากลมีความสำคัญมากสำหรับนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการขยายขอบเขตในการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทย ซึ่งไม่ได้ใช้ภาษาประจำชาติเป็นภาษาสากล นิสิตนักศึกษาที่มีทักษะการใช้ภาษาสากลเป็นอย่างดี จะสามารถเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ได้โดยไม่ถูกจำกัดเฉพาะแหล่งเรียนรู้ในประเทศเท่านั้น นอกจากนี้ ในสภาพการณ์ที่ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารมีการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคต่างๆ อย่างรวดเร็วโดยอาศัยความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้ทักษะการใช้ภาษาสากลมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในฐานะที่เป็นทักษะที่ช่วยให้เกิดความทัดเทียมในการแสวงหาความรู้ของบุคคลในประเทศต่างๆ อีกด้วย ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยเลือกแนวคิดเรื่องลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของ แคนดี้ ครีเบิร์ต และ โอลีเยรี่ (Candy ; Crebert ; & Oleary. 1994: 43) เนื่องจากทำการศึกษาวิจัยกับ ประชากร ซึ่งเป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย จิตใจรักการแสวงหาความรู้ วิสัยทัศน์กว้างไกล ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล สำนึกในการพึ่งตนเอง และทักษะในการเรียนรู้ เป็นอย่างดี บูรณาการเข้ากับแนวคิดสมรรถนะหลักสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของ คณะกรรมการสหภาพยุโรป (Commission of the European Communities. 2005: 13) ซึ่ง กล่าวถึง ทักษะการใช้ภาษาประจำชาติและภาษาสากลไว้อย่างชัดเจน เนื่องจากประเทศสมาชิก สหภาพยุโรปหลายประเทศไม่ได้ใช้ภาษาประจำชาติเป็นภาษาสากลเช่นเดียวกับประเทศไทย โดย กำหนดเป็นแนวคิดในการศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย

1. จิตใจรักการแสวงหาความรู้
2. วิสัยทัศน์กว้างไกล
3. ดำเนินภารกิจต่างๆด้วยการพึ่งตนเอง
4. ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล
5. ทักษะด้านการเรียนรู้
6. ทักษะด้านการใช้ภาษา

แนวคิดนี้พบว่า มีความสอดคล้องตามผลการศึกษาวิจัยของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ สมสุข วีระพิจิตร และ วัชณีย์ เชาวดำรงค์ (2548: 104 – 114) ได้ทำการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ซึ่งกล่าวถึงคุณลักษณะ 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ความคิด ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรม โดยในแต่ละด้านจัดเรียงระดับจากขั้นต่ำไปขึ้นสูงเป็น ระดับพื้นฐาน ระดับก้าวหน้า ระดับเชิงรุก และระดับเป็นเลิศ ได้อธิบายว่า คุณลักษณะทั้ง 4 ด้านตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย

1. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี
2. มีความรู้ทันสมัย ใฝ่รู้และพัฒนาความรู้ขึ้นได้
3. มีความสามารถในการจัดกระบวนการความคิด คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้
4. มีความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสารและใช้เทคโนโลยีได้ดี
5. มีความสามารถในการบริหารจัดการและทำงานเป็นทีมได้
6. มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคม
7. มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ

จุดเน้นของกรอบมาตรฐานในระดับปริญญาตรี คือ ความสามารถในการทำงาน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่บัณฑิตทุกคนควรมี โดยต้องพัฒนาตนเองให้ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ รวมถึงการสร้างองค์ความรู้ได้ในระดับที่เหมาะสมกับงาน

### ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา

การพัฒนานิสิตนักศึกษา หมายถึง ความพยายามใดๆ ของสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษามีพัฒนาการในด้านต่างๆ อย่างสมบูรณ์ และมีเป้าหมายในการพัฒนาที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม สภาพสังคมของสถาบันอุดมศึกษาและสภาพสังคมที่แวดล้อมครอบคลุมการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านวิชาการและวิชาชีพ ด้านสติปัญญา ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านเอกลักษณ์ ด้านร่างกาย และด้านคุณธรรม (สำเนา ขจรศิลป์. 2538: 9) การดำเนินงานพัฒนานิสิตนักศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ดังที่ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการศึกษาไว้ ดังนี้

แพสแคเรลลา (Pascarella ; & Terenzini. 1991: 53 – 55) ทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุสำหรับศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีผลต่อการเรียนรู้และการพัฒนาสติปัญญาของนิสิตนักศึกษา ได้กำหนดกลุ่มตัวแปรเชิงสาเหตุที่คาดว่า มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาด้านสติปัญญาของนิสิตนักศึกษา แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. ภูมิหลังหรือคุณลักษณะส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาก่อนเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา

2. ลักษณะโครงสร้างและการจัดองค์กรของสถาบันอุดมศึกษา เช่น ขนาดของสถาบันอุดมศึกษา ลักษณะการรับนิสิตนักศึกษา และลักษณะที่พึงอาศัยของนิสิตนักศึกษา
3. การรับรู้ลักษณะสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา
4. การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิสิตศึกษากับบุคคลฝ่ายต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา เช่น อาจารย์ และเพื่อน

5. ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ภูมิหลังของนิสิตนักศึกษา ความสัมพันธ์กับอาจารย์และเพื่อน และความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาสติปัญญาของนิสิตนักศึกษา ส่วนลักษณะโครงสร้างของสถาบันอุดมศึกษามีผลทางอ้อม โดยส่งผ่านการรับรู้ลักษณะสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา ความมุ่งมั่นของนิสิตนักศึกษา และความสัมพันธ์กับอาจารย์และเพื่อน พร้อมทั้งเสนอโมเดลการวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของกลุ่มตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาสติปัญญาของนิสิตนักศึกษา

แพสแคเรลลา อธิบายว่า กลุ่มตัวแปรทั้ง 5 กลุ่ม นอกจากสามารถอธิบายอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาด้านสติปัญญาของนิสิตนักศึกษาแล้ว การศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านอื่นๆ ก็สามารถใช้กลุ่มตัวแปรทั้งหมด หรือบางกลุ่มในโมเดลกำหนดเป็นกรอบความคิดในการศึกษา ได้เช่นกัน

นอกจากนี้ แพสแคเรลลา และ เทเรนซินี (Pascarella ; & Terenzini. 1991: 556 – 635) ยังได้อธิบายอิทธิพลของสถาบันอุดมศึกษาที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงนิสิตนักศึกษาในด้านต่างๆ สรุปได้ ดังนี้

1. นิสิตศึกษาระหว่างศึกษาในสถาบันอุดมศึกษามีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสติปัญญา เจตคติ ค่านิยม จิตสังคม และจริยธรรม
2. การพัฒนาเปลี่ยนแปลงของนิสิตนักศึกษาที่ได้รับอิทธิพลจากสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะ ได้แก่ การพัฒนาเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ และความรู้ความเข้าใจเหตุผลเชิงจริยธรรม และการได้รับผลตอบแทนในด้านอาชีพ และรายได้มากกว่าด้านเจตคติ ค่านิยม และลักษณะทางจิตสังคม
3. การเปลี่ยนแปลงของนิสิตนักศึกษาที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับบริบทที่แตกต่างกันของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ระเบียบแบบแผนที่ถือปฏิบัติ คุณภาพ และโครงสร้างของสถาบันอุดมศึกษา
4. การเปลี่ยนแปลงของนิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ที่นิสิตนักศึกษาได้รับแตกต่างกัน ได้แก่ สาขาวิชาที่ศึกษา การได้รับการสนับสนุน โอกาส และประสบการณ์ต่างๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงที่นิสิตนักศึกษาได้รับนั้นขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของนิสิตนักศึกษาเองเป็นสำคัญ
5. การเปลี่ยนแปลงของนิสิตนักศึกษาที่มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของนิสิตนักศึกษา ความแตกต่างในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้และความรู้ความเข้าใจ

ที่เป็นผลจากการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ ความถนัด และระดับพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ส่วนความแตกต่างในด้านเศรษฐกิจสังคมสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในการประกอบอาชีพทั่วไปมีน้อยมาก แต่ในวิชาชีพเฉพาะพบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงได้รับโอกาสมากกว่า

6. อิทธิพลของสถาบันอุดมศึกษาที่มีต่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลงของนิสิตนักศึกษาในระยะยาว ได้แก่ การประกอบอาชีพและรายได้ สติปัญญา จริยธรรม ลักษณะทางจิตสังคม ค่านิยม เจตคติ รวมทั้งปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

แอสติน (Astin. 1993: 7 – 16) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของนิสิตนักศึกษา ได้อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงของนิสิตนักศึกษาได้รับอิทธิพลจากปัจจัยสำคัญ 2 ประการ ทั้งที่เกิดจากสถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยอื่นๆ โดยได้กำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) สภาพแวดล้อม (Environment) และผลลัพธ์ (Outcomes) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของนิสิตนักศึกษา ตามโมเดล I – E – O ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า หมายถึง ลักษณะที่เป็นภูมิหลังของนิสิตนักศึกษา ในระยะเริ่มเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่นิสิตนักศึกษาได้รับก่อนเข้าเรียน เช่น ความรู้จากรายวิชาต่างๆ ที่นักศึกษาได้เรียนรู้มาในระดับมัธยมศึกษา ผลการเรียนรู้เดิม เหตุผลในการเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง รวมทั้งคุณลักษณะส่วนตัวของนิสิตนักศึกษา เช่น เพศ อายุ การนับถือศาสนา เป็นต้น

2. สภาพแวดล้อม หมายถึง นโยบายของสถาบันอุดมศึกษา การจัดหลักสูตร การเรียนการสอน คณาจารย์ กลุ่มเพื่อน และประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหมดที่นิสิตนักศึกษาเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย นับตั้งแต่เข้าศึกษาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา ได้แก่ ลักษณะของสถาบันอุดมศึกษา เช่น ประเภท และขนาดของสถาบันอุดมศึกษา ลักษณะของกลุ่มเพื่อน เช่น เจตคติ หรือค่านิยมของกลุ่มเพื่อน ลักษณะของอาจารย์ เช่น วิธีสอน หรือพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ความคิดเห็นต่อหลักสูตร รายวิชา เนื้อหาวิชา การเลือกวิชาเอก รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา (Institutional Involvement) เช่น มีการใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเหมาะสมและการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา เป็นต้น

3. ผลลัพธ์ทางการศึกษา หมายถึง ผลลัพธ์ด้านความรู้หรือด้านสติปัญญา (Cognitive) อาจพิจารณาจาก คะแนนเฉลี่ยสะสม การสำเร็จการศึกษา การมีงานทำที่ดี การมีรายได้สูง และผลลัพธ์ด้านจิต (Affective) เช่น คุณลักษณะของนิสิตนักศึกษาที่แสดงออกภายหลังได้รับประสบการณ์ต่างๆ จากสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา เป็นความเปลี่ยนแปลง หรือความก้าวหน้าของนิสิตนักศึกษา อันเป็นผลมาจากการได้รับการศึกษาตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา เปรียบเทียบกับคุณลักษณะของนิสิตนักศึกษาเมื่อแรกเริ่มเข้าศึกษา นอกจากนี้ แอสติน ยังอธิบายว่า การศึกษาผลลัพธ์ที่นิสิตนักศึกษาได้รับการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จำเป็นต้องประเมินจากองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ประเภทผลลัพธ์ทางการศึกษา (Type of Outcome) จำแนกเป็นผลลัพธ์ทางด้านสติปัญญา ความรู้ และผลลัพธ์ทางด้านจิตพิสัย ผลลัพธ์ด้านสติปัญญา ความรู้เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับความมุ่งหมายของการศึกษา เช่น คะแนนเฉลี่ยสะสม การสำเร็จการศึกษา การมีงานทำ การมีรายได้ประจำ ตลอดจนการมีทักษะทางสติปัญญาในด้านต่างๆ ซึ่งการศึกษาผลลัพธ์ด้านสติปัญญาความรู้จะต้องมีการควบคุมสถานการณ์ และใช้ระยะเวลาพอสมควร ส่วนผลลัพธ์ทางด้านจิตพิสัยเกี่ยวข้องกับ เจตคติ ความรับผิดชอบทางสังคม ตลอดจนคุณลักษณะต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่สามารถศึกษาได้จากการให้นิสิตนักศึกษา รายงานความก้าวหน้าของตนในเรื่องนั้นๆ

3.2 ประเภทของข้อมูล (Type of Data) หมายถึง ชนิดของข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินผลลัพธ์ทางการศึกษา แบ่งเป็น

3.2.1 ข้อมูลทางจิตวิทยาเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ลักษณะภายในของนิสิตนักศึกษา ซึ่งสามารถวัดได้โดยทางอ้อม เช่น จากการตอบแบบสอบถาม หรือการสรุปเชิงสันนิษฐานจากคุณลักษณะบางประการของนิสิตนักศึกษา

3.2.2 ข้อมูลเชิงพฤติกรรม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงออก หรือการประพฤติปฏิบัติของนิสิตนักศึกษา ที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งสามารถวัดได้จากการแสดงออกเมื่อนิสิตนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา

3.3 มิติของเวลา (Time Dimension) การได้รับการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษามีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา ได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งโดยทั่วไป สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ กำหนดเป้าหมายหลักในการดำเนินงาน เพื่อให้นิสิตนักศึกษามีการพัฒนาที่ส่งผลไปในระยะเวลา อันยาวนานมากกว่าเป็นการพัฒนาที่มีผลในชั่วระยะเวลาอันสั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงมักใช้ความพยายามทุกวิถีทางที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นิสิตนักศึกษาได้มีการพัฒนาที่ครอบคลุมครบถ้วนทุกด้านอย่างสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่สามารถจะดำเนินการได้ เพื่อช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้พัฒนาเต็มศักยภาพสูงสุดอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน อย่างไรก็ตาม นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายดังกล่าว หรืออาจไม่มีความอดทนเพียงพอที่จะรอดอยผลการพัฒนาในระยะยาว หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ นิสิตนักศึกษามักจะสนใจเป้าหมายของการศึกษาที่ใกล้ตัว เช่น ในระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่ตนเองจะได้รับความรู้ในเรื่องใดบ้าง หรือตนเองจะสอบผ่านในแต่ละรายวิชาได้หรือไม่ และผลการเรียนในแต่ละรายวิชานั้นจะเป็นอย่างไร รวมทั้งผลการเรียนโดยรวม จะเป็นเช่นไร มากกว่าเป้าหมายที่ไกลตัวออกไป เช่น ประสบการณ์การเรียนรู้ที่นิสิตนักศึกษาได้รับขณะกำลังศึกษาอยู่นั้น จะส่งผลให้เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ตนเองจะมีพัฒนาการในแต่ละด้านอย่างไรบ้าง

ซิคเคอริง และ ไรซ์เซอร์ (Chickering ; & Reisser. 1993: 265 – 279) ศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาที่มีอิทธิพลสำคัญในการพัฒนานิสิตนักศึกษา ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา 7 ประการ ดังนี้

1. ความชัดเจนแน่นอนของจุดมุ่งหมาย นโยบาย กระบวนการดำเนินงาน และกิจกรรมต่างๆ ของสถาบันอุดมศึกษา ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานโดยรวมของสถาบันฯ บรรลุผลตามที่มุ่งหมายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา

2. ขนาดของสถาบันอุดมศึกษา จำนวนนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันฯ ควรมีปริมาณเหมาะสมกับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสถาบันฯ ได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้รับความพึงพอใจที่จะเข้ามีส่วนร่วม และสามารถในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตนักศึกษาแต่ละคนในแต่ละด้านได้อย่างเหมาะสม และทั่วถึง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษากับอาจารย์ การมีสัมพันธภาพทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม จากสถานการณ์หลากหลาย มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านต่างๆ

4. หลักสูตร ควรครอบคลุมประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถรวมทั้งคุณลักษณะส่วนตัวต่างๆ

5. การสอน พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ต้องเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีและการทำงานร่วมกันระหว่างนิสิตนักศึกษากับอาจารย์และเพื่อน การให้ข้อมูลป้อนกลับ การตั้งใจแน่วแน่และทุ่มเทให้กับการเรียนตามเป้าหมายที่กำหนด การยอมรับความแตกต่างในความรู้ความสามารถของบุคคล วิธีการแสวงหาความรู้จากสิ่งต่างๆ รอบด้าน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการการพัฒนานิสิตนักศึกษา

6. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างนิสิตนักศึกษากับเพื่อนและบุคลากรฝ่ายต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา มีบทบาทสำคัญต่อการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนานิสิตนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

7. การประสานการดำเนินงานด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษา และการบริการวิชาการกับการบริการด้านกิจการนิสิตนักศึกษา โดยเฉพาะบุคลากรที่เกี่ยวข้องในงานกิจการนิสิตนักศึกษา จะต้องมีความเป็นนักวิชาการในการทำงานร่วมกับอาจารย์ในการประยุกต์ทฤษฎีทางการพัฒนานิสิตศึกษามาใช้ เพื่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2538: 9 – 14) ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนานิสิต นักศึกษาสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยให้เป็นบัณฑิตที่มีความสมบูรณ์ โดยได้กำหนดเป้าหมายทั่วไปในการพัฒนาว่าควรประกอบด้วยเป้าหมายอย่างน้อย 7 ประการ ดังนี้

1. ด้านวิชาการและวิชาชีพ โดยมุ่งพัฒนาเจตคติ และทักษะในการเรียน เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาชีพ ความรู้และทักษะในการบริหาร ความรู้และทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ และคอมพิวเตอร์ตลอดจนเป็นผู้ใฝ่รู้อยู่เสมอ

2. ด้านสติปัญญา โดยมุ่งพัฒนาความสามารถในการคิด การวิเคราะห์ ความรอบคอบไตร่ตรอง และเห็นการณ์ไกล

3. ด้านสังคม โดยเน้นการพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น โดยกระบวนการประชาธิปไตย กิริยามารยาทในสังคม มนุษยสัมพันธ์ และรอบรู้ทั้งวัฒนธรรมไทย และต่างชาติที่ต้องติดต่อด้วย

4. ด้านอารมณ์ โดยเน้นการทำความเข้าใจอารมณ์ของตนเอง การปรับและควบคุมอารมณ์ ตลอดจนการพัฒนาอารมณ์ทางด้านสุนทรียภาพ เพื่อให้เห็นคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม

5. ด้านเอกลักษณ์ โดยเน้นการทำความเข้าใจบุคลิกภาพของตนเองในทุกๆ ด้าน การพัฒนาความสนใจในอาชีพ การวางแผนเพื่อประกอบอาชีพ การวางแผนการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตน

6. ด้านร่างกาย โดยเน้นการพัฒนาความเจริญเติบโตในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย การพัฒนา เจตคติและทักษะในการรักษาสุขภาพร่างกาย และสุขภาพจิต ให้มีความสมบูรณ์ แข็งแรงอยู่เสมอ

7. ด้านคุณธรรม โดยเน้นคุณธรรมขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ความกตัญญู กตเวที ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน เสียสละเพื่อส่วนรวม ลดเลิกลอบชား ตลอดจนการส่งเสริมให้ยึดมั่น ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา และจรรยาบรรณในอาชีพ

ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา ได้เสนอแนวคิด ซึ่งมาจากทฤษฎีทางการศึกษาที่เรียกว่า “ทฤษฎีทรัพยากร” (Resource Theory) อธิบายว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา ได้แก่

1. ปัจจัยทางด้านบริหาร ประกอบด้วย ปรัชญา ปณิธานในการผลิตบัณฑิตของสถาบัน นโยบายและมาตรการในการพัฒนานิสิตนักศึกษา และกฎระเบียบของสถาบัน ตลอดจนกฎระเบียบของทางราชการ

2. ปัจจัยทางด้านวิชาการ ประกอบด้วย หลักสูตร วิธีการสอน และการวัดผล

3. ปัจจัยด้านกิจการนิสิตนักศึกษา ประกอบด้วย การจัดบริการต่างๆ การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษา การใช้ทฤษฎีและความสามารถในการพัฒนานิสิตนักศึกษา

4. ปัจจัยด้านบุคลากร โดยเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ มีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอ มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับงานในหน้าที่ และมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

5. ปัจจัยด้านงบประมาณ จะต้องมีความเหมาะสมที่จะพัฒนานิสิตนักศึกษาให้ได้ผลดี

6. ปัจจัยด้านนิสิตนักศึกษา หมายถึงบุคลิกภาพของนิสิตนักศึกษา ซึ่งพิจารณาทั้งที่เป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม ประกอบด้วย ลักษณะที่มองเห็นได้ภายนอก เช่น รูปร่าง หน้าตา และลักษณะที่อยู่ภายในตัว เช่น ระดับสติปัญญา เป็นต้น

7. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม 3 ชนิด คือ สภาพแวดล้อมที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น อาคารสถานที่ และอุปกรณ์ต่างๆ สภาพแวดล้อม

ที่เป็นสิ่งมีชีวิต เช่น พืช สัตว์ และคน สภาพแวดล้อมที่คนสร้างขึ้น เช่น กลุ่มเพื่อน กิจกรรมนิสิต นักศึกษา ประเพณี และระบบอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นต้น ซึ่งไม่รวมสภาพแวดล้อมสองชนิดแรก สภาพแวดล้อมภายในที่มีความสมบูรณ์ ย่อมทำให้การพัฒนา นิสิตนักศึกษา ได้ผลดี

8. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกของสถาบันอุดมศึกษา หมายถึง สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยการมีสภาพเศรษฐกิจที่ดีส่งผลต่องบประมาณ สภาพสังคมและการเมืองที่ดี จะเอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของนิสิตนักศึกษา

ผลการศึกษาวิจัยของ สุชาติดา สุธรรมรักษ์ (2545: บทคัดย่อ , 12) เรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเรียนรู้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: การวิเคราะห์ โมเดลลิสเรลที่มีตัวแปรแฝง ได้บูรณาการกรอบแนวคิดในการพัฒนาโมเดลจากโมเดลทั่วไป เพื่อ ประเมินการเปลี่ยนแปลงของนิสิตของ แพสแคเรลลา ทฤษฎีการพัฒนา นิสิตชั้นปีที่ 1 ของ ดินโต โมเดลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า สภาพแวดล้อมและผลลัพธ์ เพื่อศึกษาผลลัพธ์ทาง การศึกษาของนิสิตของ แอสติน และทฤษฎีมุ่งมั่น และการเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัยของ นิสิตของ แอสติน ผลการวิจัยอธิบายได้ว่า ลักษณะการมุ่งมั่น และการเข้าร่วมกิจกรรมใน มหาวิทยาลัย และลักษณะความสัมพันธ์กับอาจารย์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อ การพัฒนาการเรียนรู้นักศึกษาในผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้อะไรก็ตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนลักษณะ ความสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อการพัฒนาการเรียนรู้นักศึกษาในผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้อะไรก็ตามแต่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการพัฒนาการเรียนรู้นักศึกษาในผลลัพธ์ด้านจิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบว่า ลักษณะสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยตามการรับรู้ของนิสิตเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล ทั้ง ทางตรงและทางอ้อมเชิงบวกต่อการพัฒนาการเรียนรู้นักศึกษาในผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้อะไรก็ตามโดย ส่งผ่านลักษณะการมุ่งมั่นและการเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย ลักษณะความสัมพันธ์กับ อาจารย์ และลักษณะความสัมพันธ์กับเพื่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยข้างต้น อาจสรุปได้ว่า สถาบันอุดมศึกษามีอิทธิพลต่อ การพัฒนา นิสิตนักศึกษาทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านต่างๆ ซึ่ง นักวิชาการด้านการอุดมศึกษาได้ศึกษาไว้ และมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ แนวคิดเรื่อง โมเดล I – E – O เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยนำเข้า และสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา ต่อการพัฒนา นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ของ แอสติน ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ การพัฒนา นิสิตนักศึกษาไว้ในส่วนของปัจจัยนำเข้า (Input) และสภาพแวดล้อมของสถาบัน อุดมศึกษา (Environment) โดยด้านปัจจัยนำเข้า แอสติน ได้กล่าวถึงคุณลักษณะส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ของครอบครัว วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (Astin. 1993: 7 – 16) เช่นเดียวกับ แพสแคเรลลา ที่ได้กล่าวถึงปัจจัย ด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว Pascarella ; & Terenzini. 1991: 53 – 55) และ สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2538: 9 – 14) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยด้านนิสิตนักศึกษา นอกจากนี้ ผลงานวิจัยของ สุชาติดา สุธรรมรักษ์ (2545: บทคัดย่อ, 12) ก็ได้ทำการศึกษาภูมิหลังและลักษณะส่วนตัวของนิสิต นักศึกษาไว้เช่นเดียวกัน ส่วนด้านสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษา แอสติน ได้อธิบายว่า

ประกอบด้วย หลักสูตร ลักษณะ ประเภท และนโยบายของสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรม และประสบการณ์ต่างๆ ที่นิสิตนักศึกษาได้รับจากการเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมด (Astin. 1993: 7 – 16) ในขณะที่ แพสแคเรลลา ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะโครงสร้าง การจัดองค์กรของสถาบันอุดมศึกษา ปัจจัยด้านการรับรู้ลักษณะสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา ปัจจัยด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษากับบุคลากรฝ่ายต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษาและปัจจัยด้านความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ (Pascarella; & Terenzini. 1991: 53 – 55) เช่นเดียวกับ ชิคเคอริง และ ไรซ์เซอร์ (Chickering ; & Reisser. 1993: 265 – 279) ที่ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและคงที่ของสถาบันอุดมศึกษา บทบาทของสถาบันอุดมศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษากับอาจารย์ หลักสูตรการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษากับเพื่อน การประสานงานด้านพัฒนาวิชาการและกิจการนิสิตนักศึกษา และสำเนาวิ ชจรศิลป์ (2538: 9 – 14) ที่ได้กล่าวถึง ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านวิชาการ ปัจจัยด้านกิจการนิสิตนักศึกษา ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านงบประมาณ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในสถาบันอุดมศึกษา ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอกสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้ งานวิจัยของ สุชาติ สุธรรมรักษ์ (2545: บทคัดย่อ, 12) ก็ได้ศึกษาปัจจัยด้านลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเรียน ลักษณะสภาพแวดล้อมตามการรับรู้ของนิสิตนักศึกษา สมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา และระหว่างนิสิตนักศึกษาด้วยกันเอง การมุ่งมั่นเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการ และกิจการนิสิตนักศึกษา จากแนวคิดและผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนานิสิตนักศึกษาของนักวิชาการดังกล่าวสามารถวิเคราะห์สรุปได้ ดังแสดงใน ตาราง 1

ตาราง 1 สรุปแนวคิดปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนานิสิตนักศึกษา

ปัจจัย	นักวิชาการ				
	แอสตัน	แพสแคเรลลา	ซิดเคอร์ริง และไรท์เซอร์	สัทเนอร์	ซุซาดา สุธรรมรักษ์
1. ภูมิหลังและลักษณะส่วนตัวของนิสิตนักศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ การนับถือศาสนา ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมของครอบครัว วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว ทักษะ ค่านิยม แรงจูงใจ ความสนใจ ความถนัด	✓	✓	✓	✓	✓
2. โครงสร้างการจัดองค์การ/ลักษณะของสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ขนาด ประเภท ลักษณะการรับนักศึกษา	✓	✓	✓	-	-
3. สภาพแวดล้อม ได้แก่ จุดมุ่งหมาย นโยบายการบริหาร ปรัชญา ของสถาบันอุดมศึกษา การจัดหลักสูตร การเรียนการสอน ลักษณะอาจารย์ เช่น วิธีสอน พฤติกรรมการสอน ลักษณะกลุ่มเพื่อน สาขาวิชาที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓

การกำหนดกรอบแนวคิดปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้บูรณาการจากแนวคิดและผลงานวิจัยข้างต้น ดังนี้ ปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัวของนิสิตนักศึกษา ได้แก่ เพศ วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ความมุ่งหวังทางการศึกษา วิธีการเรียนรู้ที่ถนัด ความสนใจประกอบอาชีพ การใช้เวลาว่าง ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ประเภทสถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ลักษณะกลุ่มเพื่อน โดยมีงานวิจัยสนับสนุน ดังนี้

**เพศ** เป็นตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ ซึ่งแสดงถึงลักษณะภูมิหลังของนิสิตนักศึกษาที่สามารถวัดได้โดยไม่ขึ้นอยู่กับกาลเวลา และเป็นตัวแปรที่มีผู้สนใจ นำใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ ดังที่ รอดเจอร์ส (Rodgers. 1990: 41) ศึกษาผลงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการด้านสติปัญญาระหว่างนิสิตนักศึกษาหญิงและชายในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง สรุปได้ว่า เมื่อสำเร็จการศึกษานิสิตนักศึกษาเพศชาย มีพัฒนาการด้านสติปัญญามากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้

เนื่องจากสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษา มีส่วนสนับสนุนพัฒนาการของนิสิตนักศึกษาชายมากกว่าหญิง เช่นเดียวกับ ออดดี (Oddi, 1986: 97 – 107) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือในการวัดผู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องแบบนำตนเอง เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังกับคะแนนที่ได้ พบว่า เพศมีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นอกจากนี้ สุนิสา ละวรรณวงษ์ (2543: 204 – 205) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคัตสรรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษากลุ่มสถาบันราชภัฏ เขตภูมิภาคศาสตร์ตะวันตก พบว่า เพศเป็นปัจจัยที่มีส่วนส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้

**วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว** เป็นตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบ ซึ่งแสดงถึงลักษณะภูมิหลังของนิสิตนักศึกษา ซึ่งเกิดขึ้นก่อนที่นิสิตนักศึกษา จะเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา วิธีการเลี้ยงดูของแต่ละครอบครัวมีความแตกต่างกัน และส่งผลต่อพฤติกรรมในการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา ดังที่ หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545: 48) มรุต ก้องวิริยะไพศาล (2549: 144) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากสถาบันอุดมศึกษาต่างกัน พบว่า วิธีการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และจากการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์เส้นทางของ มรุต ก้องวิริยะไพศาล (2549: บทคัดย่อ) ยังพบว่า วิธีการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ยังเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยผ่านแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ในขณะที่ บุญศิริ อนันตเศรษฐ (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัย โดยทำการศึกษาเชิงลึกพบว่า วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัวเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์** คือ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะบรรลุในสิ่งที่มุ่งหวังอย่างดีที่สุดเป็นตัวแปรที่แทรกอยู่ในพฤติกรรมของบุคคลและกระตุ้นให้บุคคลกระทำการต่าง ๆ (McClelland, 1961: 39) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จึงสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาด้วย ดังที่ หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545: 49) และ พิศดี มินศิริ (2547: 82) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากสถาบันอุดมศึกษาต่างกัน พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นอกจากนี้ พิศดี มินศิริ ศึกษา เรื่อง ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคกลาง ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข (2547: บทคัดย่อ) อธิบายว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลต่อคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมากที่สุด ในขณะที่ มรุต ก้องวิริยะไพศาล

(2549: 144) ได้ศึกษาเรื่องเดียวกันกับนักศึกษา มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนดุสิตโดยวิเคราะห์สัมประสิทธิ์เส้นทางพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลทางตรง เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ คือ ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน

**ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา** เป็นผลลัพธ์ด้านความรู้ของนิสิตนักศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่พิจารณาจากผลการเรียนหรือคะแนนเฉลี่ยสะสม เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะส่วนตัว ที่เป็นตัวบ่งชี้ ความสามารถในการทำงานและความสำเร็จในการปฏิบัติงานต่อไปได้ นอกจากนี้ ยังสามารถแสดงถึงทักษะทางด้านสติปัญญา แรงจูงใจในการเรียนรู้ ความสนใจในการศึกษา ความเต็มใจ และความสามารถในการศึกษาตามเกณฑ์ที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด (Pollio ; & Beck. 2000: 84 – 103) ดังที่ อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549: 124) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษา คุณธรรม และจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่า นิสิตนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความใฝ่รู้สูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ และนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความใฝ่รู้สูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**ความมุ่งหวังทางการศึกษา** เป็นจุดมุ่งหมายส่วนตัวด้านการศึกษา ซึ่งนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย มีความมุ่งหวังทางการศึกษาภายหลังสำเร็จการศึกษาแตกต่างกัน ตั้งแต่ระดับที่ไม่ต้องการศึกษาต่อ ระดับที่ต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท และระดับที่ต้องการศึกษาต่อจนถึงระดับปริญญาเอก ซึ่งปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนได้มีการเปิดหลักสูตรทั้งในระดับปริญญาโท และปริญญาเอกที่น่าสนใจศึกษาต่อเป็นจำนวนมาก เพื่อรองรับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำให้นิสิตนักศึกษาจำนวนมากมีทางเลือก และโอกาสในการศึกษาต่อเพิ่มขึ้น และช่วยทำให้ความมุ่งหวังทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น นิสิตนักศึกษาที่มีความมุ่งหวังทางการศึกษาในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ให้ตนเอง เพื่อให้สามารถผ่านการสอบและการพิจารณาคุณสมบัติที่จำเป็น ดังที่ สุชาดา สุธรรมรักษ์ (2545: 203 – 204) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเรียนรู้นิสิต ชั้น ปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : การวิเคราะห์โมเดลลิสเรลที่มีตัวแปรแฝง พบว่า ความมุ่งหวังทางการศึกษาของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความสัมพันธ์ทางบวก กับผลลัพธ์ด้านความรู้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนผลลัพธ์ด้านจิต พบว่า มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะความสนใจใฝ่รู้หลังเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

**รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด** เป็นความสามารถเฉพาะ หรือลักษณะนิสัยเฉพาะในการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาแต่ละบุคคล วิธีการเรียนรู้ที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ ผู้เรียนที่มีสติปัญญาสูง ก็ประสบความสำเร็จในการเรียนได้ หากไม่ได้มีการฝึกฝนทบทวนอย่างเพียงพอ

หรือไม่รู้วิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (Maddox. 1963: 12 – 13) ซึ่ง ฉวีวรรณ หลิมวัฒนา ทำการศึกษา เรื่อง การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบด้านภูมิหลัง ด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน และด้านการเรียนการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นิสัยการเรียนเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในขณะที่ บุญศิริ อนันตเศรษฐ (2544: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเชิงคุณภาพ เรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์ที่ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และการมีพัฒนาการในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูง จะส่งผลให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่เป็นคุณสมบัติของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างชัดเจน

**ความสนใจประกอบอาชีพ** เป็นคำนิยาม ความชอบ ความต้องการของนิสิตนักศึกษา แต่ละบุคคลที่จะเลือกประกอบอาชีพตามที่ตั้งใจภายหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว จากการสำรวจภาวะการหางานทำของบัณฑิต พ.ศ.2544 (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. 2546: 51) พบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่เลือกประกอบอาชีพ 3 กลุ่มเรียงตามลำดับ คือ ลูกจ้างหน่วยงานเอกชน ลูกจ้างส่วนราชการ/หน่วยงานของรัฐ และอาชีพอิสระ อาชีพแต่ละกลุ่มมีลักษณะการจ้าง การแข่งขันการปฏิบัติงาน ความเสี่ยง ความรับผิดชอบ และผลตอบแทนแตกต่างกัน ส่งผลให้นิสิตนักศึกษา แต่ละบุคคลมีการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพในลักษณะต่างกันด้วย ดังที่ ประภาพรรณ ทิพย์สุนทร (2537: 62) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความสนใจประกอบอาชีพตามแนวทฤษฎีของฮอลแลนด์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนิสิตพยาบาล จากกลุ่มนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 พบว่า ลักษณะความสนใจในอาชีพตามแนวทฤษฎีของ ฮอลแลนด์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาด้านการพยาบาล ทุกวิชาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแตกต่างกันที่ระดับ .01 และ .05 ยกเว้นวิชาพยาบาลจิตเวชศาสตร์ ในขณะที่ ทักษิณี ภาคอินทรีย์ (2545: 53) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ทักษิณีต่อวิชาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนิสิต คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ เปรมฤดี ปธานราษฎร์ (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาเปรียบเทียบคำนิยามต่อการประกอบอาชีพของ นิสิตศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ กับ สาขาวิชาการตลาด พบว่า คำนิยามต่อการประกอบอาชีพของนักศึกษาจำแนกตามสาขาวิชา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

**การใช้เวลาว่าง** นิสิตนักศึกษาแต่ละบุคคลมีการใช้เวลาว่างแตกต่างกันตามความชอบและความสนใจ การใช้เวลาว่างของนิสิตนักศึกษาอาจเป็นไปได้ เพื่อแสวงหาความรู้ หรือแสวงหาความบันเทิงย่อมส่งผลต่อนิสิตนักศึกษาในการเรียนรู้ด้วย ดังที่ ฉวีวรรณ หลิมวัฒนา (2532: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบ

ด้านภูมิหลัง ด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน และการเรียนการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในคณะวิทยาศาสตร์ที่เป็นอิทธิพลทางตรงเชิงนิมิต คือ เวลาที่ใช้ในการศึกษาเพิ่ม และเป็นตัวแปรที่ส่งผลสูงสุดในการวิจัย ในขณะที่ สมบูรณ์ ผุยดี (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เวลากับการพัฒนาตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า การใช้เวลาของนิสิตซึ่งแบ่ง เป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเรียน ด้านส่วนตัว ด้านการเข้าร่วมกิจกรรม และด้านสังคม โดยรวมทุกด้านและเป็นรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการพัฒนาตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**ประเภทสถาบันอุดมศึกษา** สถาบันอุดมศึกษาแบบจำกัดรับ สามารถจำแนกประเภทได้เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเอกชน ซึ่งเป็นการจำแนกประเภทตามลักษณะโครงสร้างการจัดตั้งองค์กร ตามแนวคิดของแอสติน (Astin. 1993: 7 – 16) ลักษณะโครงสร้างองค์กรจัดเป็นองค์ประกอบในส่วนของสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตนักศึกษา ซึ่ง แฟรงคลิน (Franklin. 1995: 127 – 153) ได้ทำการศึกษาระยะยาวเพื่อประเมินผลของสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสถิติของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ลักษณะโครงสร้างขององค์กรไม่มีผลกระทบทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่มีผลกระทบทางอ้อมผ่านสภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้ อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549: 105) ได้ศึกษา เรื่อง คุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า นิสิตนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนมีคุณธรรมและจริยธรรมด้านการประหยัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

**กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา** เป็นการแบ่งกลุ่มของสาขาวิชาโดยอาศัยเกณฑ์พิจารณาจากหลักสูตรของแต่ละคณะ ดังนั้น ในแต่ละกลุ่มสาขาจึงมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ในด้านหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย รายวิชา เนื้อหาวิชา การจัดการเรียนการสอน และส่งผลให้กระบวนการหล่อหลอมนิสิตนักศึกษาของ แต่ละกลุ่มสาขาวิชามีความแตกต่างกัน ดังที่ สมบูรณ์ ผุยดี (2547: 46 – 47) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เวลากับการพัฒนาตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ศึกษาในกลุ่มสาขา วิชาแตกต่างกัน มีการใช้เวลาด้านการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ พสชนัน นิรมิตไชยนนท์ (2549: 84) ศึกษา เรื่อง ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาแตกต่างกัน มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 โดยผลการวิจัยทั้ง 2 ชิ้นปรากฏผลว่า นิสิตกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีการใช้เวลาด้านการเรียน และมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สูงกว่ากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ นอกจากนี้ ออร์พินท์ สันติชัยอนันต์ (2549: 122 – 123) ศึกษา เรื่อง คุณธรรมและจริยธรรมของนิสิต นักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า นิสิตนักศึกษา ที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกันจากสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน มีคุณธรรมและ จริยธรรมด้านความใฝ่รู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนิสิตนักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ มีคุณธรรมจริยธรรมด้านความใฝ่รู้สูงกว่ากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

**การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา** กิจกรรมนิสิตนักศึกษาเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้น จากการคิดและการดำเนินการของนิสิตนักศึกษา โดยการให้คำปรึกษา และดูแลของอาจารย์ที่ ปรึกษาให้อยู่ในกรอบนโยบาย ประเพณี วัฒนธรรมที่งดงาม เพื่อประโยชน์ของนิสิตนักศึกษา ใน การใช้เวลาว่าง การพัฒนาบุคลิกภาพทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และการพัฒนาค่านิยม และทัศนคติที่เหมาะสม (ชาญชัย อินทรประวัตติ. 2541 : 27 – 28) ดังที่ เพ็ญพิมล ลีโนทัย (2542: 126) ได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถภาพ เชิงวิชาชีพของนิสิตนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจ พบว่า เวลาที่ใช้เข้าร่วมกิจกรรม สโมสร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถภาพเชิงวิชาชีพ ของนิสิตนักศึกษา สาขาบริหารธุรกิจ ของสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐและเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขณะที่ สุชาติดา สุธรรมรักษ์ (2545: 176 – 177) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ของนิสิต ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ :การวิเคราะห์โมเดลลิสเรลที่มีตัวแปรแฝง พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตของนิสิต ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความสัมพันธ์ ทางบวก กับผลลัพธ์ด้านความรู้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนผลลัพธ์ด้านจิต พบว่า มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะความสนใจใฝ่รู้หลังเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วน ฉวีวรรณ หลิมวัฒนา (2532: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่าง องค์ประกอบด้านภูมิหลัง ด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน และการเรียนการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรม ในมหาวิทยาลัย เป็นตัวแปรที่ส่งผลเชิงนิเสธสูงสุดต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

**ลักษณะกลุ่มเพื่อน** กลุ่มเพื่อนมีคุณค่าต่อทั้งการพัฒนาในด้านส่วนตัว และด้าน สติปัญญาของนิสิตนักศึกษา การเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษาของนิสิตนักศึกษาจะใช้เวลาใกล้ชิดกับ กลุ่มเพื่อนมากที่สุด นอกจากนี้ ในช่วงอายุที่เป็นระยะวัยรุ่นกลุ่มเพื่อนถือว่ามีอิทธิพลต่อนิสิต นักศึกษาอย่างมาก เนื่องจากเป็นวัยที่ต้องการกลุ่มเพื่อนที่มีรสนิยม แบบเดียวกัน และต้องการทำ ตนให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม (สมคิด อิศระวัฒน์. 2542: 13) ดังที่ หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545: บทคัดย่อ) พิศดี มินศิริ (2547: บทคัดย่อ) และ พสชนัน นีรมิตไชยนนท์ (2549: บทคัดย่อ) ได้

ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากสถาบันอุดมศึกษาต่างกัน ปรากฏผลเช่นเดียวกันว่า สัมพันธภาพกับกลุ่มเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01 ในขณะที่ มรุต ก้องวิริยะไพศาล (2549: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องเดียวกันในสถาบันอุดมศึกษาต่างกัน พบว่า ลักษณะความสัมพันธ์กับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางตรงเชิงบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

### **การจัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษา ระดับปริญญาตรี ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**

การศึกษาขั้นอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ถือเป็น การศึกษาหลังการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยกำหนดให้จัดในมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย หรือ หน่วยงานที่เรียกชื่ออื่นตามกฎหมาย แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญาตรี (พนม พงษ์ไพบูลย์ ; และคนอื่นๆ. 2546: 107, 112) การศึกษาระดับปริญญาตรี มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อส่งเสริมผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่างๆ ในระดับสูง โดยเฉพาะการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ การริเริ่มพัฒนาทั้งวิชาการและวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544ข : ซีดีรอม)

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทยสามารถจำแนกเป็น 3 สาย ตามลักษณะโครงสร้างการเรียกชื่อปริญญา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: ซีดีรอม) ดังนี้

1. สายวิชาการ โดยรับผู้สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี มุ่งเน้นในการผลิตนักวิชาการ และนักวิจัย ได้แก่ วิทยาศาสตร์- ทัศนศิลป์ และศิลปศาสตรบัณฑิต ของสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ

2. สายวิชาชีพ โดยรับผู้สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี มุ่งเน้นการสร้างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ได้แก่ ปริญญา แพทยศาสตรบัณฑิต นิติศาสตรบัณฑิต เป็นต้น

3. สายเทคโนโลยี โดยรับผู้สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี มุ่งเน้นผลิตเจ้าหน้าที่เทคนิค ช่างเทคนิคในสาขาอาชีพต่างๆ

สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ แบ่งประเภทได้เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเอกชน ทั้งจำกัดรับและไม่จำกัดรับ สถาบันอุดมศึกษาในกำกับรัฐบาล มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยสงขลัมหาวิทยาลัยเฉพาะทาง ในระดับบัณฑิตศึกษา และวิทยาลัย ซึ่งสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้ทั้ง 3 แบบ คือ การศึกษาในระบบ ทั้งในระดับปริญญาและต่ำกว่าปริญญา โดยจัดหลักสูตรการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายตามศักยภาพของสถาบันโดยยึดภารกิจ การศึกษานอกระบบ ทั้งในระดับปริญญา

และต่ำกว่าปริญญา โดยดำเนินการฝึกอบรมทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ หลักสูตรต่อเนื่องที่สามารถตอบสนองความต้องการและความแตกต่างของประชาชนทุกกลุ่ม และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเปิดโอกาสให้สาธารณชนได้เข้าศึกษาหาความรู้และใช้บริการอื่นในสถาบันได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนมาใช้สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในสถาบันและให้บริการด้านอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน (พรชูลี อาชาวอำรุง. 2543: 4/2 – 4/10) ในปีการศึกษา 2549 มีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการรวม 257 แห่ง กระจายอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2549: 122 – 132) ดังนี้

1. กรุงเทพมหานคร จำนวน 62 แห่ง ประกอบด้วย
  - 1.1 มหาวิทยาลัยของรัฐ แบบจำกัดรับ 9 แห่ง
  - 1.2 มหาวิทยาลัยของรัฐ แบบไม่จำกัดรับ 1 แห่ง
  - 1.3 มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 1 แห่ง
  - 1.4 มหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง
  - 1.5 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ระดับบัณฑิตศึกษา 2 แห่ง
  - 1.6 มหาวิทยาลัยราชภัฏ 6 แห่ง
  - 1.7 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 3 แห่ง
  - 1.8 มหาวิทยาลัยเอกชน 13 แห่ง
  - 1.9 วิทยาลัย 25 แห่ง
2. ภาคกลาง 51 แห่ง ประกอบด้วย
  - 2.1 มหาวิทยาลัยของรัฐ แบบไม่จำกัดรับ 1 แห่ง
  - 2.2 วิทยาเขตของมหาวิทยาลัยของรัฐ แบบจำกัดรับ 14 แห่ง
  - 2.3 วิทยาเขตของมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง
  - 2.4 มหาวิทยาลัยราชภัฏ 8 แห่ง
  - 2.5 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 3 แห่ง และวิทยาเขต 6 แห่ง
  - 2.6 มหาวิทยาลัยเอกชน 13 แห่ง และวิทยาเขต 2 แห่ง
  - 2.7 วิทยาลัย 2 แห่ง
3. ภาคเหนือ 41 แห่ง ประกอบด้วย
  - 3.1 มหาวิทยาลัยของรัฐ แบบจำกัดรับ 3 แห่ง และวิทยาเขต 17 แห่ง
  - 3.2 มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 1 แห่ง
  - 3.3 มหาวิทยาลัยราชภัฏ 7 แห่ง
  - 3.4 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 1 แห่ง
  - 3.5 มหาวิทยาลัยเอกชน 8 แห่ง
  - 3.6 วิทยาลัย 4 แห่ง

4. ภาคอีสาน 52 แห่ง ประกอบด้วย
  - 4.1 มหาวิทยาลัยของรัฐ แบบจำกัดรับ 4 แห่ง และวิทยาเขต 19 แห่ง
  - 4.2 มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 1 แห่ง
  - 4.3 มหาวิทยาลัยราชภัฏ 12 แห่ง
  - 4.4 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 1 แห่ง
  - 4.5 มหาวิทยาลัยเอกชน 4 แห่ง
  - 4.6 วิทยาลัย 11 แห่ง
  - 4.7 ภาคตะวันออก 13 แห่ง ประกอบด้วย
  - 4.8 มหาวิทยาลัยของรัฐ แบบจำกัดรับ 1 แห่ง และวิทยาเขต 6 แห่ง
  - 4.9 มหาวิทยาลัยราชภัฏ 2 แห่ง
  - 4.10 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 1 แห่ง
  - 4.11 มหาวิทยาลัยเอกชน 1 แห่ง
5. วิทยาลัย 2 แห่ง
  - 5.1 ภาคใต้ 38 แห่ง ประกอบด้วย
  - 5.2 มหาวิทยาลัยของรัฐ 3 แห่ง และวิทยาเขต 10 แห่ง
  - 5.3 มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 1 แห่ง
  - 5.4 วิทยาเขตของมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง
  - 5.5 มหาวิทยาลัยราชภัฏ 5 แห่ง
  - 5.6 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 1 แห่ง และวิทยาเขต 4 แห่ง
  - 5.7 มหาวิทยาลัยเอกชน 1 แห่ง
  - 5.8 วิทยาลัย 11 แห่ง

สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง มีการเปิดสอนสาขาวิชาต่างๆตามศักยภาพและความพร้อม สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งทำการสอนวิชาชีพเฉพาะด้าน เช่น แพทย์ศาสตร์ เกษตรศาสตร์ เป็นต้น แต่สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ ก็มีเป้าหมายที่จะขยายการเปิดสอนสาขาวิชา ที่มีความหลากหลาย เพื่อให้มีลักษณะมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ (Comprehensive University) คือ เปิดสอนกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สถาบันอุดมศึกษาโดยรวมมีศักยภาพในการจัดการศึกษาทั้ง 3 กลุ่มสาขาวิชา แต่ส่วนใหญ่ มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ ส่วนกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพเนื่องจากมีความต้องการใช้บุคลากรในสาขาแพทย์ และพยาบาล ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาหลักคือมหาวิทยาลัย ยังผลิตได้ไม่เพียงพอ จึงได้มี สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทาง ซึ่งมีศักยภาพมากกว่าจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตสำหรับปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้นๆ ได้ตามวัตถุประสงค์และความต้องการ (เฉลิมเผ่า อจละนันท์. 2546: 7 – 8)

เมื่อพิจารณาด้านจำนวนนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทุกระดับพบว่า ระดับปริญญาตรีมีปริมาณสูงที่สุด โดยในปีการศึกษา 2549 มีจำนวนนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรีรวม 1,760,110 คน โดยศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 1,515,480 คน และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 244,630 คน นอกจากนี้ จำนวนนิสิตนักศึกษาดังกล่าว ยังมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากปีการศึกษา 2549 มีจำนวนนักศึกษาเข้าใหม่ รวม 509,694 คน โดยศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 419,625 คน และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 90,069 คน ขณะที่ในปีการศึกษา 2548 มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีรวม 253,401 คน โดยเป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 207,774 คน และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 45,627 คน (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. 2549: 111 – 113)

การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยได้มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันต่อสภาพการณ์เปลี่ยนแปลง ซึ่งสาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายเฉพาะในการพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูงและการค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม ซึ่งได้มีการศึกษาเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2545: 2 – 13) ดังนี้

#### 1. หลักเกณฑ์ของหลักสูตรในด้านต่างๆ ประกอบด้วย

1.1 หลักสูตรที่ดีควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนา ส่งเสริมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มุ่งเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญา ให้มีความสำคัญกับทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ในสังคมข้อมูลข่าวสาร ส่งเสริมการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา เอกลักษณะ และวัฒนธรรมท้องถิ่น และมุ่งพัฒนาความเป็นสากล เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาชาติในเชิงวิชาการ

1.2 โครงสร้างของหลักสูตร สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดประสบการณ์ หรือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตามธรรมชาติของผู้เรียนซึ่งมีทั้งความเหมือนและแตกต่างกัน และควรเพิ่มหลักสูตรวิชาชีพ หรือวิชาเอกตามความต้องการของตลาดแรงงาน สำหรับวิชาที่เป็นแกนบังคับทั่วไปไม่จำเป็นต้องเป็นวิชาพื้นฐานทั้งหมด เนื่องจากทักษะหรือเนื้อหาสาระบางอย่างจะเรียนได้อย่างมีความหมาย และเหมาะสมก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ศึกษาวิชาต่างๆ ไปมากพอสมควรแล้ว นอกจากนี้ ทุกส่วนของโครงสร้างหลักสูตรควรแทรกคุณธรรม จริยธรรม สนใจใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ทักษะชีวิตและสังคม รวมทั้ง ทักษะการเรียนรู้ให้ผู้เรียนด้วย

1.3 การเลือกเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละวิชาให้มีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกตามความสนใจ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาความรู้กับชีวิตจริง วิธีการเรียนที่เน้นประสบการณ์ตรง และใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.4 การประเมินและมาตรฐานหลักสูตร จะต้องมีการประเมินและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอโดยอาศัยข้อมูลในการประเมินจากหลายฝ่าย และมีการพัฒนาตัวบ่งชี้ มาตรฐานคุณภาพของหลักสูตรตามหลักเกณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางในการติดตาม ประเมิน และประกันคุณภาพ และควรให้การสนับสนุนการเปิดหลักสูตรนานาชาติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาเครือข่าย และการแข่งขันทางวิชาการอันจะส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตร

## 2. รูปแบบของหลักสูตร แบ่งเป็น

2.1 รูปแบบการจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตร โดยภาพรวมสถาบันอุดมศึกษา อาจจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือเนื้อหาสาระเป็นรายวิชา (Courses) โดยแต่ละรายวิชาอาจจัดเป็นแบบเน้นเฉพาะสาขาวิชาเดียว (Discipline-based curriculum) ซึ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับวิธีจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ในขณะเดียวกัน ควรพัฒนาให้หลักสูตรมีลักษณะสหวิทยาการ หรือบูรณาการเพิ่มมากขึ้นในทุกส่วนของโครงสร้างหลักสูตร และจัดประสบการณ์ให้มีความยืดหยุ่น

2.2 รูปแบบการบริหารหลักสูตรควรจัดให้มีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย เหมาะสมกับหลักการศึกษทั้งในระบบ นอกกระบบ ตามอัธยาศัย และการศึกษาตลอดชีวิต เช่น จัดให้มีการศึกษาแบบเต็มเวลา และไม่เต็มเวลาในสถาบันอุดมศึกษา เปิดโอกาสให้มีการเทียบโอนหน่วยกิต หรือเรียนนิชาระหว่างสถาบัน เป็นการสนับสนุนการศึกษาต่อเนื่องและการศึกษาตลอดชีวิตได้เป็นอย่างดี เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และความจำเป็นของผู้เรียนที่มีความหลากหลายมากขึ้น และเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ควรนำเทคโนโลยีการสอนแบบใหม่มาใช้ประโยชน์มากขึ้น

## 3. การปฏิรูปการเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.1 ปรับเปลี่ยนกระบวนการของผู้สอนจากแบบป้อนเป็นการจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และวิธีการสอนที่มีความหลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และทบทวนได้ด้วยตนเอง

3.2 ใช้ประโยชน์จากแหล่งความรู้ และศักยภาพที่มีอยู่แล้วของสถาบันมาประยุกต์ ใช้ให้เหมาะสม ทำให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน

3.3 สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และความรู้ที่เป็นประโยชน์

## 4. การปฏิรูปการเรียนการสอน ประกอบด้วย

4.1 ด้านผู้เรียน จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ เพื่อเป้าหมายการผลิตที่ชัดเจน ฝึกให้มีนิสัยใฝ่รู้ ปลูกฝังและพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี ด้านภาษา และการสื่อสาร พัฒนาทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การปลูกฝังจริยธรรม

4.2 ด้านผู้สอนให้ความสำคัญกับหลักการผู้เรียนเป็นสำคัญ เปลี่ยนบทบาทผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน ชี้นำ และอำนวยความสะดวก กำหนดภาระงานที่เหมาะสมและชัดเจน มีการประเมินผลการสอนของอาจารย์ โดยเน้นการประเมินผลเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้อาจารย์ทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน โดยการกำหนดเป็นภาระงานและจัดงบประมาณสนับสนุน

4.3 ด้านการเรียนการสอน จัดรูปแบบและวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติเนื้อหาและระดับผู้เรียน ลดการบรรยาย เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน จัดกระบวนการพัฒนาทักษะและเทคนิคการสอนของอาจารย์ให้สามารถดำเนินการสอนตามหลักการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้มีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนมากขึ้น

4.4 ด้านหลักสูตรจัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนมากขึ้น ซึ่งลักษณะเด่นของหลักสูตรคือมีความยืดหยุ่นสูง ผู้เรียนสามารถกำหนดหรือเลือกระยะเวลาตลอดจนเงื่อนไขในการเรียนจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาได้มากขึ้น และตามความต้องการและความเหมาะสมกับผู้เรียน มีความทันสมัยเนื่องจากได้รับการพัฒนาและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ

4.5 ด้านผู้บริหาร ต้องให้ความสำคัญในการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนมากขึ้น มีการวางแผนกลยุทธ์ทางด้านวิชาการ และกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ส่วนตัวผู้บริหารต้องได้รับพัฒนาทักษะด้านการจัดการ และเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมุ่งเน้นการจัดการเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ

4.6 ด้านสภาพแวดล้อม สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการจัดการด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในสถาบันอุดมศึกษา เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด และหน่วยงานที่พัฒนาการเรียนการสอน ได้แก่ ศูนย์ช่วยเหลือด้านการเรียน ศูนย์ผลิตสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น ทั้งนี้เป็นการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น และเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดนิสัยในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4.7 ด้านบริหารและการจัดการ สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งมีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ การจัดระบบบริหารจัดการที่เหมาะสม ทำให้การจัดการเกี่ยวกับงบประมาณ ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้รับการพิจารณาเป็นลำดับต้นๆ มีการประสานงานของหน่วยงานภายในอย่างสอดคล้องกัน และความร่วมมือร่วมใจของชุมชน สังคม ซึ่งขยายวงกว้างออกไปเป็นเครือข่ายทางการศึกษา ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ตลอดจน นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น

### การวัดลักษณะผู้เรียน

การวัดตัวแปรด้านบุคลิกภาพ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณของสิ่งเร้ากับการตอบสนองของมนุษย์ โดยกำหนดเป็นลักษณะตัวเลข เพื่อบรรยายคุณลักษณะทางด้านปริมาณ หรือคุณภาพของบุคลิกภาพนั้น ทั้งนี้ตัวเลขเหล่านั้นจะต้องกำหนดขึ้น อย่างมีหลักเกณฑ์

บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัย (Traits) ที่รวมกันเป็นแบบฉบับเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล และเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งพิจารณาจากรูปแบบพฤติกรรมของบุคคลนั้นที่แสดงออกหรือตอบสนอง (Interaction) ต่อสิ่งแวดล้อม โครงสร้างของบุคลิกภาพโดยทั่วไปประกอบด้วย

1. สติปัญญาหรือความสามารถพิเศษ เป็นคุณสมบัติทางสมองส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า บุคคลสามารถทำอะไรได้บ้างถ้าบุคคลนั้นพยายาม แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้
  - 1.1 ความถนัดทางธรรมชาติ เป็นการปฏิบัติงานที่แสดงถึงขีดความสามารถของบุคคลที่จะกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อการปฏิบัติงานในระยะต่อไป ซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นอาจเป็นผลมาจากการเรียนรู้ หรือการฝึกทักษะ
  - 1.2 ความสัมฤทธิ์ผล เป็นการปฏิบัติงานที่แสดงให้เห็นว่า บุคคลนั้นได้เรียนรู้อะไรไปบ้างแล้วในการปฏิบัติงาน
2. อารมณ์ เป็นคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของจิตใจที่โต้ตอบกับสิ่งแวดล้อม
3. แรงจูงใจ เป็นคุณสมบัติที่สามารถจำแนกได้เป็นความต้องการ ความสนใจ และเจตคติ

4. พฤติกรรม หรือการแสดงออก เป็นการตอบสนองของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าบางอย่าง ไม่ว่าจะสิ่งเร้าที่มาจากภายในหรือภายนอกร่างกายมาจูงใจ หรือก่อให้เกิดความเครียด อันเป็นผลให้มนุษย์เกิดภาวะที่เตรียมพร้อมเสมอที่จะแสดงพฤติกรรม

จุดมุ่งหมายในการวัดบุคลิกภาพอาจเป็นการวัดเพื่อสร้างทฤษฎี โดยเป็นการวัดเพื่อให้ได้ข้อมูลมาอธิบาย หรือแยกแยะคุณลักษณะหรือตัวแปรต่างๆ ของบุคลิกภาพ หรือเป็นการวัดเพื่อผลในการนำไปใช้ โดยเป็นการวัดเพื่อประเมินเครื่องมือตลอดจนการนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับไปตัดสินใจและทำนายเกี่ยวกับบุคคลนั้นในสถานการณ์ต่างๆ (เชดสคัทท์ โฆวาสิษฐ์, 2520: 1-7) นอกจากนี้ อุกุมพร (ทองอุทัย) จามรมาณ (2532: 1) ได้อธิบายว่า การวัดลักษณะผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียน เพื่อการคัดเลือก (Selection) จำแนก (Classification) บรรจุ (Placement) ผู้เรียน เพื่อให้การรับรองผลการเรียน (Certification) สำหรับการตัดสินใจเลื่อนชั้นหรือซ้ำชั้น เพื่อการทำนายผลการเรียนต่อไป (Prediction) เพื่อการรายงานผลการเรียนสำหรับเป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ให้กับผู้สอน เพื่อปรับปรุงการสอน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการบริหาร การจัดการ และการวิจัยในลำดับต่อไป และลักษณะของผู้เรียนที่ควรวัด ได้แก่ ลักษณะที่แสดงพัฒนาการของสมอง อารมณ์ จิตใจ สังคม และร่างกาย ในขณะที่ พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2545: 3 – 4) กล่าวว่า การวัดผล คือ กระบวนการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ให้กับบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์อย่างมีกฎเกณฑ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แทนปริมาณ หรือคุณภาพของคุณลักษณะที่วัด ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ การวัดลักษณะทางกายภาพ หมายถึง การวัดคุณลักษณะที่เป็นรูปธรรม สังเกตได้ หรือสัมผัสได้ชัดเจน เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการวัดทางวิทยาศาสตร์ สิ่งที่จะวัด และเครื่องมือที่ใช้วัด มีความชัดเจน แน่นนอนเชื่อถือได้ และการวัดผลทางด้านจิตวิทยา หมายถึง การวัดคุณลักษณะที่เป็น

นามธรรมที่เป็นคุณลักษณะของมนุษย์ เช่น ความรู้ความสามารถ เจตคติ สติปัญญา ความถนัดของบุคคล ซึ่งไม่สามารถสังเกตหรือสัมผัสได้โดยตรง เครื่องมือที่ใช้วัดจึงต้องอาศัยการวัดทางอ้อม โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะนั้นๆ เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบ

การวัดบุคลิกภาพหรือลักษณะของผู้เรียนที่มีลักษณะเป็นนามธรรมนั้นไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่จะต้องอาศัยเครื่องมือเพื่อเป็นสื่อหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงปฏิกิริยาต่างๆออกมา แล้วจึงดำเนินการวัดบุคลิกภาพหรือลักษณะนั้นจากปฏิกิริยาที่ผู้เรียนแสดงออก ผลของการวัดจะมีความเที่ยงตรง แน่นนอน น่าเชื่อถือเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของเครื่องมือ ซึ่งมีกระบวนการในการสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรทางบุคลิกภาพ แบ่งได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูลเพื่ออธิบายตัวแปร เนื่องจากการวัดบุคลิกภาพต้องการศึกษาแนวโน้มของพฤติกรรมบุคคล ดังนั้นการสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรบุคลิกภาพจึงต้องพยายามสร้างโครงสร้างพฤติกรรมของตัวแปรทางบุคลิกภาพขึ้นก่อน ในขั้นนี้ จึงเป็นการรวบรวมข้อมูล เพื่ออธิบายตัวแปร เป็นการพยายามศึกษาธรรมชาติของตัวแปรทางบุคลิกภาพที่ต้องการเครื่องมือวัด ซึ่งมีแนวทางการศึกษา 2 แนวทาง ได้แก่

1.1 วิธีอาศัยทฤษฎีหรืองานวิจัยที่มีผู้ศึกษาก่อนแล้ว (Rational Approach) เป็นการศึกษาธรรมชาติของตัวแปรจากการรวบรวม และวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำมาอธิบายตัวแปรจากทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแบบสอบถามที่เคยมีผู้สร้างไว้เพื่อนำไปสร้างโครงสร้างพฤติกรรม

1.2 วิธีอาศัยข้อเท็จจริงที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น (Empirical Approach) นิยมใช้ในการศึกษาธรรมชาติของตัวแปรที่ไม่สามารถใช้ทฤษฎีหรืองานวิจัยอื่นๆ มาอธิบายได้ หรือนิยมใช้กับตัวแปรทางบุคลิกภาพใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีการศึกษามาก่อน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่คิดว่ามีคุณลักษณะเกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นพฤติกรรมจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการวัดต่างๆ เช่น สังเกต สัมภาษณ์ หรือใช้แบบสอบถาม นำผลที่ได้มาจัดกระทำ และวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสร้างโครงสร้างพฤติกรรมต่อไป

2. ขั้นอธิบายตัวแปร เป็นการนำข้อมูลที่ได้รับในขั้นตอนแรกมาสร้างโครงสร้างพฤติกรรม โดยอาศัยการวิเคราะห์รวมกลุ่มพฤติกรรม เป็นการแจกแจงและรวบรวมพฤติกรรมต่างๆ โดยอาศัยหลักการและเหตุผลทางตรรกศาสตร์ โดยแยกพฤติกรรมบางกลุ่มที่เป็นอิสระออกจากกัน หรือบางกลุ่มของพฤติกรรมอาจมีลักษณะบางอย่างร่วมกัน ซึ่งอาจสร้างขึ้นเป็นโครงสร้าง (Model) เมื่อได้พฤติกรรมกลุ่มใหญ่แล้วก็พยายามนิยามลักษณะเฉพาะของแต่ละพฤติกรรม และเมื่อนิยามลักษณะเฉพาะได้แล้ว ก็สามารถนิยามหรืออธิบายลักษณะตัวแปรทางบุคลิกภาพ เพื่อประโยชน์ในการสร้างเครื่องมือ นักวัดบุคลิกภาพนิยมที่จะนิยามตัวแปรในรูปแบบนิยามปฏิบัติการ (Operational Definition) ประกอบด้วยลักษณะ 4 ประการ คือ

2.1 ลักษณะภายใน บุคลิกภาพเป็นคุณลักษณะภายในที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งไม่สามารถสังเกตหรือสอบวัดได้โดยตรง แต่สามารถอ้างอิงถึงได้โดยอาศัยดัชนี หรือความเข้มของพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก ซึ่งเป็นการวัดทางอ้อม

2.2 พฤติกรรมที่แสดงออก จากคุณลักษณะภายใน ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมนั้น ในการสร้างนิยามปฏิบัติการจะต้องกำหนดด้วยว่า คุณลักษณะภายในนั้นจะกำหนดให้บุคคลแสดงพฤติกรรมใดออกมา

2.3 สถานการณ์หรือสิ่งเร้า เป็นเงื่อนไขหรือสภาวะที่เหมาะสมที่จะนำมาเร้าคุณลักษณะภายในให้แสดงพฤติกรรมออกมา เพื่อที่จะสังเกตหรือวัดได้

2.4 กำหนดเกณฑ์ที่เป็นเครื่องชี้บ่ง หรือเป็นดัชนีบอกพฤติกรรมของบุคคลว่าแสดงพฤติกรรมเช่นนี้ มีความหมายใด เป็นไปในทางที่เหมาะสมหรือไม่

3. ขั้นการสร้างและประเมินผลเครื่องมือ เป็นขั้นต่อเนื่อง จากที่ได้สร้างนิยามปฏิบัติการ เพราะในการสร้างนิยามปฏิบัติการ จะต้องมีการกำหนดสถานการณ์ หรือสิ่งเร้า ที่จะมาเร้าให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา นั่นคือ การกำหนดเครื่องมือในการวัดนั่นเอง เครื่องมือนั้นไม่ได้จำกัดเพียงแบบทดสอบหรือแบบสอบถามเท่านั้น ในบางตัวแปรอาจจำเป็นต้องใช้เครื่องมือหลายประเภทก็ได้เพื่อผลที่จะนำไปประเมินบุคลิกภาพมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. 2520: 10 – 13)

นิยามปฏิบัติการในขั้นการอธิบายตัวแปร มีความสำคัญต่อการวิจัยมากเพราะช่วยให้นักวิจัยสามารถวัด หรือสร้างสิ่งที่เป็นนามธรรมของตัวแปร เป็นการเชื่อมระดับนามธรรมของตัวแปรและทฤษฎีไปสู่ระดับของการสังเกต เป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างนักวิจัยให้ตรงกัน เมื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ค้นพบ เนื่องจากนักวิจัยอาจใช้การนิยามองค์ประกอบอธิบายตัวแปรขณะทำการศึกษาในระดับทฤษฎี เช่น การศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อต้องการศึกษาในระดับของข้อมูลเชิงประจักษ์ นักวิจัยจะต้องให้ความหมายของตัวแปรนั้นใหม่ ในลักษณะของเหตุการณ์ต่างๆ ที่สามารถสังเกตได้ เพื่อแทนลักษณะของตัวแปรเหล่านั้น เหตุการณ์ต่างๆ ที่นำมาอธิบายหรือให้ความหมายนี้ มีบทบาทเป็นตัวชี้วัดของลักษณะนามธรรมของตัวแปร (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. 2549: 24)

ตัวชี้วัด (Indicators) ในภาษาไทยมีคำที่นำมาใช้ในความหมายเดียวกันจำนวนมาก เช่น ดัชนี ตัวบ่งชี้ ตัวชี้ ตัวชี้นำ และเครื่องชี้วัด จอห์นสโตน (วรณ์ แกมเกตุ. 2546: 26 – 28 ; อ้างอิงจาก Johnstone, J.N. 1981. Indicators of Education Systems: unpagged) อธิบายความหมายว่า ตัวชี้วัดเป็นสารสนเทศที่บ่งบอกปริมาณเชิงสัมพันธ์ หรือสภาวะของสิ่งที่มุ่งวัดในเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยไม่ต้องบ่งบอกสภาวะที่เจาะจง หรือชัดเจน แต่บ่งบอกหรือสะท้อนภาพของสถานการณ์ที่เราสนใจเข้าไปตรวจสอบอย่างกว้างๆ หรือให้ภาพเชิงสรุปโดยทั่วไป ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต ลักษณะสำคัญของตัวชี้วัด สามารถสรุปได้ 3 ประการ คือ

1. เป็นสิ่งที่บ่งบอกหรือกำหนดเป็นปริมาณ หรือสามารถทำให้เป็นปริมาณได้ มิใช่เป็นการบรรยายข้อความ ในการตีความหมายค่าตัวเลขของตัวชี้วัดแต่ละตัวจะต้องนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่สร้างขึ้น จึงจะสามารถบอกได้ว่าค่าตัวเลขที่ได้สูงหรือต่ำมีความหมายอย่างไร และในการกำหนดเกณฑ์ การแปลความหมายระบบตัวเลขของตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นต้องมีความชัดเจน

2. ค่าของตัวชี้วัด เป็นค่าชั่วคราว ไม่ถาวร มีการผันแปรตามเวลา และสถานที่ นั้นคือ ตัวชี้วัดจะบ่งบอกความหมายเฉพาะในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง และเฉพาะเขตพื้นที่ หรือ บริเวณส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบที่ต้องการตรวจสอบ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับระยะเวลาและสถานที่ที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการจัดทำตัวชี้วัดนั้นๆ

3. ตัวชี้วัดเป็นสิ่งที่บ่งบอกสภาวะของสิ่งที่มุ่งวัดในลักษณะกว้างๆ หรือให้ภาพเชิงสรุปโดยทั่วไป มากกว่าที่จะเป็นภาพเฉพาะเจาะจงในรายละเอียดส่วนย่อย

วรรณิ แกมเกตุ (2546: 35 – 36) ได้นำเสนอตัวชี้วัดที่ใช้ประเมินผู้เรียนตาม มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้พัฒนาปรับปรุงให้ สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งผู้วิจัย ได้คัดลอกมาเป็นตัวอย่างในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ มาตรฐานด้าน ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยตัวชี้วัด คือ

1. มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ รู้จักตั้งคำถาม เพื่อหาเหตุผล
2. รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้ สื่อต่างๆ ทั้งในและนอก สถานศึกษา
3. สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้อง ด้วยตนเอง

อาจกล่าวได้ว่าตัวชี้วัด มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างเครื่องมือในการวัด และการประเมินผล โดยช่วยให้ผู้พัฒนาเครื่องมือสามารถกำหนดสิ่งเร้าสำหรับกระตุ้นการแสดงออก หรือพฤติกรรมที่จะตรวจสอบตามประเด็นที่ได้กำหนดขึ้นจากตัวชี้วัดนั้น ได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน และจากการศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีการพัฒนาเครื่องมือวัดลักษณะผู้เรียนรู้ อย่างต่อเนื่องแบบนำตนเอง ซึ่งมีความใกล้เคียงกับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตที่ผู้วิจัยต้องการ ศึกษา กล่าวคือ ออดดี (Oddi, 1986: 97 – 107) ขณะเป็นรองศาสตราจารย์ ที่มหาวิทยาลัย นอร์ทเทิร์นอิลลินอยส์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครื่องมือวัดผู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องแบบ นำตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่ออธิบายลักษณะของผู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องแบบ นำตนเอง และพัฒนาเครื่องมือในการจำแนกผู้เรียน ที่มีลักษณะเป็นผู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องแบบ นำตนเอง แบบวัดนี้มีชื่อว่า เครื่องมือวัดการเรียนรู้แบบนำตนเองอย่างต่อเนื่อง (Oddi Continuing Learning Inventory) ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. การพัฒนาลักษณะผู้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องแบบนำตนเอง โดยการรวบรวม ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย แล้วจำแนกลักษณะดังกล่าวเป็น 3 กลุ่ม คือ

1.1 ลักษณะผู้เรียนเชิงรุก และลักษณะผู้เรียนเชิงรับ

1.1.1 ลักษณะผู้เรียนเชิงรุก หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการ ริเริ่มและสามารถดำรงการเรียนรู้โดยไม่ต้องมีแรงขับจากระบบ องค์กรประกอบลักษณะที่สำคัญ

ได้แก่ การควบคุมตนเอง ความเห็นคุณค่าในตนเองสูง เชื่อมมั่นในตนเอง ริเริ่ม และดำรงการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างมีเป้าหมาย

1.1.2 ลักษณะผู้เรียนเชิงรับ หมายถึง ต้องมีแรงจูงใจจากภายนอกมากระตุ้นให้เรียนรู้ มีแนวโน้มที่จะไม่เรียนรู้ต่อเมื่อมีอุปสรรค เข้าร่วมการเรียนรู้เพียงเพื่อบรรลุเป้าหมายในระดับต่ำและมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ

1.2 ลักษณะผู้มีความคิดเปิดกว้าง และลักษณะผู้ปิดกั้นทางความคิด

1.2.1 ลักษณะผู้มีความคิดเปิดกว้าง หมายถึง การเปิดกว้างสำหรับการเปลี่ยนแปลง เปิดกว้างสำหรับความคิดใหม่ กิจกรรมใหม่ ความสามารถในการปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลง ทนทานต่อความแตกต่างที่หลากหลาย

1.2.2 ลักษณะผู้ปิดกั้นทางความคิด หมายถึง ยึดติด กลัว ความล้มเหลว หลีกหนีความคิด กิจกรรมใหม่ๆ

1.3 ลักษณะผู้มุ่งมั่นในการเรียนรู้ และลักษณะที่เป็นผู้ไม่ชอบเรียนรู้

1.3.1 ลักษณะผู้มุ่งมั่นในการเรียนรู้ หมายถึง การแสดงออกถึงเจตคติที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ชนิดต่างๆ และชอบใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

1.3.2 ลักษณะที่เป็นผู้ไม่ชอบเรียนรู้ หมายถึง การแสดงออกถึงเจตคติที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และมีการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับต่ำ

2. การพัฒนาเครื่องมือวัดดำเนินการสร้างข้อคำถามตามองค์ประกอบลักษณะผู้เรียนทั้ง 3 กลุ่ม ลักษณะเครื่องมือวัดเป็นแบบสอบถามชนิดให้รายงานตนเอง แบบมาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ และได้มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือผลปรากฏว่ามีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง .87 และค่าความเชื่อมั่น .89

3. ผลการนำแบบสอบถามไปใช้จริง ได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขากฎหมาย พยาบาล และการศึกษาผู้ใหญ่ รวม 271 คน พบว่า นักศึกษาทั้ง 3 สาขา มีลักษณะผู้เรียนอย่างต่อเนืองแบบนำตนเองคล้ายคลึงกัน และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิภาคกับคะแนนที่ได้ พบว่า เพศและอายุมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ แต่ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง ระดับรายได้ของครอบครัว ระดับการศึกษาของบิดา มารดา ไม่พบว่า มีความสัมพันธ์ ซึ่งจากการนำเครื่องมือนี้ไปใช้ทดสอบจริงจึงได้สรุปผลว่า เป็นเครื่องมือวัดลักษณะผู้เรียนอย่างต่อเนืองแบบนำตนเองที่มีความเที่ยงตรงและสามารถใช้ในการจำแนกผู้เรียนที่มีลักษณะผู้เรียนอย่างต่อเนืองแบบนำตนเองได้เป็นอย่างดี

จากแนวคิดและผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาแบบสอบถามลักษณะผู้เรียนตลอดชีวิตสำหรับใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยดำเนินการตามกระบวนการวัดตัวแปรทางบุคลิกภาพของ เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์ (2520: 10 – 13) การรวบรวม

ข้อมูล เพื่ออธิบายตัวแปรลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตดำเนินการตามวิธีอาศัยทฤษฎีหรืองานวิจัย  
ที่มีผู้ศึกษาไว้ก่อนแล้ว (Rational Approach) และเครื่องมือในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง  
ปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้านสภาพ  
แวดล้อมทางการเรียน กับ ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี  
ชั้นปีสุดท้าย ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบสอบถามชนิดรายงานตนเองแบบมาตราส่วนประมาณค่า  
5 ระดับ โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องตามตัวบ่งชี้ แต่ละด้านก่อนดำเนินการ  
สร้างแบบสอบถามพร้อมทั้งมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และนำไปทดลองใช้ (Try out)  
ก่อนนำไปใช้ในการศึกษา กับกลุ่มตัวอย่าง

## บทที่ 3

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive study) เพื่อศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ของสถาบันอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยกำหนดวิธีดำเนินการ ดังนี้

**ขั้นที่ 1** การกำหนดกรอบลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

**ขั้นที่ 2** การพัฒนาเครื่องมือศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

**ขั้นที่ 3** การศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย และปัจจัยที่สามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

รายละเอียดการดำเนินการในแต่ละขั้นมี ดังนี้

#### **ขั้นที่ 1 การกำหนดกรอบลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต**

การกำหนดกรอบลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในขั้นตอนนี้เป็นการกำหนดองค์ประกอบสำคัญ (Essential Components) ของลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

**1. กำหนดร่างลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย** โดยศึกษาจากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งผู้วิจัยบูรณาการจากแนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ระดับปริญญาตรีของ แคนดี ครีเบิร์ต และ โอเลียรี และแนวคิดเรื่องสมรรถนะหลักสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ คณะกรรมการสหภาพยุโรป มีองค์ประกอบเบื้องต้นจำนวน 6 ด้าน ดังนี้

- 1.1 จิตใจรักการแสวงหาความรู้
- 1.2 วิสัยทัศน์กว้างไกล
- 1.3 ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล
- 1.4 สำนึกในการพึ่งตนเอง
- 1.5 ทักษะด้านการเรียนรู้
- 1.6 ทักษะด้านการใช้ภาษา

ผู้วิจัยนำร่างลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบ ลักษณะย่อย และตัวบ่งชี้ ดังกล่าว เสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตรเพื่อพิจารณาตรวจสอบพร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปตรวจสอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ

**2. การตรวจสอบลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย** โดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นการตรวจสอบองค์ประกอบ ลักษณะย่อย และตัวบ่งชี้ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตที่ได้จากการศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยว่า มีความถูกต้องเหมาะสมกับนิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย หรือไม่ ดำเนินการ ดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ซึ่งผู้วิจัยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 12 ท่าน (ภาคผนวก ก) โดยมีเกณฑ์ในการกำหนดคุณสมบัติผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

2.1.1 เป็นอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาที่มีความรู้ และประสบการณ์ เกี่ยวกับการศึกษา การจัดการเรียนการสอน จำนวน 3 ท่าน

2.1.2 เป็นอาจารย์ นักวิชาการทางการอุดมศึกษา ที่มีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ จำนวน 3 ท่าน

2.1.3 เป็นผู้ใช้บัณฑิตจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงาน ระดับบริหารอย่างน้อย 2 ปี จำนวน 3 ท่าน

2.1.4 เป็นผู้ใช้บัณฑิตจากหน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานระดับบริหารอย่างน้อย 2 ปี จำนวน 3 ท่าน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 ลักษณะเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์ความเห็น จำนวน 1 ฉบับ ลักษณะ เป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับองค์ประกอบ และพฤติกรรมที่ แสดงออกของลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความเห็นว่า ข้อความเหล่านั้นเป็น องค์ประกอบและพฤติกรรมของผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิตหรือไม่ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นการตรวจสอบความถูกต้องขององค์ประกอบ และความหมายขององค์ประกอบแต่ละด้านของ ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 6 ด้าน ส่วนตอนที่ 2 เป็นการตรวจสอบพฤติกรรมที่จะใช้เป็น ตัวบ่งชี้ตามลักษณะย่อยในแต่ละองค์ประกอบ

2.2.2 การสร้างเครื่องมือ นำลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตที่ได้จากการศึกษา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ นำเสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญา บัตรเพื่อพิจารณาตรวจสอบ พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปเก็บข้อมูล ดังตัวอย่าง แบบสัมภาษณ์



## ตอนที่ 2 ความถูกต้องของตัวบ่งชี้ที่แสดงออกตามลักษณะย่อยของแต่ละ

องค์ประกอบ

**คำชี้แจง :** โปรดพิจารณาว่าข้อความที่ใช้เป็นตัวบ่งชี้มีความถูกต้องตามลักษณะย่อยแต่ละด้านหรือไม่ ถ้าเห็นว่าข้อความใดถูกต้องโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "ใช่" แต่หากเห็นว่าไม่ถูกต้องโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "ไม่ใช่"

### องค์ประกอบที่ 1 จิตใจรักการแสวงหาความรู้

#### ความหมายที่ 1.1 : รักในการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้	ความเห็น	
	ใช่	ไม่ใช่
1. ยอมรับและศรัทธาในคุณค่าของการเรียนรู้		
2. ต้องการที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง		

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม .....

.....

.....

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเตรียมการศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ดำเนินการทบทวนผู้เชี่ยวชาญโดยชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดเบื้องต้นเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล เมื่อผู้เชี่ยวชาญตอบรับแล้วจึงทำการนัดหมายและจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย พร้อมทั้งโครงการวิจัยประกอบด้วย วัตถุประสงค์ในการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ กรอบแนวคิด และวิธีดำเนินการวิจัย พร้อมทั้งเครื่องมือไปให้ผู้ให้สัมภาษณ์พิจารณาล่วงหน้าก่อนถึงวันสัมภาษณ์อย่างน้อย 3 วัน และในวันสัมภาษณ์ผู้วิจัยไปทำการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลตามลำดับหัวข้อในแบบสัมภาษณ์ ด้วยตนเอง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ของนิสิตนักศึกษา ชั้นปีสุดท้าย โดยนำข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Agreement) จากคำตอบให้เลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ

ใช่ มีค่า +1 หากผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยว่าใช่ตัวบ่งชี้ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ไม่ใช่ มีค่า 0 หากผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยว่าใช่บ่งชี้ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้วิจัยคัดเลือกองค์ประกอบ ลักษณะย่อย และตัวบ่งชี้ที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .75 ผลการประเมินองค์ประกอบ ลักษณะย่อย และตัวบ่งชี้ของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า องค์ประกอบ ลักษณะย่อย และตัวบ่งชี้ของลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย แต่ละด้านมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.75 – 1.00 (ภาคผนวก ค) และค่าดัชนี ความสอดคล้องผ่านเกณฑ์ทุกข้อ แต่ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาษาที่ใช้โดยแนะนำให้ปรับ เพิ่ม และตัด คำ ข้อความในบางข้อให้มีความหมายชัดเจนและสอดคล้องกับ องค์ประกอบมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวมาทำการแก้ไขปรับปรุง การใช้ภาษาและจัดลำดับข้อ ตามคำแนะนำดังกล่าว โดยลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย ลักษณะย่อย 19 ลักษณะ และตัวบ่งชี้ 49 ตัว ดังนี้

ตาราง 2 องค์ประกอบ ลักษณะย่อย และตัวบ่งชี้ลักษณะผู้เรียนรู้ ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

### องค์ประกอบที่ 1 : จิตใจรักการแสวงหาความรู้

ลักษณะย่อย	ตัวบ่งชี้
1. รักในการเรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ยอมรับและศรัทธาในคุณค่าของการเรียนรู้</li> <li>2. ใฝ่รู้ใฝ่เรียน</li> <li>3. สมัยครใจที่จะนำตนเองเข้าสู่การเรียนรู้</li> <li>4. เอาใจใส่ในกิจกรรมการเรียนรู้</li> </ol>
2. กระตือรือร้นที่จะหาความรู้เพิ่มเติม	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ติดตามการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์และ เรื่องราวต่าง ๆ</li> <li>2. สามารถหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย</li> </ol>
3. สามารถคิดวิเคราะห์ ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ไตร่ตรองความเป็นมาของเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยหลักเหตุผล และหลักวิชาการ</li> <li>2. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างสมเหตุผล</li> <li>3. บอกผลดี ผลเสียที่ได้รับจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้</li> <li>4. ใช้ข้อมูลและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องและเชื่อถือได้ประกอบการตัดสินใจ</li> </ol>
4. ทำความเข้าใจกับข้อมูลได้อย่างรอบด้าน และสามารถประเมินตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. อธิบายข้อมูลด้านต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุม</li> <li>2. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอย่างถ่องแท้</li> <li>3. ใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบตนเอง</li> </ol>

ตาราง 2 (ต่อ)

### องค์ประกอบที่ 2 : วิสัยทัศน์กว้างไกล

ลักษณะย่อย	ตัวบ่งชี้
1. สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ในสาขาต่างๆ	1. ระบุได้ว่าเหตุการณ์นั้นๆเกี่ยวข้องกับความรู้ในสาขาใดบ้าง 2. อธิบายเหตุการณ์โดยใช้ความเหมือนและความแตกต่างของความรู้จากสาขาต่างๆ ได้
2. นำความรู้ไปใช้อย่างสร้างสรรค์	1. นำความรู้ไปใช้เพื่อการปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้น 2. คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลและสภาพแวดล้อมจากการนำความรู้ไปใช้
3. สามารถปรับวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง	1. คาดคะเนสภาพการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง 2. สามารถสร้างแผนปฏิบัติการเพื่อรองรับความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ได้ 3. ปรับเปลี่ยนแนวคิดให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

### องค์ประกอบที่ 3 : ดำเนินภารกิจต่างๆด้วยการพึ่งตนเอง

ลักษณะย่อย	ตัวบ่งชี้
1. ทำงานได้ด้วยตนเอง	1. ปฏิบัติภารกิจต่างๆโดยเต็มกำลังความสามารถของตน 2. ใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างอิสระ 3. ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
2. สามารถจัดการภารกิจส่วนตัวได้	1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิตได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ 2. กำหนดแผนสำหรับปฏิบัติเพื่อให้บรรลุ จุดมุ่งหมายได้ 3. ปฏิบัติภารกิจให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ตาราง 2 (ต่อ)

#### องค์ประกอบที่ 4 : ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล

ลักษณะย่อย	ตัวบ่งชี้
1. สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและสารสนเทศ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. บอกแหล่งข้อมูลและสารสนเทศที่มีคุณค่าได้</li> <li>2. อธิบายวิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเหล่านั้นได้</li> <li>3. ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและสารสนเทศแต่ละแห่งได้</li> </ol>
2. สามารถตั้งคำถาม	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. กำหนดประเด็นในการศึกษาค้นคว้าได้</li> <li>2. ตั้งคำถามเป็น ถูกต้อง สุภาพ</li> <li>3. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้กับประเด็นที่ศึกษา</li> </ol>
3. สามารถสรุปและขยายความจากข้อมูลที่มีสภาพการณ์ที่ต่างกัน	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ประมวลข้อมูลจากสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้</li> <li>2. อธิบายนัยของข้อมูลที่มาจากสภาพการณ์ที่แตกต่างกันได้</li> <li>3. สามารถสรุปความสัมพันธ์ของข้อมูลได้</li> </ol>
4. สามารถตรวจสอบข้อมูลที่รับรู้	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อย่างหลากหลาย</li> <li>2. ตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูลว่าเหมาะสมกับสภาพการณ์</li> <li>3. บอกระดับความคลาดเคลื่อนของการสรุปรวมข้อมูลได้</li> </ol>
5. สามารถอ่านข้อมูลแบบต่าง ๆ ทั้งข้อความ สถิติ กราฟ แผนภูมิแผนภาพ ตาราง และนำๆ ไปใช้ได้	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. เข้าใจความหมายเกี่ยวกับความรู้ ข้อมูล ข่าวสารที่นำเสนอในรูปแบบต่างๆ</li> <li>2. เลื่อนำ ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร มาใช้สนับสนุนการตัดสินใจได้ถูกต้องสมเหตุผล</li> </ol>

ตาราง 2 (ต่อ)

### องค์ประกอบที่ 5 : ทักษะด้านการเรียนรู้

ลักษณะย่อย	ตัวบ่งชี้
1. มีความพร้อมในการเรียนรู้จากข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย	1. บอกข้อจำกัดในการเรียนรู้แต่ละแบบได้ 2. เลือกวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทได้หลากหลาย 3. สามารถประยุกต์ใช้วิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์
2. สามารถอธิบายความแตกต่าง ของการเรียนรู้แบบพื้นฐานกับแบบนำไปปฏิบัติ	1. จัดลำดับความสำคัญของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตได้ 2. สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทั้งระดับพื้นฐานและระดับนำไปปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

### องค์ประกอบที่ 6 : ทักษะด้านการใช้ภาษา

ลักษณะย่อย	ตัวบ่งชี้
1. สามารถใช้ภาษาประจำชาติในการแสวงหาความรู้ได้อย่างคล่องแคล่ว	1. ใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว 2. ใช้ภาษาไทยเพื่อการศึกษาเรียนรู้ได้อย่างคล่องแคล่ว
2. สามารถใช้ภาษาสากลในการแสวงหาความรู้ในระดับที่สามารถสื่อสารได้	1. ใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารในระดับที่สามารถสื่อความหมายได้ 2. ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาเรียนรู้ในระดับที่สามารถสื่อความหมายได้

## ขั้นที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

การศึกษาในขั้นตอนนี้ เป็นการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษาตัวแปรตาม ซึ่งอาศัย  
รายการตัวบ่งชี้ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 จำนวน 49 ตัวบ่งชี้ มาพัฒนา  
เป็นแบบสอบถามลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย  
ดังนี้

### 1. การพัฒนาเครื่องมือสำหรับศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 ท่าน  
(ภาคผนวก ก) ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญ โดยอาศัยแนวคิดจากผลการวิจัย  
เกี่ยวกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย โดยใช้เทคนิคเดลฟาย คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ เป็น  
อาจารย์และหรือนักวิชาการที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน  
การบริหารงานวิชาการ การวัดและประเมินผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ดังนี้

1.1.1 เป็นอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา จำนวน 7 ท่าน

1.1.2 เป็นนักวิชาการทางการอุดมศึกษา ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับ  
การบริหารงานวิชาการ จำนวน 7 ท่าน

1.1.3 เป็นอาจารย์ทางด้านการทดสอบและวัดผลทางการศึกษาและจิตวิทยา  
ในระดับอุดมศึกษา จำนวน 7 ท่าน

### 1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2.1 ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบสอบถามความเห็นโดยให้เลือกตอบแบบ  
2 ตัวเลือก และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม  
ตามตัวบ่งชี้แต่ละตัว พร้อมทั้งเป็นการตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น

1.2.2 การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยนำรายการตัวบ่งชี้ ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต  
ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีสุดท้าย จากขั้นที่ 1 พร้อมทั้งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ  
จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่างๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการสร้างข้อคำถามที่แสดงถึงพฤติกรรม  
ตามตัวบ่งชี้แต่ละตัว และนำข้อคำถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท  
เพื่อพิจารณาตรวจสอบ พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปสอบถามความเห็นผู้เชี่ยวชาญ โดยมี  
จำนวนข้อคำถาม รวมทั้งหมด 161 ข้อ ดังตัวอย่างแบบสอบถาม

**แบบสอบถามความเห็นผู้เชี่ยวชาญ**  
**เรื่องการสร้างข้อคำถามเพื่อศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของ**  
**นิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย**

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้ มีจำนวน 18 หน้า ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 49 ตัว และมีข้อคำถามรวม 161 ข้อ โปรดพิจารณาข้อคำถามว่ามีความเหมาะสมกับตัวบ่งชี้แต่ละตัวหรือไม่ ถ้าเห็นว่าข้อคำถามใดมีความเหมาะสม โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "ใช่" แต่หากเห็นว่าไม่เหมาะสมโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง "ไม่ใช่"

**ตัวบ่งชี้ที่ 1 ยอมรับและศรัทธาในคุณค่าของการเรียนรู้**

ข้อคำถาม	ความเห็น	
	ใช่	ไม่ใช่
1. นำตนเองเข้าสู่การเรียนรู้		
2. เชื่อว่าการเรียนรู้จะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต		
3. เชื่อว่าเมื่อจบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วจำเป็นต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง		

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม .....

.....

.....

.....

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการนัดหมายพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดเบื้องต้น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล หลังจากนัดหมายได้แล้ว ผู้วิจัยจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย พร้อมทั้งโครงการวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ในการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ กรอบแนวคิด วิธีดำเนินการวิจัย และแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาด้วยตนเอง พร้อมทั้งนัดวัน เวลา สถานที่ในการไปรับแบบสอบถามกลับคืน

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Agreement) จากคำตอบให้เลือกตอบ 2 คำตอบ คือ

เห็นด้วย มีค่า +1 หากผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยว่าใช่ข้อคำถามวัดลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต  
 ไม่เห็นด้วย มีค่า 0 หากผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยว่าใช่ข้อคำถามลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.75 – 1.00 (ภาคผนวก ค) พร้อมทั้งดำเนินการแก้ไขปรับปรุงการใช้ภาษาในบางข้อคำถาม ตามความเห็นผู้เชี่ยวชาญ โดยขอคำปรึกษาจากคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท และนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถามสำหรับใช้ในการศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีสุดท้าย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 86 ข้อ เพื่อนำไปทดลองใช้ (Try Out)

## 2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยวิธีการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์

ผู้วิจัยนำข้อคำถามที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 86 ข้อ มาจัดเป็นชุดแบบสอบถามเพื่อไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 60 คน พร้อมทั้งสังเกตการณ์ขณะดำเนินการทดลองใช้ พบว่า นิสิตนักศึกษาสามารถทำแบบสอบถามทั้งหมดโดยไม่มีข้อสงสัยใดๆ และนำแบบสอบถามดังกล่าววิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Discriminating Power) ตามลักษณะย่อยแต่ละด้าน ซึ่งได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.4425 - 0.9630 (ภาคผนวก ค) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามลักษณะย่อยแต่ละด้าน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์  $\alpha$  - Coefficient ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามของแต่ละลักษณะย่อย ดังนี้

### องค์ประกอบที่ 1 : จิตใจรักการแสวงหาความรู้

ลักษณะย่อยที่ 1 รักในการเรียนรู้ เท่ากับ 0.8768

ลักษณะย่อยที่ 2 กระตือรือร้นที่จะหาความรู้เพิ่มเติม เท่ากับ 0.5262

ลักษณะย่อยที่ 3 สามารถคิดวิเคราะห์ ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ เท่ากับ 0.7113

ลักษณะย่อยที่ 4 ทำความเข้าใจกับข้อมูลได้อย่างรอบด้านและสามารถประเมินตนเอง เท่ากับ 0.5862

### องค์ประกอบที่ 2 : วิสัยทัศน์กว้างไกล

ลักษณะย่อย 1 สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ในสาขาต่างๆ เท่ากับ 0.6851

ลักษณะย่อย 2 นำความรู้ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ เท่ากับ 0.5977

ลักษณะย่อยที่ 3 สามารถปรับวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เท่ากับ 0.8299

### องค์ประกอบที่ 3 : ดำเนินภารกิจต่างๆด้วยการทำงานที่ตนเอง

ลักษณะย่อยที่ 1 ทำงานได้ด้วยตนเอง เท่ากับ 0.6907

ลักษณะย่อยที่ 2 สามารถจัดการภารกิจส่วนตัวได้ เท่ากับ 0.6334

### องค์ประกอบที่ 4 : ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล

ลักษณะย่อยที่ 1 สามารถเข้าถึงแหล่ง ข้อมูลและสารสนเทศ เท่ากับ 0.8366

ลักษณะย่อยที่ 2 สามารถตั้งคำถาม เท่ากับ 0.7566

ลักษณะย่อยที่ 3 สามารถสรุปและขยายความจากข้อมูลที่มีสภาพการณ์ที่ต่างกัน  
เท่ากับ 0.6555

ลักษณะย่อยที่ 4 สามารถตรวจสอบข้อมูลที่รับรู้ เท่ากับ 0.7837

ลักษณะย่อยที่ 5 สามารถอ่านข้อมูลแบบต่างๆ ทั้งข้อความสถิติ กราฟ แผนภูมิ  
ตาราง แผนภาพ และนำไปใช้ได้ เท่ากับ 0.8387

#### องค์ประกอบที่ 5 : ทักษะด้านการเรียนรู้

ลักษณะย่อยที่ 1 มีความพร้อมในการเรียนรู้จากข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย  
เท่ากับ 0.7539

ลักษณะย่อยที่ 2 สามารถอธิบายความแตกต่างของการเรียนรู้แบบพื้นฐาน  
กับแบบนำไปปฏิบัติ เท่ากับ 0.8215

#### องค์ประกอบที่ 6 : ทักษะด้านการใช้ภาษา

ลักษณะย่อยที่ 1 สามารถใช้ภาษาประจำชาติในการแสวงหาความรู้ได้  
อย่างคล่องแคล่ว เท่ากับ 0.7899

ลักษณะย่อยที่ 2 สามารถใช้ภาษาสากลในการแสวงหาความรู้ในระดับที่  
สามารถสื่อสารได้ เท่ากับ 0.8997

ผู้วิจัยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 – 1.00 (ชาญวิทย์  
เทียมบุญประเสริฐ. 2525: 126 ) และค่าความเชื่อมั่น 0.50 ขึ้นไป (Kerlinger ; & Lee. 2000:  
662 ; citing Nunnally. 1978. *Psychometric Theory*) ไว้เป็นแบบสอบถาม ในการวิจัย จำนวน  
83 ข้อ โดยเป็นคำถามเชิงนิมิตทั้งหมด กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถาม ดังนี้

- 5 หมายถึง มากที่สุด
- 4 หมายถึง มาก
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยของลักษณะผู้เรียนรู้อัตลอดชีวิต ดังนี้

3.76 – 5.00 หมายถึง นิสิตนักศึกษาที่มีลักษณะผู้เรียนรู้อัตลอดชีวิตในระดับมาก

2.26 – 3.75 หมายถึง นิสิตนักศึกษาที่มีลักษณะผู้เรียนรู้อัตลอดชีวิตในระดับปานกลาง

1.00 – 2.25 หมายถึง นิสิตนักศึกษาที่มีลักษณะผู้เรียนรู้อัตลอดชีวิตในระดับน้อย

การพัฒนาแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดย  
ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ รุ่งโสพล สิทธิเวทย์ (2534: 119 – 125)  
ซึ่งศึกษานิสิตคณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 และ ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีค่า  
ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8853 และหทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545: 75) ซึ่งศึกษานิสิตคณะสัตว-

แพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7714 และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และนำมาแก้ไขปรับปรุง โดยผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร โดยมีลักษณะเป็น แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อพร้อมทั้งนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกับที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามลักษณะ ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 – 1.00 (ภาคผนวก ค)ไว้เป็นแบบสอบถามในการวิจัย (ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ. 2525: 126) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์  $\alpha$  - Coefficient ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.7870 คัดเลือกข้อคำถามไว้ จำนวน 12 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงนิมาน 8 ข้อ และ ข้อคำถามเชิงนิเสธ 4 ข้อ โดยกำหนดการให้คะแนนของแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังนี้

กรณีที่ 1 ข้อคำถามมีความหมายเชิงนิมาน กำหนดเกณฑ์ให้คะแนน คือ

- 5 หมายถึง เป็นประจำ
- 4 หมายถึง บ่อยครั้ง
- 3 หมายถึง นานๆ ครั้ง
- 2 หมายถึง บางครั้ง
- 1 หมายถึง ไม่เคยเลย

กรณีที่ 2 ข้อคำถามมีความหมายเชิงนิเสธ กำหนดเกณฑ์ให้คะแนน คือ

- 1 หมายถึง เป็นประจำ
- 2 หมายถึง บ่อยครั้ง
- 3 หมายถึง นานๆ ครั้ง
- 4 หมายถึง บางครั้ง
- 5 หมายถึง ไม่เคยเลย

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังนี้

- 3.76 – 5.00 หมายถึง นิสิตนักศึกษามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับสูง
- 2.26 – 3.75 หมายถึง นิสิตนักศึกษามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับปานกลาง
- 1.00 – 2.25 หมายถึง นิสิตนักศึกษามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับต่ำ

### ขั้นที่ 3 การศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้อุตสาหกรรมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะ ส่วนตัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับ ลักษณะผู้เรียนรู้อุตสาหกรรมของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

#### การกำหนดประชากรและการเลือกตัวอย่าง

##### ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2551 ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีสุดท้าย ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐแบบจำกัดรับ และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนครอบคลุมกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จำนวน 29,538 คน (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. 2549: ออนไลน์) แบ่งเป็น

1. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	22,955 คน	ประกอบด้วย
1.1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	4,216 คน	
1.2 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	6,546 คน	
1.3 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	4,586 คน	
1.4 มหาวิทยาลัยมหิดล	2,447 คน	
1.5 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	3,341 คน	
1.6 มหาวิทยาลัยศิลปากร	1,801 คน	
2. สถาบันอุดมศึกษา เอกชน	6,583 คน	ประกอบด้วย
2.1 มหาวิทยาลัยรังสิต	2,248 คน	
2.2 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	1,603 คน	
2.3 มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ	2,732 คน	

##### การเลือกตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ นิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ตามหลักสูตรระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนครอบคลุมกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กำหนดขนาดตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตรการประมาณขนาดตัวอย่าง โดยเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใส่คืน และทราบขนาดประชากร (กรณีไม่ทราบค่าความแปรปรวน) (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. 2549: 124–125) ขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 384 คน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับทำการศึกษาครั้งนี้เท่ากับ 400 คน ดำเนินการคัดเลือก โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 90) ตามขั้นตอน ดังนี้

1. จัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีที่ครอบคลุมกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สุขภาพ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ แล้วดำเนินการคัดเลือกโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเป็นระดับชั้น จำแนกเป็น สถาบันอุดมศึกษาของรัฐแบบจำกัดรับ จำนวน 6 แห่ง และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน จำนวน 3 แห่ง สุ่มเลือก สถาบันอุดมศึกษาในอัตราส่วนตัวอย่างสถาบันอุดมศึกษาต่อประชากรเท่ากับ 1 : 3 ได้ ดังนี้

1.1 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ แบบจำกัดรับ ได้แก่

1.1.1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1.1.2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.2 สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยรังสิต

2. นำสถาบันอุดมศึกษาที่ได้จากการสุ่มในข้อ 1 มาดำเนินการสุ่มเลือกคณะวิชา ตามกลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา ได้แก่ วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ โดยดำเนินการสุ่มเลือกคณะวิชา จำนวนกลุ่มสาขาวิชาละ 1 – 2 คณะวิชา

3. นำคณะวิชาที่ได้จากการสุ่มในข้อ 2 มาดำเนินการสุ่มเลือกนิสิตนักศึกษา ชั้นปีสุดท้าย ตามรายวิชา จำนวนคณะวิชาละ 1 รายวิชา

4. ดำเนินการเก็บข้อมูลจากตัวอย่าง ที่เป็นนิสิตนักศึกษาทั้งหมดที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาที่ได้สุ่มเลือกจากข้อ 3 รวม 412 คน ดังนี้

4.1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 144 คน ประกอบด้วย

4.1.1 คณะสหเวชศาสตร์ จำนวน 46 คน

4.1.2 คณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 50 คน

4.1.3 คณะศิลปกรรมศาสตร์ จำนวน 48 คน

4.2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 126 คน ประกอบด้วย

4.2.1 คณะพยาบาลศาสตร์ จำนวน 20 คน

4.2.2 คณะสหเวชศาสตร์ จำนวน 21 คน

4.2.3 คณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 46 คน

4.2.4 คณะสังคมศาสตร์ จำนวน 39 คน

4.3 มหาวิทยาลัยรังสิต จำนวน 142 คน ประกอบด้วย

4.3.1 คณะวิทยาศาสตร์สาขาชีวการแพทย์ จำนวน 22 คน

4.3.2 คณะวิทยาศาสตร์สาขาอุปกรณ์ชีวการแพทย์ จำนวน 25 คน

4.3.3 คณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 48 คน

4.3.4 คณะบริหารธุรกิจ จำนวน 47 คน

### เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามสำหรับศึกษาตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ (ภาคผนวก ข) จำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามวัดตัวแปรตาม คือ ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ จิตใจรักการแสวงหาความรู้ 25 ข้อ วิสัยทัศน์กว้างไกล 9 ข้อ การดำเนินภารกิจต่างๆ ด้วยการพึ่งตนเอง 9 ข้อ ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล 22 ข้อ ทักษะด้านการเรียนรู้ 10 ข้อ และทักษะด้านการใช้ภาษา 8 ข้อ รวม 83 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ได้แก่
  - แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ
  - เพศ วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ความมุ่งหวังทางการศึกษา รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด ความสนใจประกอบอาชีพ การใช้เวลาวาง ใช้แบบสอบถามแบบกำหนดทางเลือก
  - ความมุ่งหวังทางการศึกษาใช้แบบสอบถามแบบเติมข้อความลงในช่องว่าง
2. ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ประเภทสถาบันอุดมศึกษา ใช้แบบสอบถามแบบเติมข้อความลงในช่องว่าง
3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรม นิสิตนักศึกษา ลักษณะกลุ่มเพื่อน ใช้แบบสอบถามแบบกำหนดทางเลือก ส่วนกลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษาใช้แบบ สอบถามแบบเติมข้อความลงในช่องว่าง

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยขออนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัยถึงคณบดีของคณะวิชาในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นตัวอย่างเพื่อขอทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตนักศึกษาในชั้นเรียน
2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปติดต่อที่คณะวิชาด้วยตนเอง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ในการแจกแบบสอบถาม จำนวนแบบสอบถามระยะเวลาที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม และขอความร่วมมือจากอาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ลงทะเบียนเรียน เป็นผู้แจกแบบสอบถามให้แก่ นิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในชั้นเรียน และนัดวันมารับแบบสอบถามกลับคืนในสัปดาห์ถัดมาด้วยตนเอง

## การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนแล้ว ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะฉบับที่กรอกข้อมูลสมบูรณ์ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์แจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Means) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของตัวอย่าง
2. การวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ย (Means) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ของสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยรวมและเป็นรายด้าน
3. การสกัดองค์ประกอบโดยวิธี Principal Component Extraction เพื่อสำรวจองค์ประกอบ ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์
4. การทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติ ดังนี้
  - 4.1 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product – moment correlation coefficient) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลัง และลักษณะส่วนตัว ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย
  - 4.2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบกำหนดตัวแปร (Enter) เพื่อทดสอบชุดตัวแปรอิสระทั้งหมดในปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ที่สามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย
  - 4.3 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise) เพื่อค้นหาปัจจัยที่สามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ทางสถิติ และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
M	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t-distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา F-distribution
r	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R <sup>2</sup>	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของความแปรปรวน
SE <sub>b</sub>	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอย
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการในรูปคะแนนดิบ
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน
Y	แทน	ค่าทำนายลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ในรูปคะแนนดิบ
Z <sub>Y</sub>	แทน	ค่าทำนายลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ในรูปคะแนนมาตรฐาน
X <sub>1</sub>	แทน	เพศ
X <sub>2</sub>	แทน	วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว
X <sub>3</sub>	แทน	แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
X <sub>4</sub>	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
X <sub>5</sub>	แทน	ความมุ่งหวังทางการศึกษา
X <sub>6</sub>	แทน	รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด
X <sub>7</sub>	แทน	ความสนใจประกอบอาชีพ
X <sub>8</sub>	แทน	การใช้เวลาว่าง
X <sub>9</sub>	แทน	ประเภทสถาบันอุดมศึกษา
X <sub>10</sub>	แทน	กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา
X <sub>11</sub>	แทน	การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

X12	แทน	ลักษณะกลุ่มเพื่อน
Y	แทน	ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

### การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

**ตอนที่ 1** ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

**ตอนที่ 2** ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

**ตอนที่ 3** การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

**ตอนที่ 4** การวิเคราะห์ค้นหาปัจจัยที่สามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

**ตอนที่ 1** ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 412 คน จำแนกตามปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ได้แก่ เพศ วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด ความมุ่งหวังทางการศึกษา ความสนใจประกอบอาชีพ การใช้เวลาว่าง ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ประเภทสถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา และลักษณะกลุ่มเพื่อน ผลปรากฏ ดังนี้

ปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว นิสิตนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามในการวิจัยนี้ส่วนใหญ่เป็นหญิงร้อยละ 61.9 ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ร้อยละ 77.9 แบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป ร้อยละ 12.6 แบบเข้มงวด ร้อยละ 6.8 และแบบปล่อยปละละเลย ร้อยละ 2.7 ส่วนรูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด ส่วนใหญ่เคยชินกับการเรียนรู้โดยอาศัยการถ่ายทอดจากผู้สอน ร้อยละ 61.7 และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ร้อยละ 38.3 ความต้องการศึกษาระดับปริญญาตรี และปริญญาโทมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน โดยระดับปริญญาตรี ร้อยละ 41.3 ปริญญาโท ร้อยละ 40.3 และระดับปริญญาเอกมีจำนวนน้อยที่สุด ร้อยละ 18.4 สนใจประกอบอาชีพอิสระ จำนวนมากที่สุด ร้อยละ 48.5 หน่วยงานของเอกชน ร้อยละ 29.6 หน่วยงานของรัฐ ร้อยละ 21.8 ส่วนการใช้เวลาว่าง เพื่อกิจกรรมนันทนาการกับกิจกรรมวิชาการพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยใช้เวลาว่างเพื่อกิจกรรมนันทนาการ ร้อยละ 85 ส่วนกิจกรรมวิชาการ ร้อยละ 15

ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยศึกษากำลังศึกษา ในสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐ ร้อยละ 65.5 สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ร้อยละ 34.5 ซึ่งเป็นไปตามสภาพจริง ของจำนวนนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษารัฐที่มีจำนวนมากกว่าสถาบัน อุดมศึกษาเอกชน

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำนวนตัวอย่าง ทั้ง 3 กลุ่มสาขาวิชา มี จำนวนใกล้เคียงกัน เป็นไปตามเกณฑ์การสุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ร้อยละ 33.5 กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร้อยละ 34.7 กลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ และ มนุษยศาสตร์ ร้อยละ 31.8 ส่วนลักษณะกลุ่มเพื่อน มีลักษณะเช่นเดียวกับการใช้เวลาว่าง โดย เลือกกลุ่มเพื่อนที่ชอบความสนุกสนานบันเทิงมากที่สุด ร้อยละ 47.8 รองลงมาเป็นกลุ่มเพื่อน ที่ชอบเรียน ร้อยละ 31.8 และกลุ่มเพื่อนที่ชอบทำกิจกรรม ร้อยละ 20.4 ดังแสดงใน ตาราง 3

ตาราง 3 ค่าความถี่และค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะ ส่วนตัว ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ประเภทสถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้าน สภาพแวดล้อมทางการเรียน

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	157	38.1
หญิง	255	61.9
2. วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว		
ประชาติปไตย	321	77.9
ให้ความคุ้มครองมากเกินไป	52	12.6
เข้มงวด	28	6.8
ปล่อยปละละเลย	11	2.7
3. รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด		
เรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	158	38.3
เรียนรู้จากการถ่ายทอดของผู้สอน	254	61.7
4. ความมุ่งหวังทางการศึกษา		
ปริญญาตรี	170	41.3
ปริญญาโท	166	40.3
ปริญญาเอก	76	18.4

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
5. ความสนใจประกอบอาชีพ		
อาชีพอิสระ	200	48.5
พนักงานหน่วยงานของรัฐ	90	21.8
พนักงานหน่วยงานของเอกชน	122	29.6
6. การใช้เวลาว่าง		
กิจกรรมวิชาการ	62	15
กิจกรรมนันทนาการ	350	85
7. ประเภทสถาบันอุดมศึกษา		
สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	270	65.5
สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน	142	34.5
8. กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา		
วิทยาศาสตร์สุขภาพ		
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	138	33.5
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	143	34.7
9. ลักษณะกลุ่มเพื่อน	131	31.8
กลุ่มเพื่อนที่ชอบเรียน	131	31.8
กลุ่มเพื่อนที่ชอบทำกิจกรรม	84	20.4
กลุ่มเพื่อนที่ชอบความสนุกสนานบันเทิง	197	47.8

การวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านภูมิหลัง และลักษณะส่วนตัว ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย จากจำนวนตัวอย่าง 412 คน ผลปรากฏว่า ตัวอย่างมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับปานกลาง ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามีระดับคะแนนเฉลี่ยน้อย และมีการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษาอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.43 0.56 และ 0.76 ตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย คิดเป็นร้อยละ 12.15 32.00 และ 46.06 ตามลำดับ แสดงว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีการกระจายของข้อมูลจากค่าเฉลี่ยค่อนข้างน้อย ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษามีการกระจายของข้อมูล

จากค่าเฉลี่ยค่อนข้างมาก ดังแสดงใน ตาราง 4

ตาราง 4 ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา(GPA) และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

	M	S.D.	ความหมายของ M
1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	3.54	0.43	ปานกลาง
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (GPA)	1.75	0.56	น้อย
3. การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา	1.65	0.76	น้อย

**ตอนที่ 2** ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย การวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย จากตัวอย่างทั้งหมด 412 คน พบว่า นิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย มีลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีทักษะด้านการเรียนรู้ และดำเนินภารกิจต่างๆ ด้วยการพึ่งตนเองอยู่ใน ระดับมาก ส่วนทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล วิสัยทัศน์กว้างไกล จิตใจรักการแสวงหาความรู้ และทักษะด้านการใช้ภาษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.40 – 0.60 ซึ่งมีผลให้ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายอยู่ระหว่าง ร้อยละ 11.02 -17.86 แสดงว่า ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของตัวอย่างส่วนใหญ่มีการกระจายจากค่าเฉลี่ยค่อนข้างน้อย ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของ  
นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

	M	S.D.	ความหมายของ M
1. จิตใจรักการแสวงหาความรู้	3.63	0.40	ปานกลาง
2. วิสัยทัศน์กว้างไกล	3.65	0.45	ปานกลาง
3. ดำเนินภารกิจต่าง ๆ ด้วยการใช้ตนเอง	3.76	0.46	มาก
4. ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล	3.71	0.44	ปานกลาง
5. ทักษะด้านการเรียนรู้	3.86	0.52	มาก
6. ทักษะด้านการใช้ภาษา	3.36	0.60	ปานกลาง
รวม	3.66	0.48	ปานกลาง

การวิเคราะห์องค์ประกอบลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ จากตัวอย่างทั้งหมด 412 คน เพื่อสำรวจองค์ประกอบของลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย โดยใช้เกณฑ์ภายในจากการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธี principal component extraction ปรากฏว่าลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้ง 6 ด้าน มีจำนวนองค์ประกอบที่มีค่า Eigenvalues มากกว่า 1.00 เพียง 1 องค์ประกอบ และสามารถอธิบายความแปรปรวนของลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ได้ร้อยละ 59.88 แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านนี้จัดอยู่บนมิติเดียวกัน (Unidimension) และเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักสำคัญพบว่า จิตใจรักการแสวงหาความรู้ วิสัยทัศน์กว้างไกล ดำเนินภารกิจต่าง ๆ ด้วยการใช้ตนเอง ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล และทักษะด้านการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนักสำคัญอยู่ในระดับ สูงมาก (.786 -.872) ส่วนทักษะด้านการใช้ภาษา มีค่าน้ำหนักสำคัญระดับอยู่ในปานกลาง (.516) ดังแสดงในตาราง 6 – 7

ตาราง 6 ค่า Eigenvalues, Percent of Variance และ Cumulative Percent ตามองค์ประกอบ  
ที่สกัดได้ (การวัดสมรรถนะเป็นค่าวัดเชิงเดี่ยว)

องค์ประกอบ	Initial	Total	Cumulative	Extraction Sums of Squared		
	Eigen	%of	%	Loadings		
	values	Variance		% of	Cumulative	
				Total	Variance	%
1. จิตใจรักการแสวงหาความรู้	3.593	59.883	59.883	3.593	59.883	59.883
2. วิสัยทัศน์กว้างไกล	.832	13.865	73.747			
3. ดำเนินภารกิจต่างๆ ด้วยการพึ่งตนเอง	.536	8.936	82.683			
4. ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล	.393	6.543	89.226			
5. ทักษะด้านการเรียนรู้	.371	6.175	95.401			
6. ทักษะด้านการใช้ภาษา	.276	4.599	100.000			

ตาราง 7 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบก่อนทำการหมุนแกน

ลักษณะ	Component 1
1. จิตใจรักการแสวงหาความรู้	.821
2. วิสัยทัศน์กว้างไกล	.789
3. ดำเนินภารกิจต่างๆด้วยการพึ่งตนเอง	.808
4. ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล	.872
5. ทักษะด้านการเรียนรู้	.786
6. ทักษะด้านการใช้ภาษา	.516

a 1 Components Extracted.

**ตอนที่ 3** การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะ  
ส่วนตัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับ ลักษณะผู้เรียนตลอดชีวิต  
ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย (Y) ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 12 ตัวแปร ได้แก่  
เพศ (X1) วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว (X2) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X3) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

(X4) ความมุ่งหวังทางการศึกษา (X5) รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด (X6) ความสนใจประกอบอาชีพ (X7) การใช้เวลาว่าง (X8) ประเภทสถาบันอุดมศึกษา (X9) กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา (X10) การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา (X11) และลักษณะกลุ่มเพื่อน (X12) โดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบกำหนดตัวแปร (Enter) จากตัวอย่างทั้งหมด 412 คน ผลปรากฏ ดังนี้

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบกำหนดตัวแปร (Enter) ระหว่างชุดตัวแปรอิสระกับลักษณะผู้เรียนรู้อุตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างชุดตัวแปรอิสระ กับ ลักษณะผู้เรียนรู้อุตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย มีค่าเท่ากับ .547 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด (Coefficient of Determination) ระหว่างชุดตัวแปรอิสระทั้งหมด กับลักษณะผู้เรียนรู้อุตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย มีค่าเท่ากับ .300 แสดงว่า ชุดตัวแปรอิสระสามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนของลักษณะผู้เรียนรู้อุตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ได้ร้อยละ 30

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับลักษณะผู้เรียนรู้อุตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ผลปรากฏว่า มีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะผู้เรียนรู้อุตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 4 ตัว ดังนี้

- ปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกขณะที่วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยเลือกวิธีการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นตัวแปรหลักในการวิเคราะห์ข้อมูลมีความสัมพันธ์เชิงลบ
- ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ประเภทของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเลือกสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐเป็นตัวแปรหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล มีความสัมพันธ์เชิงบวก
- ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวก ส่วนตัวแปรอิสระอื่น ๆ นอกนั้นไม่พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระ ผลปรากฏว่า ตัวแปรอิสระ มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 18 คู่ ดังนี้

- ปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว มีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันเชิงบวก จำนวน 6 คู่ ได้แก่ เพศกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เพศกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการใช้เวลาว่าง ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษากับความมุ่งหวังทางการศึกษา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับความมุ่งหวังทางการศึกษา รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัดกับความสนใจประกอบอาชีพ ส่วนตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันเชิงลบ มีจำนวน 3 คู่ ได้แก่ วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัวกับการใช้เวลาว่าง

และวิธีการเลี้ยงดูของครอบครัวกับความสนใจประกอบอาชีพ นอกจากนี้ ตัวแปรอิสระในปัจจุบัน ด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัวที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรอิสระในปัจจุบันด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำนวน 1 คู่ ได้แก่ การใช้เวลาว่างกับลักษณะกลุ่มเพื่อน และความสัมพันธ์เชิงลบ จำนวน 2 คู่ ได้แก่ ความสนใจประกอบอาชีพกับกลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา เพศกับลักษณะกลุ่มเพื่อน

- ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา ประเภทสถาบันอุดมศึกษาเป็นตัวแปรอิสระในปัจจุบัน ด้าน ภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว มีความสัมพันธ์เชิงลบ จำนวน 3 ตัว ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ความมุ่งหวังทางการศึกษา และเพศ กับตัวแปรอิสระในปัจจุบันด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน มีความสัมพันธ์เชิงลบ จำนวน 1 ตัว ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

- ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน มีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันเชิงบวก จำนวน 1 คู่ ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษากับลักษณะกลุ่มเพื่อน และมีความสัมพันธ์เชิงลบ จำนวน 1 คู่ ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตศึกษากับกลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีความเข้มของความสัมพันธ์น้อยมาก ( $r$  มีค่าระหว่าง  $-.172$  ถึง  $.286$ ) ส่งผลให้ชุดตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้น ปริญญาตรี ได้เป็นอย่างดี ได้อย่างเป็นอิสระ ดังแสดงใน ตาราง 8

ตาราง 8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	Y
X1	1												
X2	-.078	1											
X3	.132**	-.172**	1										
X4	.180**	-.067	.044	1									
X5	.069	-.072	.114*	.187**	1								
X6	.039	-.013	.055	-.064	.033	1							
X7	.031	-.126*	.055	.014	.020	.122*	1						
X8	.019	-.167**	.136**	-.077	-.093	.087	.065	1					
X9	-.125*	.010	.060	-.154**	-.149**	-.048	.088	.062	1				
X10	-.072	-.007	.013	-.095	-.076	-.041	-.168**	.025	-.004	1			
X11	.018	.029	-.092	-.005	.047	-.037	-.061	-.034	-.122*	-.129**	1		
X12	-.107*	-.033	.054	-.092	-.060	-.027	.005	.286**	.001	.154**	.096	1	
Y	-.012	-.099*	.471**	.077	.094	-.079	.016	-.030	.119*	-.039	.121*	-.069	1

R = .547                  R<sup>2</sup> = .300

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

\*\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การวิเคราะห์ค่าน้ำหนักสำคัญของตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายความแปรปรวน ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย และการทดสอบนัยสำคัญของค่าน้ำหนักสำคัญโดยใช้การทดสอบค่า t ผลปรากฏว่า ตัวแปรอิสระที่มีค่าน้ำหนักสำคัญสามารถอธิบายความแปรปรวน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 6 ตัว เรียงตามลำดับ ดังนี้ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานสูงที่สุด เท่ากับ

.500 รองลงมา คือ การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา เท่ากับ .187 และประเภทสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเลือกสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็นตัวแปรหลักในการวิจัย เท่ากับ .115 มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.01 ลักษณะกลุ่มที่ชอบเรียน เท่ากับ -.102 เพศชาย เท่ากับ -.090 และรูปแบบการเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เท่ากับ -.085 มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 แสดงว่า ตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้ายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 6 ตัว จากจำนวนตัวแปรอิสระทั้งหมด 12 ตัว โดยมีทิศทางเชิงบวก 3 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ประเภทสถาบันอุดมศึกษา และมีทิศทางเชิงลบ 3 ตัวแปร ได้แก่ ลักษณะกลุ่มเพื่อนที่ชอบเรียน เพศชาย รูปแบบการเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ค่านำหนักสำคัญของตัวแปรอิสระและการทดสอบนัยสำคัญโดยใช้การทดสอบค่า t

ตัวแปร	b	SEb	β	t
1. เพศ (X1)	-.067	.032	-.090	-2.064*
2. วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว (X2)	-.017	.022	-.035	-.796
3. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X3)	.421	.037	.500	11.409**
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (X4)	.040	.028	.062	1.414
5. ความมุ่งหวังทางการศึกษา (X5)	.014	.021	.028	.652
6. รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด (X6)	-.063	.032	-.085	-1.999*
7. ความสนใจประกอบอาชีพ (X7)	.000	.018	.000	.004
8. การใช้เวลาว่าง (X8)	-.059	.046	-.058	-1.286
9. ประเภทสถาบันอุดมศึกษา (X9)	.087	.033	.115	2.624**
10. กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา (X10)	-.003	.020	-.006	-.129
11. การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา (X11)	.089	.021	.187	4.313**
12. ลักษณะกลุ่มเพื่อน (X12)	-.042	.019	-.102	-2.273*

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

\*\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

**ตอนที่ 4** การวิเคราะห์ค้นหาปัจจัยที่สามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนผู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลปรากฏ ดังนี้

ตัวแปรอิสระจำนวนน้อยที่สุดที่สามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนผู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย มีจำนวน 5 ตัว จากตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนผู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบกำหนดตัวแปร จำนวน 6 ตัว ซึ่งชุดตัวแปรอิสระนี้สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของลักษณะผู้เรียนผู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ 28.4 ซึ่งแตกต่างจากการใช้ชุดของตัวแปรอิสระทั้ง 12 ตัวแปร เพียงร้อยละ 1.6 โดยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X3) มีค่าอำนาจอธิบายความแปรปรวนมากที่สุด มีค่านำหนักสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .494 รองลงมาคือการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา (X11) เท่ากับ .187 ลักษณะกลุ่มเพื่อน (X12) ซึ่งผู้วิจัยเลือกกลุ่มเพื่อนที่ชอบความสนุกสนานบันเทิงเป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล เท่ากับ -.117 ประเภทสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (X9) เท่ากับ .108 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และรูปแบบการเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (X6) เท่ากับ -.097 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าหากต้องการทำนายลักษณะผู้เรียนผู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย สามารถใช้ตัวแปรอิสระที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ลักษณะ กลุ่มเพื่อน ประเภทสถาบันอุดมศึกษา และรูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัดก็เพียงพอ ดังแสดงในตาราง 10 – 11

มีข้อสังเกตว่า เพศ ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนผู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบกำหนดตัวแปรมีค่านำหนักสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน -.090 ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในปัจจัยที่สามารถอธิบายความแปรปรวนโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนด้วย นอกจากนี้ ลักษณะกลุ่มเพื่อนและรูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัดไม่ปรากฏว่า มีความสัมพันธ์กับลักษณะผู้เรียนผู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย แต่เป็นปัจจัยที่มีค่านำหนักสำคัญในการอธิบายความแปรปรวน และส่งผลทำให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสูงขึ้น

ตาราง 10 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่ออธิบายความแปรปรวนของลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

ตัวแปร	R	R <sup>2</sup>	F
(X3)	.471	.222	117.114**
(X3) (X11)	.500	.250	67.997**
(X3) (X11) (X12)	.512	.262	48.312**
(X3) (X11) (X12) (X9)	.524	.275	38.554**
(X3) (X11) (X12) (X9) (X6)	.533	.284	32.216**

\*\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตาราง 11 ค่านำหนักสำคัญของตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายความแปรปรวน และการทดสอบนัยสำคัญของค่านำหนักความสำคัญโดยใช้การทดสอบค่า t

ตัวแปร	b	SEb	β	t
1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X3)	.415	.036	.494	11.650**
2. การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา (X11)	.089	.020	.187	4.390**
3. ลักษณะกลุ่มเพื่อน (X12)	-.048	.017	-.117	-2.758**
4. ประเภทสถาบันอุดมศึกษา (X9)	.082	.032	.108	2.550**
5. รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด (X6)	-.072	.031	-.097	-2.292*
R = .533	R <sup>2</sup> = 0.284	a = 2.082		

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

\*\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

## บทที่ 5

### สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนแรก สังเขปการดำเนินการวิจัย ส่วนที่สอง การสรุปผลการวิจัย ส่วนที่สาม การอภิปรายผลการวิจัย และส่วนที่สี่ ข้อเสนอแนะ

#### สังเขปการดำเนินการวิจัย

##### ความมุ่งหมายการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนามีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. ศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย
3. ค้นหาปัจจัยที่สามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

##### สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัวของนิสิตนักศึกษา ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน มีความสัมพันธ์กับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย
2. ตัวแปรในปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัวของนิสิตนักศึกษา ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน อย่างน้อย 1 ตัว ที่สามารถอธิบายความแปรปรวน ของลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ได้ อย่างมีนัยสำคัญ ( $\alpha$  เท่ากับ .05) และอธิบายความแปรปรวนได้อย่างน้อยร้อยละ 25

## ขอบเขตการวิจัย

1. ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้ายที่กำลังศึกษา ในปีการศึกษา 2551 ประกอบด้วยนิสิตนักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยรังสิต รวมจำนวน 412 คน
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยด้านภูมิหลัง และลักษณะส่วนตัวจำนวน 8 ตัวแปร คือ เพศ วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ความมุ่งหวังทางการศึกษา รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด ความสนใจประกอบอาชีพ และการใช้เวลาว่าง ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 1 ตัวแปร คือ ประเภทสถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน จำนวน 3 ตัวแปร คือ กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา และลักษณะกลุ่มเพื่อน ตัวแปรตาม ได้แก่ ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

## วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามให้นิสิตนักศึกษาผ่านอาจารย์ประจำรายวิชา และเจ้าหน้าที่ประสานงาน ระหว่างวันที่ 1 – 15 กรกฎาคม 2551 รวมจำนวน 450 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมา เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 412 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม 2 ตอน คือ
  - ตอนที่ 1** เป็นแบบสอบถามลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 83 ข้อ ประกอบด้วย จิตใจรักการแสวงหาความรู้ 25 ข้อ วิสัยทัศน์กว้างไกล 9 ข้อ การดำเนินการกิจต่างๆ ด้วยการพึ่งตนเอง 9 ข้อ ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล 22 ข้อ ทักษะด้านการเรียนรู้ 10 ข้อ และ ทักษะด้านการใช้ภาษา 8 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.75 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดแต่ละลักษณะย่อยอยู่ระหว่าง 0.5262 – 0.8997
  - ตอนที่ 2** เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 12 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7870 เพศ วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว ความมุ่งหวังทางการศึกษา รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด ระยะเวลาที่เคยใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ความสนใจประกอบอาชีพ การใช้เวลาว่าง และลักษณะกลุ่มเพื่อน เป็นแบบสอบถามแบบกำหนดคำตอบให้เลือก และประเภทสถาบันอุดมศึกษา กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบสอบถามแบบเติมข้อความลงในช่องว่าง

## การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะผู้เรียนรู้อัตนคติชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง
2. การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) เพื่อสกัดองค์ประกอบลักษณะผู้เรียนรู้อัตนคติชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์
3. การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลัง และลักษณะส่วนตัว ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับลักษณะผู้เรียนรู้อัตนคติชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย
4. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบกำหนดตัวแปร (Enter) เพื่อตรวจสอบความเข้มของชุดตัวแปรอิสระทั้งหมดในการอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนรู้อัตนคติชีวิต ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน ระหว่างตัวแปรอิสระ เพื่อตรวจสอบความเป็นอิสระของชุดตัวแปรอิสระ
5. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise) เพื่อค้นหาปัจจัยที่สามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนรู้อัตนคติชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

## สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ลักษณะผู้เรียนรู้อัตนคติชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามแนวคิดเรื่องการพัฒนาผู้เรียนรู้อัตนคติชีวิตในระดับปริญญาตรี ของ แคนดี ครีเบิร์ท และ โอเลียรี บูรณาการเข้ากับแนวคิดสมรรถนะหลักในการเรียนรู้อัตนคติชีวิตของคณะกรรมการธิการสหภาพยุโรป เป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นของลักษณะผู้เรียนรู้อัตนคติชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย จำนวน 6 ด้าน ประกอบด้วย
  - 1.1 จิตใจรักการแสวงหาความรู้
  - 1.2 วิสัยทัศน์กว้างไกล
  - 1.3 ดำเนินภารกิจต่างๆด้วยการพึ่งตนเอง
  - 1.4 ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล
  - 1.5 ทักษะด้านการเรียนรู้
  - 1.6 ทักษะด้านการใช้ภาษา

ผลการประเมินองค์ประกอบ ความหมายและตัวบ่งชี้โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าเป็นเหมาะสมและผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกด้าน ส่วนผลการสกัดองค์ประกอบโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บรวบรวมจากตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) พบว่า ชุดโครงสร้างองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน เป็นองค์ประกอบของลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติและอยู่บนมิติเดียวกัน โดยค่าน้ำหนักสำคัญขององค์ประกอบของ จิตใจรักการแสวงหาความรู้ วิสัยทัศน์กว้างไกล ดำเนินภารกิจต่างๆ ด้วยการพึ่งตนเอง ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ทักษะด้านการเรียนรู้ อยู่ในระดับสูงมาก และทักษะด้านการใช้ภาษา อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย มีลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะด้านการเรียนรู้ และดำเนินภารกิจต่างๆ ด้วยการพึ่งตนเอง อยู่ในระดับมาก ส่วนจิตใจรักการแสวงหาความรู้ วิสัยทัศน์กว้างไกล ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล และทักษะด้านการใช้ภาษา อยู่ในระดับปานกลาง

3. การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ จำนวน 12 ตัว กับลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติ ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .547 และค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนดเท่ากับ .300 เมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน มีตัวแปรอิสระ จำนวน 5 ตัว เรียงตามลำดับค่าน้ำหนักความสำคัญ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ลักษณะกลุ่มเพื่อน ประเภทสถาบันอุดมศึกษา และรูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด โดยตัวแปรอิสระดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติ ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้ายได้ร้อยละ 28.40 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด

## อภิปรายผล

ผลการวิจัย มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. การกำหนดกรอบลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติ ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ จิตใจรักการแสวงหาความรู้ วิสัยทัศน์กว้างไกล ดำเนินภารกิจต่างๆ ด้วยการพึ่งตนเอง ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ทักษะด้านการเรียนรู้ และทักษะด้านการใช้ภาษา พบว่า มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างทั้งจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ และการสกัดองค์ประกอบ โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้เป็นอาจผลมาจากความรู้เกี่ยวกับลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติทั้ง 6 ด้าน ได้มีนักวิชาการให้ความเห็นและมีการค้นคว้าวิจัยในประเทศต่างๆ อย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลานานพอสมควร แนวคิดดังกล่าวจึงผ่านการกลั่นกรองและตรวจสอบยืนยันจนเป็นที่ยอมรับ และอาจกล่าวได้ว่า มีความเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยด้วยตามความเห็นของนักวิชาการอุดมศึกษาไทย โดยสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศที่

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ สมสุข ชีระพิจิตร และ วัชณีย์ เขาวดารงค์ (2548: 104 – 114) ศึกษาไว้ว่า คุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย ความรู้และทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี ความรู้ทันสมัย ใฝ่รู้ และพัฒนาความรู้ขึ้นได้ ความสามารถในการจัดกระบวนการความคิด คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ ความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสาร และใช้เทคโนโลยี ได้ดี ความสามารถในการบริหารจัดการ และทำงานเป็นทีม ความสามารถในการพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคม และมีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ

องค์ประกอบลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้ง 6 ด้าน จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะแต่ละด้าน มีความเกี่ยวข้องกันสูง เห็นได้จากบุคคลที่มีมีจิตใจรักการแสวงหาความรู้ วิสัยทัศน์กว้างไกล จะต้องอาศัยความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล และทักษะการเรียนรู้ประกอบด้วย เช่นเดียวกับการดำเนินภารกิจต่างๆ ด้วยการพึ่งตนเอง ที่บุคคลต้องใช้ทำกิจกรรมในลักษณะด้านอื่นๆ ดังนั้น การส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษา มีลักษณะด้านใดด้านหนึ่งเพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้มีลักษณะด้านอื่นๆ สูงขึ้นด้วยนอกจากนี้ ยังพบว่า ทักษะด้านการใช้ภาษามีค่าน้ำหนักสำคัญ องค์ประกอบ อยู่ในระดับปานกลางเพียงองค์ประกอบเดียวในขณะที่ด้านอื่น อยู่ในระดับสูง แสดงว่า ทักษะด้านภาษาไม่ได้เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากนัก อาจเป็นเพราะว่า ภาษาเป็นเพียงเครื่องมือสำหรับใช้ในการเรียนรู้ บุคคลที่มีความสามารถในการใช้ภาษาที่ดี หรือรู้หลายภาษาทำให้สามารถเรียนรู้ได้ดีกว่า หรือมากกว่าแต่หากไม่มีจิตใจรักการแสวงหาความรู้ ก็ไม่สามารถใช้ภาษาให้เป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ได้ ในขณะที่บุคคลที่มีจิตใจรักการแสวงหาความรู้มาก แต่มีทักษะด้านการใช้ภาษาน้อย จะพยายามนำตนเองเข้าสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสามารถพัฒนาทักษะด้านภาษาได้

2. การศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้ายมีลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า นิสิตนักศึกษาเคยชินกับระบบการศึกษาที่มีการกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาให้ผู้เรียนตามแนวดิ่ง เริ่มต้นจากระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงอุดมศึกษา และภายหลังจากมีการปฏิรูปการศึกษาเมื่อ พ.ศ. 2542 แม้ว่า ระบบการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้นอกระบบ การเรียนรู้ตามอัธยาศัยนอกเหนือจากการเรียนรู้ในระบบ และยังให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย แต่พฤติกรรมการเรียนการสอน ยังไม่เปลี่ยนไปจากเดิมมากนัก ผู้เรียนในระดับประถมยังมุ่งศึกษาต่อในระดับมัธยม และส่วนใหญ่ต้องการสำเร็จปริญญาตรีเพื่อไปประกอบอาชีพ ทำให้เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมุ่งนำพาตนเองไปตามเป้าหมายในแต่ละระดับ โดยอาจจะเลยจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิด และศักยภาพด้านต่างๆ ทั้งยังไม่ได้ให้ความสำคัญ ในการแสวงหาความรู้มากเท่าที่ควร จึงมีโอกาพัฒนาความคิด เจตคติ และทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ไม่มากนัก ดังที่ จรัส สุวรรณเวลา (2545: 5) กล่าวว่า อุดมศึกษาไทยไม่ได้หัดให้การศึกษาเป็นความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม และสร้างนิสัยใฝ่รู้ นอกจากนี้ รัชฎา ธิโสภาน (2536: บทคัดย่อ) ยังศึกษาพบว่า นักศึกษาคณะ

วิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีความใฝ่รู้ในวิชาชีพ ปานกลาง และ ปัทฐวรณ อ่วมศรี (2541: บทคัดย่อ) พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง มีการแสวงหาความรู้ปานกลาง ผลการวิจัยครั้งนี้สนับสนุนข้อค้นพบดังกล่าวเนื่องจากพบว่า นิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย มีรูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัดแบบเรียนรู้จากการถ่ายทอดจากผู้สอน ซึ่งเป็นการรอรับความรู้ มากกว่าเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองซึ่งแสดงถึงการอยากแสวงหาความรู้ และนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีความมุ่งหวังทางการศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท นอกจากนี้นิสิตนักศึกษาเลือกที่จะใช้เวลาว่างเพื่อกิจกรรมนันทนาการมากกว่ากิจกรรมทางวิชาการ และเลือกลักษณะกลุ่มเพื่อนที่ชอบความสนุกสนานบันเทิงมากกว่ากลุ่มเพื่อนที่ชอบเรียน และชอบทำกิจกรรมโดยจำนวนนิสิตนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ดังที่ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543: 124) กล่าวว่า มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนค่านิยมของคนในสังคมให้รักการเรียนรู้มากกว่าความบันเทิง รักการแสวงหาข้อมูลมากกว่ารอรับข้อมูล เช่นเดียวกับวิสัยทัศน์กว้างไกล ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า ลักษณะดังกล่าวเป็นความสามารถด้านพุทธิพิสัยในระดับการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมิน ซึ่งอยู่สูงกว่าระดับนำไปใช้ มีลักษณะเป็นนามธรรม และมีความซับซ้อนมากขึ้น (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2535: 5 – 8 ; อ้างอิงจาก Bloom ; et al. 1956. *Taxonomy of Educational Objective Handbook 1 : Cognitive Domain.*) ดังนั้น การมีลักษณะดังกล่าวในระดับสูงจำเป็นต้องเรียนรู้และฝึกฝนเพื่อพัฒนาความคิดในระดับที่ยากขึ้น ซึ่งนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ ยังไม่มีพัฒนาการทางพุทธิพิสัยในระดับดังกล่าวมากเท่าที่ควร ส่วนทักษะด้านการใช้ภาษาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษค่อนข้างน้อย อาจเป็นเพราะว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษทั้งการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียนในชีวิตประจำวันน้อยมาก ทำให้ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารได้ดีเท่าที่ควร

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะด้านการเรียนรู้ และดำเนินการกิจต่างๆ ด้วยการพึ่งตนเองอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า การศึกษาระดับปริญญาตรีมีลักษณะเตรียมผู้เรียนเพื่อไปประกอบอาชีพ นิสิตนักศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงอนาคต และการเข้าสู่การแข่งขันในการประกอบอาชีพอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงเกิดความพยายามในการเรียนรู้มากขึ้น โดยส่วนใหญ่เป็นการเรียนรู้จากการถ่ายทอดจากผู้สอน นอกจากนี้ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ยังผ่านประสบการณ์การเรียนรู้จากการศึกษา ตั้งแต่ชั้นพื้นฐานจนถึงอุดมศึกษามาเป็นเวลานานกว่า 15 ปี ทำให้มีการสั่งสมทักษะการเรียนรู้เป็นอย่างดี รู้จักแหล่งเรียนรู้และได้ฝึกฝนวิธีการเรียนรู้หลายแบบ ส่งผลให้มีทักษะด้านการเรียนรู้สูง ประกอบกับการศึกษาระดับปริญญาตรี นิสิตนักศึกษา มีอิสระในการคิดและตัดสินใจมากกว่าระดับพื้นฐาน นิสิตนักศึกษามีการเรียนรู้ที่จะตัดสินใจด้วยตนเอง และพึ่งพาตนเองมากขึ้น ทำให้เกิดทักษะการจัดการภารกิจต่างๆ ในการดำเนินชีวิตส่วนตัว และด้านการศึกษาจนสามารถประสบความสำเร็จและใกล้เป็นบัณฑิต นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จึง

เป็นผู้ที่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และการดำเนินชีวิตอย่างหลากหลาย ดังที่ คูซีโอ (Cuseo, 1997: 45) อธิบายว่า การที่นิสิตนักศึกษาได้ใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา และมีปฏิสัมพันธ์กับเหตุการณ์ต่างๆ เป็นประสบการณ์สำคัญที่ทำให้ได้เรียนรู้ทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดี ส่งผลให้นิสิตนักศึกษามีการดำเนินภารกิจต่างๆ ด้วยการพึ่งตนเองสูง

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ปัจจัยด้านสถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า มีตัวแปรอิสระในปัจจัยแต่ละด้านที่สัมพันธ์กับลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย จำนวน 4 ตัวแปร จากตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 12 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ วิธีการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ประเภทสถาบันอุดมศึกษา และการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบกำหนดตัวแปร ที่พบว่า ปัจจัยที่มีค่าน้ำหนักสำคัญในการอธิบายความแปรปรวน และมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ประเภทสถาบันอุดมศึกษา ลักษณะกลุ่มเพื่อน เพศ และรูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด ตามลำดับ ในขณะที่แบบขั้นตอนมีตัวแปรอิสระเหลือ จำนวน 5 ตัวแปร ข้อค้นพบดังกล่าวอภิปรายได้ว่า

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะคาดหวังล่วงหน้าถึงความสำเร็จ และรู้สึกมีความสุขเมื่อได้รับความสำเร็จ ดังนั้น จึงมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง โดยไม่เกรงกลัวต่ออุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้น ตั้งใจทำงานและเชื่อมั่นว่า ตนสามารถทำได้ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จึงเป็นตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากกว่าตัวแปรอิสระอื่นๆ อย่างชัดเจน ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548: 230 – 231) กล่าวว่า แรงจูงใจที่สำคัญในการเรียนการสอนคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาในการเรียน ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และการดำรงชีวิตในอนาคต ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีความพยายามอดทน ทำงานมีแผน ตั้งระดับความหวังไว้สูง และพยายามเอาชนะอุปสรรคต่างๆ เพื่อทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ เป็นไปตามหลักอิทธิบาท 4 ที่อธิบายว่า ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา คือ ความอยากที่จะทำงานให้สำเร็จ โดยบุคคลต้องทุ่มเททั้งกาย ใจ และความคิดให้กับงานนั้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งระหว่างการทำงานจะมีการตรวจสอบความถูกต้องและผิดพลาดในขั้นตอนต่างๆ เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาจนกว่างานจะประสบความสำเร็จ (เกษม วัฒนชัย, 2549: 138) สอดคล้องกับ สุรรัตน์ ศรีบุญเรือง (2550: 121) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 ในกลุ่มศูนย์สุขศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลต่อความพร้อม ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวม และรายด้าน

การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา นิสิตนักศึกษาที่ใช้เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษามากส่งผลให้มีลักษณะผู้เรียนรู้อัตโนมัติสูง อาจเป็นเพราะว่า ประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรม นิสิต นักศึกษาแตกต่างจากประสบการณ์การเรียนรู้ในชั้นเรียน ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และประการสำคัญเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความสมัครใจของนิสิตนักศึกษาเอง

จึงส่งผลให้นิสิตนักศึกษาพัฒนาความคิด เจตคติ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้เป็นอย่างดี ดังที่ แอสติน (Astin. 1991: 143) อธิบายว่า การใช้เวลาของนิสิตนักศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ การพัฒนาความรู้ความสามารถของนิสิตนักศึกษาขึ้นอยู่กับปริมาณการใช้เวลา และความมุ่งมั่นที่นิสิต นักศึกษาทุ่มเทให้ในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งกิจกรรมนี้ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรม นิสิต นักศึกษา เพื่อพัฒนาตนเอง ในด้านต่างๆ สอดคล้องกับ บุญศิริ อนันตเศรษฐ (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย พบว่า นิสิตนักศึกษาที่ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และการมีพัฒนาการในการเรียนรู้ด้วยตนเองสูง จะส่งผลให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่เป็นคุณสมบัติ ของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีความชัดเจน นอกจากนี้ เพ็ญพิมล ลีโนทัย (2542: 126) ได้วิจัยพบว่า เวลาที่ใช้เข้าร่วมกิจกรรมสโมสรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถภาพเชิง วิชาชีพสาขาบริหารธุรกิจของนิสิตนักศึกษา เช่นเดียวกับ สุขาดา สุธรรมรักษ์ (2545: 176 – 177) ได้ทำการวิจัยพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตของนิสิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลลัพธ์ ด้านความรู้ และผลลัพธ์ด้านจิต ด้านคุณลักษณะ ความสนใจใฝ่รู้

ประเภทสถาบันอุดมศึกษา นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ที่ศึกษาอยู่ใน สถาบันอุดมศึกษาของเอกชน มีลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต แตกต่างจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการ รับนิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และเอกชน ที่ต่างกัน ทำให้ได้นิสิตนักศึกษาที่มีประสบการณ์จากการเรียนรู้เดิมก่อนเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ต่างกัน นอกจากนี้ การจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งด้านหลักสูตร การเรียน การสอน สถานที่ อุปกรณ์ คณะอาจารย์ เพื่อน และบุคลากรฝ่ายต่างๆ ทำให้นิสิตนักศึกษาได้รับ ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ผลการพัฒนานิสิตนักศึกษาแตกต่างกัน ดังที่ แอสติน (Astin. 1993: 7 – 16.) ได้อธิบายไว้ในโมเดล I – E – O ไว้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง นิสิตนักศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยที่เป็นผลมาจาก สถาบันอุดมศึกษา และปัจจัยอื่นๆ เป็นไปตาม รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง ภูมิหลัง ลักษณะส่วนตัวของนิสิต นักศึกษา รวมถึงประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่นิสิตนักศึกษาได้รับก่อนเข้าเรียน สภาพแวดล้อม (Environment) หมายถึง นโยบายของสถาบันอุดมศึกษา การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน คณะอาจารย์ กลุ่มเพื่อน และประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหมดที่นิสิตนักศึกษาเข้าไป มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้วย นับตั้งแต่เข้าศึกษาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา และผลลัพธ์ (Outcomes) หมายถึง ผลลัพธ์ ด้านความรู้ หรือด้านสติปัญญา (Cognitive) และผลลัพธ์ด้านจิต (Affective) ของนิสิตนักศึกษา อัน เป็นผลมาจากการได้รับการศึกษาตลอดระยะเวลาที่ศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา เปรียบเทียบกับ คุณลักษณะของนิสิตนักศึกษาเมื่อแรกเริ่มเข้าศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ เพ็ญพิมล ลีโนทัย (2542: 185) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัย ที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถภาพเชิงวิชาชีพ ของนิสิตนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจ ระดับปริญญาตรี ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 4 จากสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 6 แห่ง พบว่า ลักษณะความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่างปัจจัย 5 ประการ ได้แก่ ลักษณะภูมิหลังของ นิสิตนักศึกษา กลุ่มอ้างอิงนอกสถาบัน หลักสูตรโปรแกรม การเรียน ประสบการณ์ในชั้นเรียน

และประสบการณ์นอกชั้นเรียนกับการพัฒนาสมรรถภาพเชิงวิชาชีพสาขาบริหารธุรกิจของนิสิต นักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนมีลักษณะความสัมพันธ์แตกต่างกัน

ลักษณะกลุ่มเพื่อนที่นิสิตนักศึกษาสนิทสนมคุ้นเคยมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจาก นิสิตนักศึกษา จะพยายามปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน กลุ่มเพื่อนที่เห็นความสำคัญของการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต จะชักชวนกันเพื่อใช้เวลาในการแสวงหาความรู้ หรือมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มากกว่าจะชักชวนกันไปแสวงหาความสนุกสนานบันเทิง นอกจากนี้ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับกลุ่มเพื่อน ยังมีลักษณะความสัมพันธ์แบบการแข่งขันด้วย โดยนิสิตนักศึกษาจะมีการเปรียบเทียบความรู้ ความสามารถของตนเองกับเพื่อน และพัฒนาปรับปรุงแก้ไขบุคลิกภาพด้านต่างๆ ของตน ส่งผลให้นิสิตนักศึกษา และกลุ่มเพื่อนสนใจที่จะพัฒนาให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ดังที่ ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545: 196) อธิบายว่า พฤติกรรมภายในกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความคิดเห็น และความเชื่อของสมาชิกได้ เมื่อสมาชิกกลุ่มได้เข้ามาร่วมในประสบการณ์เดียวกัน พวกเขาจะพัฒนาเจตคติและความเชื่อไปในทางเดียวกัน สอดคล้องกับ หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545: บทคัดย่อ) พิศดี มินศิริ (2547: บทคัดย่อ) และ พลชนัน นิรมิตไชยนนท์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากสถาบันอุดมศึกษาต่างกัน ปรากฏผลเช่นเดียวกันว่า สัมพันธภาพกับกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการเรียนรู้จัดเป็นทักษะในการเรียนรู้ ซึ่งพฤติกรรมในการเรียนรู้ของนิสิต นักศึกษา จะแสดงออกมา ตามรูปแบบการเรียนรู้ที่นิสิต นักศึกษาเคยชิน หรือกระทำบ่อยๆ ดังนั้น นิสิตนักศึกษาที่เคยชินกับการเรียนรู้ ที่ร้อรับจากการถ่ายทอดของผู้สอนก็มีแนวโน้ม ที่จะใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบเดิมในการการเรียนรู้ต่อไป ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548: 84) อธิบายว่า ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนในปัจจุบัน รูปแบบการเรียนรู้ที่นิสิตนักศึกษาถนัดจึงอาจไม่สอดคล้องกับการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการมีลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นรูปแบบที่เอื้อให้นิสิตนักศึกษารักการแสวงหาความรู้เพิ่ม ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์มากกว่ารอรับข้อมูล สอดคล้องกับ ฉวีวรรณ หลิมวัฒนา (2532: บทคัดย่อ) พบว่า นิสัยการเรียนเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวแปรอิสระในปัจจัยปัจจัยด้านภูมิหลัง และลักษณะส่วนตัว ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ค่านำหนักสำคัญในการอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอภิปรายในแต่ละตัวแปรได้ ดังนี้

วิธีการเลี้ยงดูของครอบครัว อาจเป็นเพราะว่า ครอบครัวของนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ ยังมีค่านิยมแบบเดิม คือ ให้ความสำคัญกับการเรียนเพื่อให้ได้รับปริญญา และอาจยังไม่เห็น ให้ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมที่ความรู้ข้อมูล มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นิสิตนักศึกษาจำนวนมากไม่ได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวให้ รักการเรียนรู้และมีค่านิยมที่จะทำการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548: 274) กล่าวว่า ค่านิยมของลูก และพ่อแม่ มีความสัมพันธ์กันสูงเพราะพ่อแม่ใกล้ชิดกับลูก และเด็กก็จะคล้อยตามค่านิยมของพ่อแม่ แม้ผลการวิจัยครั้งนี้จะพบว่า การเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้น ปีสุดท้าย มากกว่าวิธีการเลี้ยงดูแบบอื่น โดยที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นปัจจัยที่มีค่านำหนักสำคัญ ในการอธิบายความแปรปรวนก็ตาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ ให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพ เปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้คิดและตัดสินใจร่วมกับสมาชิก ในครอบครัว โดยอาศัยหลักเหตุผลมากกว่าการเลี้ยงดูวิธีอื่นๆ ซึ่งการเปิดใจกว้างรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น และรู้จักคิดอย่างมีเหตุผลเป็นลักษณะย่อยประการหนึ่งของลักษณะ ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

เพศ อาจเป็นเพราะว่า นิสิตนักศึกษาทั้งหญิงและชายได้รับโอกาสในการพัฒนา บุคลิกภาพและทักษะด้านต่างๆ จากการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไม่ต่างกันตามความเสมอภาค ในการศึกษา ซึ่งแตกต่างจากเดิมที่ชายมีโอกาสด้านการศึกษาดีกว่าหญิง นอกจากนี้ จำนวนนิสิต นักศึกษาที่เป็นหญิงมีจำนวนมากกว่าชายทำให้นิสิตนักศึกษาหญิงมีบทบาทมากขึ้น ซึ่งใน สถาบันอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับการนิสิตนักศึกษาทั้งหญิงและชายสามารถดำเนินกิจกรรม การเรียนรู้ร่วมกันอย่างเสมอภาค สอดคล้องกับ หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์ (2545 : 53) ศึกษา พบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนิสิตคณะ สัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ สุนทร สุทองหล่อ (2542: 74) พบว่า นิสิต นักศึกษา ชายและหญิง ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต มีลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองไม่ต่างกัน

ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา อาจเป็นเพราะว่า การเรียนรู้ในสถาบันอุดมศึกษา มีการจัด หลักสูตรการเรียนการสอนที่มุ่งเนื้อหามากกว่าการแสวงหาความรู้ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ ผู้ที่สอบได้คะแนนมาก คือ ผู้ที่สามารถจำเนื้อหาได้มากไม่ใช่ผู้ที่ สามารถแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและได้คิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง ดังที่ จรัส สุวรรณเวลา (2545: 11) กล่าวว่า หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาเน้นเนื้อหาสาระที่เพิ่มมากขึ้น หลักสูตรแน่นมากจน ไม่เหลือเวลาให้ผู้เรียนได้คิด นิสิตนักศึกษาจึงมุ่งท่องจำและเรียนเพื่อให้สอบผ่าน เมื่อผ่าน แต่ละวิชาแล้วก็พยายามลืม เพื่อที่จะได้บรรจุเนื้อหาของวิชาใหม่แทน นอกจากนี้ เกณฑ์ที่ใช้ใน การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ ศึกษากับการวัดลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตก็มีความแตกต่างกัน โดย เกณฑ์ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ใช้ผลการสอบวัดความรู้ตามเนื้อหาวิชาเป็นหลัก อาจมี การให้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมแต่มีสัดส่วนน้อยมาก ดังที่ แคนดี ครีเบิร์ต และ โอเลียร์ (Candy ;

Crebert ; & Oleary. 1994: 149 – 150) เสนอว่า การประเมินผลในระดับอุดมศึกษา ที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะผู้เรียนตลอดชีวิต ควรเป็นการประเมินสิ่งที่เรียนรู้ ไม่ใช่ประเมินความมากน้อยของความรู้ และคะแนนมีความสำคัญน้อยกว่าผลลัพธ์ ที่ผู้เรียนได้รับจากกระบวนการเรียนรู้

ความมุ่งหวังทางการศึกษา อาจเป็นเพราะว่า การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาจะต้องผ่านการสอบวัดคุณสมบัติที่ลักษณะคล้ายคลึงกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา นิสิต นักศึกษาที่จะศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่จะเตรียมตัวเพื่อให้ได้คะแนนสูงที่สุดในการสอบวัดความรู้เฉพาะรายวิชาที่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งกำหนด ประกอบกับการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่มีสาเหตุสำคัญมาจากค่านิยม และเพื่อความจำเป็นทางสังคม ดังที่สมุณทนา พรหมบุญ (2547: 36) กล่าวว่า สังคมกระหายปริญญา และอำนาจที่ผูกกับค่านิยมปริญญา นิสิตนักศึกษาที่มีค่านิยมและพฤติกรรมไม่เหมาะสม มุ่งเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาเพื่อหวังปริญญา สำหรับใช้เป็นใบเบิกทางในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับ คโรปลีย์ (Cropley. 1977:106) อธิบายว่า สังคมและวัฒนธรรมของบุคคลในสังคมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจิตสังคมของประชาชนมากที่สุด จึงเห็นได้ว่า ในปัจจุบันมีผู้ที่สำเร็จการศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา จำนวนมาก ไม่ได้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

ความสนใจประกอบอาชีพ อาจเป็นเพราะว่า แนวคิดในการเลือกอาชีพของนิสิต นักศึกษาให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ตอบแทนที่จะได้รับมากกว่าความรู้ และประสบการณ์ที่ตนเองจะได้รับจากการทำงาน รวมทั้ง ยังไม่เห็นความสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้ตนเองมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อช่วยสามารถปฏิบัติงานในสภาพการแข่งขันสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉวีวรรณ หลิมวัฒนา (2532: บทคัดย่อ) ที่ไม่พบว่า ค่านิยมต่ออาชีพมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การใช้เวลาว่าง อาจเป็นเพราะว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ที่ครอบคลุม ทั้งการเรียนรู้ในระบบ การเรียนรู้นอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย การใช้เวลาว่างในกิจกรรมทางวิชาการ และนันทนาการ ต่างมีผลต่อความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ต่างกัน โดยเฉพาะในปัจจุบันกิจกรรมนันทนาการที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ มีความหลากหลายมากขึ้น นิสิตนักศึกษาสามารถเลือกกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจ และเหมาะสมกับตนเองได้มากขึ้น ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ดังที่ นอร์แมน (อัจฉรา วัฒนาณรงค์. 2551:113 ; อ้างอิงจาก Norman. 1977. *Teaching and Learning*. p. 111) อธิบายว่า รูปแบบที่แตกต่างกันของกิจกรรมการเรียนช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการ ซึ่งลักษณะของกิจกรรมแบ่งเป็น กิจกรรมที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ กิจกรรมช่วยให้มีความรู้และทักษะที่ตรงกับการนำไปใช้ และกิจกรรมช่วยให้เกิดการปรับเปลี่ยนความคิด หรือเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่

กลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา อาจเป็นเพราะว่า แต่ละกลุ่มสาขาวิชา มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนไม่ต่างกัน และนิสิตนักศึกษาในทุกกลุ่มสาขาวิชา ก็ให้ความสำคัญกับการสอบให้ได้

คะแนนมาก ๆ หรือสอบให้ผ่านมากกว่าการแสวงหาความรู้ มีผลให้นิสิตนักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาต่างๆ มีข้อจำกัด ในด้านความคิด เจตคติ และทักษะการเรียนรู้ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ต่างกัน สอดคล้องกับ ปัทมวรรณ อ่วมศรี พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ศึกษาในคณะวิชาต่างกัน มีลักษณะด้านการแสวงหาความรู้ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ แคนดี้ (Candy. 1991: 302 – 303) กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต อธิบายว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองที่สำคัญลำดับแรกๆ คือ การขาดความรู้และทักษะเฉพาะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ทำให้บุคคลมีข้อจำกัดไม่สามารถเรียนรู้ได้

ปัจจัยที่สามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต จากผลการวิจัยนี้เป็นไปตามโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ สำหรับศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์ในสถาบันอุดมศึกษา ที่มีผลต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาสติปัญญาของนิสิตนักศึกษาของ แพสแคเรลลา (Pascarella ; & Terenzini. 1991: 53 – 55) ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาด้านสติปัญญาของนิสิตนักศึกษา 5 กลุ่ม ได้แก่

1. ภูมิหลังหรือคุณลักษณะส่วนตัวของนิสิตนักศึกษาก่อนเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เช่น บุคลิกภาพ ความถนัด ผลการเรียนเดิม
2. ลักษณะโครงสร้างและการจัดองค์กรของสถาบันอุดมศึกษา เช่น ขนาด ประเภทของสถาบันอุดมศึกษา ลักษณะการรับนิสิตนักศึกษา
3. การรับรู้ลักษณะสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา
4. การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษากับบุคคลฝ่ายต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา เช่น อาจารย์ และเพื่อน
5. ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษา

แพสแคเรลลา อธิบายว่า ภูมิหลังของนิสิตนักศึกษา การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษากับบุคคลฝ่ายต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา และความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง มีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้และการพัฒนาสติปัญญาของนิสิตนักศึกษา ส่วนลักษณะโครงสร้างสถาบันอุดมศึกษามีผลทางอ้อม โดยส่งผ่านการรับรู้ลักษณะสภาพแวดล้อมในสถาบันอุดมศึกษา ความมุ่งมั่นของนิสิตนักศึกษา และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิสิตนักศึกษากับบุคคลฝ่ายต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษา โดยกลุ่มตัวแปรทั้ง 5 กลุ่ม นอกจากสามารถอธิบายอิทธิพลต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาด้านสติปัญญาของนิสิตนักศึกษาแล้ว การศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิตนักศึกษาในด้านอื่นๆ ก็สามารถใช้กลุ่มตัวแปรทั้งหมด หรือบางกลุ่มในโมเดลกำหนดเป็นกรอบความคิดในการศึกษาได้เช่นกัน

ตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายความแปรปรวนลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย จำนวน 5 ตัวแปร จากการวิจัยครั้งนี้ กล่าวได้ว่าเป็นตัวแปรที่สถาบันอุดมศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปจัดกระทำ เพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาให้มีลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ในระดับมากขึ้นได้ จึงเป็นโอกาสที่ดีในการนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปปรับปรุงปัจจัยดังกล่าว ให้เอื้อต่อนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีมากยิ่งขึ้น

## ข้อเสนอแนะ

### ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อค้นพบจากผลการศึกษาลักษณะผู้เรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี  
ชั้นปีสุดท้าย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ของ  
นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย และยังพบว่า นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปี  
สุดท้าย มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ปานกลาง สถาบันอุดมศึกษา จึงควรให้ความสำคัญในการส่งเสริม  
ให้นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้พัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียน  
การสอนและการฝึกอบรมที่เน้นการเปลี่ยน เจตคติ พฤติกรรม บุคลิกภาพ สร้างกำลังใจใน  
การทำงาน โดยให้นิสิตนักศึกษา มีการกำหนดเป้าหมายในการเรียน วางแผนการเรียนรู้เพื่อไปสู่  
เป้าหมายรู้จักตรวจและประเมินตนเอง มีการจูงใจด้วยการให้รางวัลเมื่อประสบความสำเร็จ และ  
หาวิธีแก้ไขเมื่อผิดพลาด

2. การเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะผู้เรียนรู้  
ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย การพัฒนานิสิตนักศึกษาระดับ  
ปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ให้มีลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับสูงขึ้นไป สถาบันอุดมศึกษาควรใช้  
กิจกรรมนิสิตนักศึกษาเป็นเครื่องมือร่วมกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยมี  
การจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษา ให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของนิสิตนักศึกษา  
ที่แตกต่างกัน นิสิตนักศึกษามีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่สนใจ ซึ่งต้องอาศัยความพร้อมทั้งด้าน  
งบประมาณ อาคาร สถานที่ และอุปกรณ์ เพื่อให้กิจกรรมเหล่านั้น สามารถดึงดูดนิสิตนักศึกษา  
มาเข้าร่วม โดยสมัครใจให้มากที่สุด บุคลากรที่รับผิดชอบงานกิจกรรม นิสิต นักศึกษาต้องเป็นผู้ที่  
มีความเหมาะสม ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจธรรมชาติของนิสิตนักศึกษา  
กำหนดจุดมุ่งหมาย แผนงาน และการปฏิบัติงานควรครอบคลุมวัตถุประสงค์ ในการพัฒนานิสิต  
นักศึกษาให้มีลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต บุคลากรเหล่านี้ควรทำงานร่วมกับคณาจารย์ผู้สอน  
อย่างใกล้ชิดเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและร่วมกันหาวิธีการที่จะช่วยให้นิสิตนักศึกษาเข้ามีส่วนร่วมใน  
กิจกรรมนิสิตศึกษามากขึ้น และทำให้ได้รับประสบการณ์ตรงที่จะช่วยส่งเสริมลักษณะ  
ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ  
ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตมากที่สุด นอกจากนี้ การที่มีนิสิตนักศึกษาจำนวนมากเข้าร่วมกิจกรรม  
ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดขึ้น ยังเป็นการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาพร้อมกับกลุ่มเพื่อนที่หลากหลาย  
มีโอกาสนใช้เวลาด้วยกัน เพื่อพัฒนาความคิดและทักษะที่มีประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมให้  
ตนเองเข้าสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมากกว่าการใช้เวลาเพื่อความสนุกสนานบันเทิง และหันมาให้  
ความสนใจที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น

### ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับลักษณะผู้เรียนรู้

ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ยังมีจำนวนตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ไม่มากเท่าที่ควร และค่าน้ำหนักของตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้น้อย แสดงถึงการเลือกชุดตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้ ยังใช้ตัวแปรที่ไม่ใช่ตัวแปรสำคัญในการทำนายที่แท้จริง ควรมีการค้นหาตัวแปรอิสระชุดใหม่ ที่มีความสัมพันธ์อย่างแท้จริงกับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย โดยเฉพาะชุดตัวแปรทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

2. ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การเข้าร่วมกิจกรรมนิตินักศึกษา รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด เป็นตัวแปรที่สามารถจัดกระทำได้ จึงอาจวางแผนการวิจัยเชิงทดลอง โดยการพัฒนาโปรแกรมการฝึก การสอน หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมลักษณะต่างๆ ของลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้ายให้สูงขึ้น

3. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย เท่านั้น เพื่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในแต่ละระดับชั้นตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จึงควรมีการศึกษาเชิงพัฒนาการเกี่ยวกับพัฒนาการของลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรี เริ่มตั้งแต่แรกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จนสำเร็จการศึกษา โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ในระยะเวลาแตกต่างกัน ตั้งแต่แรกเข้า และเมื่อสำเร็จการศึกษาในแต่ละชั้นปี ตั้งแต่ชั้นปีแรก จนถึงชั้นปีสุดท้าย

บรรณานุกรม

## บรรณานุกรม

- เกษม วัฒนชัย. (2549). การเรียนรู้ที่แท้และพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มติชน.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2542). จอมปราชญ์นักการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ซัคเซส มีเดีย.
- . (2543). บันสมองของชาติ. กรุงเทพฯ: ซัคเซส มีเดีย.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2539). รื้อปรับระบบสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2545). อุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉวีวรรณ หลิมวัฒนา. (2532). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบด้านภูมิหลัง ด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน และด้านการเรียนการสอน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปรินทูนานพนธ์คม. (วิจัยทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ถ่ายเอกสาร).
- เฉลิมเผ่า อจละนันท์. (2546). การศึกษาความต้องการกำลังคนในระดับอุดมศึกษา เพื่อกำหนดรูปแบบและภารกิจของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชาญชัย อินทรประวัตติ. (2541). บันเด็กให้เป็นบัณฑิต. นครราชสีมา: สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยสุรนารี.
- ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ. (2525). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์: (เอกสารประกอบคำสอน). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชวลีกร ภูบุญเจริญไชย. (2550, 16 เมษายน). หา 'ตัวตน' มหา' ลัยไทย ในแผนอุดมศึกษา มติชน. 15(2): 23.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2546). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. (2520). การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- . (2548). วิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับอุดมศึกษา. ใน เอกสารประกอบคำสอน. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- . (2549). การวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- เดอลอร์ส, ฌาคส์ ; และคนอื่นๆ. (2540). *การเรียนรู้: ชุมทรัพย์ในตน*. แปลโดย วิชัย ตันศิริ ; และคนอื่นๆ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2543). *วิสัยทัศน์การพัฒนาอุดมศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัด ทบวงมหาวิทยาลัย.
- . (2545). *บทสรุปสำหรับผู้บริหาร โครงการศึกษาวิจัย เรื่อง การปฏิรูปการเรียน การสอนระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: อรุณสภาลาดพร้าว.
- นารี รมย์นุกูล. (2547). *ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศรีปทุม*. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา สำเร็จผล. (2547). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. ปริญญาโท กศ.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บัณฑิตแนะแนว. (2550). *ระเบียบการ-ใบสมัคร Pre-Admissions ประจำปีการศึกษา 2550*. (แผ่นพับ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตแนะแนว.
- บุญศิริ อนันตเศรษฐ. (2544). *การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนระดับมหาวิทยาลัย*. ปริญญาโท คด. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาพรรณ ทิพย์สุคนธร. (2537). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความสนใจ ในอาชีพตามแนวทฤษฎีของฮอลแลนด์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพยาบาล*. ปริญญาโท กศ.ม. (วัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปัทมวรรณ อ่วมศรี. (2541). *การศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง*. ปริญญาโท กศ.ม. (วิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เปรมฤดี ปธานราชภูรี. (2546). *การศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมต่อการประกอบอาชีพของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ กับ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขต กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พนม พงษ์ไพบูลย์ ; และ คนอื่นๆ. (2546). *รวมกฎหมายการศึกษา*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

- พรชูลี อาชวอำรุง. (2543). *แนวทางการปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการอุดมศึกษา: รูปแบบการจัดกลุ่มอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับศักยภาพปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ เพิ่มเติม; กุลวเรศ แผลมเลิศ ; และ แอน เสียงสมบัติดี. (2550, 26 เมษายน). สัมภาษณ์โดย จิตต์ภิญญา ชุ่มสาย ณ อยุธยา ที่บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน).
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พลชนัน นิรมิตไชยนนท์. (2549). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2545). *หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แฮ็ส ออฟ เคอร์มีส์ท์.
- พิศดี มินศิริ. (2547). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคกลางในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (วิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญพิมล ลีโนทัย. (2542). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาสมรรถภาพเชิงวิชาชีพของนิสิตนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจ*. ปรินญาณิพนธ์ คด. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ ; และ สร้อยสน สกลรักษ์. (2548, ตุลาคม – ธันวาคม). สัตตศิลา : หลัก 7 ประการในการเปลี่ยนผ่านการศึกษา. *ครุศาสตร์*. 34(2): 1 – 3.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ ; สมสุข ธีระพิจิตร ; และ วัชณีย์ เขาวนดำรงค์. (2548, ตุลาคม – ธันวาคม). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย. *ครุศาสตร์*. 34(2): 104 – 114.
- มรุต ก้องวิริยะไพศาล. (2549). *การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (วิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัชฎา ธิโสภา. (2536). *การศึกษาลักษณะนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า*. ปรินญาณิพนธ์ ค.ม.(อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- รุ่งโรส สัทธาเวทย์. (2534). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการปฏิบัติตนอย่างมีพรหมวิหารสี่ ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินต์งานพิมพ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ลองกรอง, ปอล. (2519). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต. แปลโดย ปัทมาชนะ สุขคนธมาน ; และ พรนิภา ลิมปพยอม. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติ ว่าด้วยการศึกษา สหประชาชาติของประเทศไทย.
- วงศกร ภูทอง ; และ อลงกต ศรีแสน. (2545). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549). กรุงเทพฯ: เดอะบุ๊กส์.
- วรเดช จันทรศร. (2545). วิกฤตอุดมศึกษาของไทยและทางออกของปัญหา. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- วรรณณี แกมเกตุ. (2546). การวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินผู้เรียน. ใน การประเมินผล การเรียนรู้แนวใหม่. สุวิมล ว่องวาณิช. หน้า 25 – 50. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวรรณ เหมชะญาติ ; และ สร้อยสน สกลรักษ์. (2548, ตุลาคม – ธันวาคม). กรอบมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย. *ครุศาสตร์*. 34 (2): 5 – 11.
- วิรัชช พานิชวงศ์. (2545). การวิเคราะห์การถดถอย. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผลิตตำราเรียน สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2542). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาข้อมูลเพื่อกำหนดทิศทางของแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2543 – 2557). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2542). ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กของคนไทยซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมบูรณ์ ผุยดี. (2547). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เวลากับการพัฒนาตนเองของ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินต์งานพิมพ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). แนวทางปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. สืบค้นจาก ซีดีรอม สิ่งพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540 – 2546).
- . (2543 ก). รายงานสรุปการสัมมนายุทธศาสตร์การ เรียนรู้ตลอดชีวิต ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงานฯ. ถ่ายเอกสาร.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543 ข). รายงานสรุปการสัมมนาโดยายส่งเสริม การศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แห่งชาติ. สำนักงานฯ.
- . (2543 ค). รายงานสรุปการสัมมนายุทธศาสตร์การ เรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงานฯ.
- . (2544 ก). รายงานการวิจัยการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงานฯ.
- . (2544 ข). การปฏิรูปการศึกษา : วาระแห่งชาติ. สืบค้นจาก ซีดีรอม สิ่งพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540 – 2546).
- . (2545). รายงานการวิจัย เรื่อง กระบวนการและยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับผู้มีอายุสูงกว่า 16 ปี. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2549. จาก <http://www.nesdb.go.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2546). รายงานการศึกษาเรื่อง ภาวะการณ์หางานทำของ บัณฑิต ปี พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- . (2547). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนา บัณฑิตอุดมคติไทย. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา.
- . (2549). รายงานประจำปี 2549 สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2550, จาก <http://www.mua.go.th>.
- . (2549). สารสนเทศอุดมศึกษา. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2550 , จาก <http://www.mua.go.th/infodata>.
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2546). หลักสูตรฝึกอบรมนิสิตนักศึกษาเพื่อส่งเสริม สนับสนุน การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันอุดมศึกษา. นนทบุรี: สำนัก มาตรฐานอุดมศึกษา. สำนักงานฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปอุดมศึกษา. ใน เอกสารการประชุมสัมมนาวิชาการ ทปอ. ประจำปี พ.ศ.2547. เชียงใหม่: ที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สำเนาวิ ขจรศิลป์. (2538). มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 2 : การพัฒนานักศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

- สุชาดา สุธรรมรักษ์. (2545). รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : การวิเคราะห์โมเดลลิสเรล ที่มีตัวแปรแฝง. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุธรรม อารีกุล. (2541). รายงานการวิจัยประกอบร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ประเด็นการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- . (2542, พฤษภาคม). วิฤติอุดมศึกษาไทยและทางออก: เอกภาพในเชิงนโยบายและการกระจายโอกาส. *นุสารอุดมศึกษา*. 25 (251): 16.
- . (2543). รายงานเรื่องรูปแบบและภารกิจอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุนทร สุทองหล่อ. (2542). ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิต. *ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนิสา ละวรรณวงษ์. (2543). ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา กลุ่มสถาบันราชภัฏ เขตภูมิศาสตร์ตะวันตก. *ปริญญาณิพนธ์ คม. (จิตวิทยาการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมณฑา พรหมบุญ. (2547). ฝ่าวิกฤติอุดมศึกษาไทย. ใน *เอกสารการประชุมสัมมนาวิชาการ ทปอ. ประจำปี พ.ศ.2547*. เชียงใหม่: ที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สมาลี สังข์ศรี. (2544). รายงานการวิจัย การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทย ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุรพศ ทวีศักดิ์. (2549, 5 พฤศจิกายน). สร้างสรรค์ปัญญาเพื่อคุณธรรมนำความรู้. *มติชน*. หน้า 5.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- สุริรัตน์ ศรีบุญเรือง. (2550). การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 ในกลุ่มศูนย์สุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. *ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- หทัยทิพย์ ภาคอินทรีย์. (2545). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิต คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อดุลย์ วิริยเวชกุล. (2542). *หลักสูตรการเรียนรู้อัตนวิสัย*. ใน *รวมบทความวิชาการ การอุดมศึกษา เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ “การอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21.”* หน้า 27 – 32. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อนันต์ จันทร์กวี. (2514). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับความคิดแบบสอบสวนและความถนัดทางการเรียน*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (วัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อภิชัย พันธเสน ; และคนอื่นๆ. (2549). *สังเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อมเรศ ศิลอ่อน. (2550, 14 พฤษภาคม). *มาตรฐานการศึกษาที่ชาติต้องการ (ตอนที่ 1)*. *มติชน*. หน้า 27.
- อรพินทร์ สันติชัยอนันต์. (2549). *การศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา ประไพตระกูล. (2539). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยคัดสรรที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. กรุงเทพฯ: ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา วัฒนานรงค์. (2551). *การสอนที่มีประสิทธิภาพระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สันทวีการพิมพ์.
- อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. (2532). *การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดลักษณะผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: ฟันนี่พับบลิชชิง.
- อุษา อนุกุล. (2547). *ความคิดเห็นในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุไรพรรณ เจนวาณิชยานนท์. (2550, 28 กุมภาพันธ์). *สัมภาษณ์โดย จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา ที่มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ*.

- Aspin, David ; et al. (2001). Lifelong Learning : Conceptual, Philosophical and Value Issues. In *International Handbook of Lifelong Learning (Part One)*. Aspin, David. p. xix.. The Netherlands: Kluwer Academic.
- Astin, Alexander W. (1991). *Achieving Educational Excellence*. San Francisco: Jossey-Bass.
- . (1993). *What Matters in College? Four Critical Years Revisited*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Boonjai Srisatidnarakul. (2002, June). Mobilizing Forces to Make Lifelong Learning a Reality in the New Millennium. *ASAIHL – THAILAND JOURNAL*. 5(1): 134 – 144.
- Candy, Philip C. (1991). *Self-Direct for Lifelong Learning*. San Francisco: Jossey – B ass.
- Candy, Philip C ; Crebert , Gay ; & O' Leary, Jane. (1994). *Developing Lifelong Learners Through Under Graduate Education*. Australian Government Publishing Service. Retrieved August 17, 2005 , from <http://www.dest.gov.au/Sectors/training>.
- Chickering, Arthur W. ; & Reisser, Linda. (1993). *Education and Identity*. 2nd ed. San Francisco: Jossey-Bass.
- Chickering, Arthur W. ; & Schlossberg, Nancy K. (1997). Moving on: Seniors as People in Transition. In *The Senior Experience*. pp. 37 – 50. Gardner, John N. San Francisco: Jossey-Bass.
- Commission of the European Communities. (2005). *Proposal for a Recommendation of the European Parliament and of the Council on Key Competences for Lifelong Learning*. Retrieved July 15, 2006, from <http://www.europa.eu.int/eur-lex/en/com>.
- Commission on Higher Education. (2005). *Study in Thailand 2005 – 2006*. Bangkok: Commission on Higher Education.
- Cropley, A. J. (1977). *Lifelong Education ... A Psychological Analysis*. Oxford: Pergamon Press.
- . (1985). Lifelong Education: Interaction with Adult Education. In *The National Encyclopedia of Education Research and Studies*, V.5. pp. 3070 – 3074. Husen, Torsten ; & Postlethwaite, T. Neville. Oxford: Pergamon Press.
- Cuseo, Joseph B. (1997). Objectives and Benefits of Senior Year Programs. In *The Senior Experience*. p. 21. Gardner, John N. San Francisco: Jossey-Bass.

- Evers, Frederick T; Rush, James C. ; & Berdrow , Iris. (1998). *The Bases of Competence : Skill for Lifelong Learning and Employability*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Franklin, M. (1995). The Effects of Differential College Environments on Academic Learning and Student Perceptions of Cognitive Development. *Research in Higher Education*. 36 (2): 127 – 153.
- Gardner, John N. ; & Van der Veer, Gretchen. (1997). The Emerging Movement to Strengthen the Senior Experience. In *The Senior Experience*. pp. 3 – 20. Gardner, John N. San Francisco: Jossey-Bass.
- Gelpi, E. (1985). Lifelong Education : Issues and Trends. In *The International Encyclopedia of Education Research and Studies, V.5*. pp. 3074 – 3078. Husen, Torsten; & Postlethwaite, T. Neville Oxford: Pergamon.
- Hasan, Abrar. (2001). Lifelong Learning : A Monitoring Framework and Trends in Participation. In *International Handbook of Lifelong Learning (Part One)*. pp. 379 – 401. Aspin, David. The Netherlands : Kluwer Academic.
- Kerlinger, Fred N.; & Lee, Howard B. (2000). *Foundation of Behavioral Research*. 4th ed. Orlando: Harcourt College.
- Knapper, Cristopher K .; & Cropley, Arthur J. (2000). *Lifelong Learning in Higher Education (Third Edition)*. Great Britain: Kogan Page.
- Knowles, M. S. (1985). Lifelong Learning : Changes in Social Skills. In *The International Encyclopedia of Education Research and Studies, V.5* pp. 3081 – 3082. Husen, Torsten ; & Postlethwaite, T. Neville. Oxford: Pergamon.
- Lengrand, P. (1985). Lifelong Education : Growth of the Concept. In *The International Encyclopedia of Education Research and Studies , V.5*. pp. 3066 – 3070. Husen, Torsten ; & Postlethwaite, T. Neville. Oxford: Pergamon.
- Longworth, Norman ; & Davies, W. Keith. (1996). *Lifelong Learning*. London: Kogan Page.
- Maddox, Harry. (1963). *How to Study*. Greenwich: Fawcett.
- McClelland, David C. (1961). *The Achieving Society*. New York: The Free Press.
- Mckenzie, Phillip. (2001). How to Make Lifelong Learning a Reality: Implications for Planning of Educational Provision in Australia. In *International Handbook of Lifelong Learning (Part One)*. pp. 367 – 377. Aspin, David. The Netherlands: Kluwer Academic.

- Murphy, Roger ; Tolley, Harry ; & Wilmut , John. (2001). *What Do We Know About Developing Lifelong Learners ?*. The University of Nottingham. Retrieved August 20, 2005 , from <http://www.nottingham.ac.uk/education/cdell>.
- National Board of Employment. (1996). *Lifelong Learning – Key Issues*. Retrieved August 17, 2005 , from <http://www.dest.gov.au/Sector/Training>.
- Oddi, Lorry F. (1986, Winter). Development and Validation of an Instrument to Identify Self-directed Continuing Learners. *Adult Education Quarterly*. 2(36): 97 – 106
- Pascarella, E ; & Terenzini, P. (1991). *How College Affects Students : Findings and Insights from Twenty Years of Research*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Phasin Tangchuan. (2002, June). Capability of Organizing a Lifelong Learning System : The Negligence of Thai Society. *ASAIHL – THAILAND JOURNAL*, 5(1): 116 – 129.
- Pollio, H ; & Beck, H. (2000). When the Tail Wags the Dog: Perception of Learning and Grade Orientation in, and by, Contemporary College Students and Faculty. *The Journal of Higher Education*. 71(1): 84 – 103.
- Rodgers, R. (1990). Recent Theories and Research Underlying Student Development. In *College Student Development : Theory and Practice for the 1990s*. Alexandria : American College Personnel Association.
- Sasimon Preeda. (2002, June). Lifelong Learning : The Era of Thailand's Alternative Education Systems. *ASAIHL – THAILAND JOURNAL*. 5(1): 107 – 113.
- Smith, Jim ; & Spurling, Andrea. (1999). *Lifelong Learning Riding the Tiger*. London: Cassell.
- Songsri Soranastaporn ; & Saiwaroon Chumpavan. (2002). Double – Loop Learning for Lifelong Learning . In *ASAIHL – THAILAND JOURNAL*, V .5. pp. 50 – 63. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Vichit Sri –Saan. (2002, June). The Role of Distance Open Learning (DOL) Building Lifelong Education and Learning Society for the 21<sup>st</sup> Century. *ASAIHL – THAILAND JOURNAL*. 5(1): 18 – 34.
- Wagner, Alan. (1999). Lifelong Learning in the University a New Imperative ?. In *Challenges Facing Higher Education at the Millennium*. pp. 135 – 160.
- Hirsch, Werner Z ; & Weber , Luc E. Paris: Pergamon.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

## รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษา  
การจัดการเรียน การสอน จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

รองศาสตราจารย์ สุณีย์ สินธุเดชะ

อธิการบดี

มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

รองศาสตราจารย์ ดร. โกวิทย์ วงศ์สุรวัฒน์

อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น มีชันหมาก

อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ นักวิชาการทางการอุดมศึกษา ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับ  
การบริหารงานวิชาการ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ดร. สมสุข วีระพิจิตร

รองเลขาธิการ

ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา วัฒนานรงค์

หัวหน้าสาขาวิชาการอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ใช้บัณฑิตจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานระดับบริหาร อย่างน้อย 2 ปี  
จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

ศาสตราจารย์ ดร. เชนตร นรภูมิพิภักษ์

ผู้อำนวยการ  
สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลาง  
และขนาดย่อม

รองศาสตราจารย์ ดร. นริศ ชัยสูตร

อดีตผู้อำนวยการ  
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง  
ประธานสภาวิจัยแห่งชาติ  
สาขาเศรษฐศาสตร์

ดร. อรพินท์ สพโชคชัย

กรรมการพัฒนาระบบราชการ (เต็มเวลา)

ผู้ใช้บัณฑิตจากหน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานระดับบริหาร  
อย่างน้อย 2 ปี จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

นายประมนต์ สุธีวงศ์

ประธานสภาหอการค้าไทย

นายเจริญรัฐ วิไลลักษณ์

ประธานกรรมการบริหาร  
บริษัทสามารถ คอร์ปอเรชั่น จำกัด มหาชน

เกสัชกร ทวีศักดิ์ สีทองสุรภานา

ประธานและกรรมการผู้จัดการ  
บริษัท เอไอ (ประเทศไทย) มาร์เก็ตติ้ง

**รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจข้อคำถามเพื่อการวิจัย**  
เรื่อง ลักษณะผู้เรียนผู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย  
อาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษา จำนวน 7 ท่าน ได้แก่

รองศาสตราจารย์ สุนีย์ สินธุเดชะ

อธิการบดี  
มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

รองศาสตราจารย์ จตุพร บานชื่น

ภาควิชารัฐศาสตร์  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ใฉ่ไฉ่ ศักติวรพงศ์

ภาควิชานิติศาสตร์  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สนั่น มีขันหมาก

คณะศึกษาศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัตติกง จงวิศาล

ภาควิชาจิตวิทยา  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริฉันทน์ สติรกุล เดชาพาหพงษ์ คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ ดร. ธนภูมิ อติเวทิน

คณะสังคมศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ นักวิชาการทางการอุดมศึกษา ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ จำนวน 7 ท่าน ได้แก่

ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย  
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ดร. สมสุข ธีระพิจิตร

รองเลขาธิการ  
ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย

รองศาสตราจารย์ ดร. วิชัย วงษ์ใหญ่

บัณฑิตวิทยาลัย  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย

คณะศึกษาศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัจฉรา วัฒนารงค์

หัวหน้าสาขาวิชาการอุดมศึกษา  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์ศักดิ์ พลสารมัย

ประธานสาขาอุดมศึกษา  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ ดร.จารุวรรณ สกุลคู

สาขาวิชาการอุดมศึกษา  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ทางด้านการทดสอบและวัดผลทางการศึกษา และจิตวิทยา จำนวน 7 ท่าน ได้แก่

ศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย กาญจนวาสี	ผู้อำนวยการ ศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนา การศึกษาและวิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร. ชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ	ผู้อำนวยการ สำนักทดสอบและวัดผลทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิวรรณ พรศักดิ์โสภณ	สำนักทดสอบและวัดผลทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ ศลโกสม	สำนักทดสอบและวัดผลทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรัชย์ มีชาญ	สำนักทดสอบและวัดผลทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา	สำนักทดสอบและวัดผลทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ สมกิจ กิจพูนวงศ์	สำนักทดสอบและวัดผลทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**ภาคผนวก ข**

แบบสอบถาม

## แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

### เรื่อง ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย

คำชี้แจง ในการตอบแบบสอบถาม

1. การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต 6 ด้าน ได้แก่
  - 1.1 จิตใจรักการแสวงหาความรู้
  - 1.2 วิสัยทัศน์กว้างไกล
  - 1.3 ดำเนินภารกิจต่างๆด้วยการพึ่งตนเอง
  - 1.4 ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล
  - 1.5 ทักษะด้านการเรียนรู้
  - 1.6 ทักษะด้านการใช้ภาษา
2. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย
  - ตอนที่ 1 ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต
  - ตอนที่ 2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และข้อมูลส่วนตัว
3. โปรดตอบแบบสอบถามทุกตอนและทุกข้อเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยเลือกทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับพฤติกรรมที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด
4. ข้อมูลจากการสำรวจครั้งนี้ จะนำไปใช้ประโยชน์เฉพาะงานวิจัยเท่านั้น ข้อมูลที่ได้รับ ถือเป็นความลับ ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อผู้ตอบ และการนำเสนอผลงานจะดำเนินการในลักษณะภาพรวม

ผู้วิจัยขอขอบคุณนิสิตนักศึกษาทุกท่านที่เสียสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาและสังคมไทยในอนาคตต่อไปอย่างมาก

จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา  
 นิสิตปริญญาเอก สาขาการอุดมศึกษา  
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

## ตอนที่ 1

### ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

คำชี้แจง	โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ และเลือกคำตอบที่ตรงตามความจริงที่ท่านปฏิบัติ ดังนี้	
มากที่สุด	หมายถึง ตรงกับพฤติกรรมที่ท่านปฏิบัติ ประมาณร้อยละ	81 ขึ้นไป
มาก	หมายถึง ตรงกับพฤติกรรมที่ท่านปฏิบัติ ประมาณร้อยละ	61 – 80
ปานกลาง	หมายถึง ตรงกับพฤติกรรมที่ท่านปฏิบัติ ประมาณร้อยละ	41 – 60
น้อย	หมายถึง ตรงกับพฤติกรรมที่ท่านปฏิบัติ ประมาณร้อยละ	21 – 40
น้อยที่สุด	หมายถึง ตรงกับพฤติกรรมที่ท่านปฏิบัติ ประมาณไม่เกินร้อยละ	20

1. จิตใจรักการแสวงหาความรู้	ระดับพฤติกรรม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ตระหนักว่าการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ประโยชน์และทำให้ชีวิตดีขึ้น					
2. เห็นด้วยว่าการเรียนรู้มีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง					
3. ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ					
4. สนใจศึกษาเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของตนให้ดียิ่งขึ้น					
5. สนใจติดตามหาวิธีเข้าไปแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ					
6. พยายามที่จะนำตนเองเข้าสู่การศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ					
7. ศึกษาบทเรียนล่วงหน้าทุกครั้งก่อนเข้าห้องเรียน					
8. ทบทวนสิ่งต่างๆ ที่ได้เรียนรู้					
9. ติดตามความเคลื่อนไหวของข้อมูล ข่าวสาร สาระความรู้ต่างๆ					
10. ติดตามข่าวการปรับขึ้นราคาสินค้าอุปโภคและบริโภค จากหนังสือพิมพ์หรือแหล่งข้อมูลต่างๆ					
11. แสวงหาความรู้จากทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน					
12. นอกจากอ่านหนังสือในห้องสมุดและฟังบรรยายในชั้นเรียนแล้วยังหาความรู้ด้วยวิธีการอื่นๆได้อีกหลายวิธี					
13. ใช้เหตุผลและหลักวิชาการในการวิเคราะห์ความเป็นมาของเหตุการณ์ต่างๆ					
14. ก่อนสรุปความเห็นเรื่องใดจะพิจารณาใคร่ครวญตามหลักการและเหตุผลด้วยความระมัดระวังมากกว่า 1 ครั้ง					
15. ใช้เหตุผลเพื่ออธิบายลำดับความเป็นมาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ถูกต้อง					
16. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภาวะโลกร้อนกับปรากฏการณ์ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆได้					
17. เปรียบเทียบผลดี ผลเสียระหว่างเหตุการณ์สองเหตุการณ์หรือมากกว่านั้น					
18. บอกผลดี ผลเสียที่เกิดขึ้นจากวิกฤติการณ์พลังงาน					
19. การพิจารณาตัดสินใจใดๆจะใช้ข้อมูลและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณาด้วย					
20. แม้มีเวลาจำกัดก็พยายามหาข้อมูลมาใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจ					
21. สามารถอธิบายรายละเอียดของข้อมูลที่ศึกษาได้อย่างครอบคลุม					
22. อธิบายรายละเอียดข้อมูลการศึกษาต่อ การสมัครงาน หรืออื่นๆ ให้เพื่อนหรือบุคคลอื่นทราบได้ครบถ้วนถูกต้อง					
23. ในการอ่านข้อมูลต่างๆนอกจากจะทราบว่ามีข้อมูลนั้นบอกอะไรบ้างแล้วยังสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้					
24. มีข้อมูลเปรียบเทียบความรู้ความสามารถของตนว่าแตกต่างจากความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อการทำงานในสังคมปัจจุบัน					
25. ประเมินได้ว่าตนเองควรศึกษาหาความรู้ในด้านใดเป็นการเพิ่มเติม					

2. วิสัยทัศน์กว้างไกล	ระดับพฤติกรรม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. จำแนกได้ว่าการเกิดภาวะโลกร้อนเกี่ยวข้องกับความรู้ในสาขาใดบ้าง					
2. สามารถใช้ความรู้ในสาขาต่างๆเพื่ออธิบายเรื่องสถานการณ์ราคาน้ำมันแพง					
3. นำความรู้เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานมาใช้ในครอบครัว					
4. ก่อนนำความรู้ไปใช้นั้น จะพิจารณาว่าไม่ก่อให้เกิดผลเสียแก่ตน ผู้อื่น และสภาพแวดล้อม					
5. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะตรงกับสิ่งที่ท่าน คาดคะเนไว้					
6. มีการวางแผนการทำงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือสิ่งที่ต้องการจะมุ่งไปสู่					
7. เตรียมความพร้อมในทุกด้านเพื่อเตรียมรับเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ดี					
8. ปรับความคิดความเชื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง					
9. เมื่อประสบเหตุการณ์ที่ไม่ดีในชีวิตจะมองหาโอกาส แก้ไขปรับปรุงมากกว่า อยู่เฉยๆ					

3. ดำเนินภารกิจด้วยการพึ่งตนเอง	ระดับพฤติกรรม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เมื่อกระทำการสิ่งใดจะพยายามกระทำด้วยตนเองจนกว่าจะประสบความสำเร็จ					
2. ไม่ขอความช่วยเหลือเหลือจากบุคคลอื่นง่ายๆ					
3. เลือกกระทำในสิ่งที่ตรงกับความรู้ความสามารถของตน					
4. ไม่ตัดสินใจทำตามคำแนะนำของบุคคลอื่น ถ้าตนเองยังไม่ได้พิจารณาให้รอบคอบ					
5. เมื่อมั่นใจว่าได้ใช้กำลังความสามารถทำงานเต็มที่แล้ว แต่ยังไม่สำเร็จ ก็ยังไม่ย่อท้อง่ายๆพยายามหาวิธีการอื่นต่อไป					
6. มีวิธีการสร้างกำลังใจให้ตนเองเมื่อไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง					
7. มีจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิตภายหลังสำเร็จการศึกษาที่เหมาะสมและเป็นไปได้					
8. กำหนดขั้นตอนวิธีการทำงานเพื่อให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายในการทำงาน					
9. ดำเนินตามแผนหรือขั้นตอนการทำงานที่ได้กำหนดไว้จนบรรลุจุดมุ่งหมาย					

4. ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล	ระดับพฤติกรรม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. นอกจากแหล่งข้อมูลในห้องสมุดแล้วยังรู้จักแหล่งข้อมูลอื่นๆ สำหรับใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วย					
2. สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ประกอบการทำรายงานได้					
3. ในการเรียนรู้ที่ผ่านมาได้ค้นคว้าหาข้อมูลและสารสนเทศต่างๆ จากแหล่งข้อมูลมากกว่า 1 แหล่ง					
4. การสืบค้นความรู้ใดใด จะตรวจสอบความถูกต้องของความรู้จากแหล่งข้อมูลอย่างน้อย 2-3 แหล่ง					
5. เมื่อพบว่าข้อมูลจากแหล่งต่างๆไม่ตรงกัน จะเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งที่มีการรับรองอย่างเป็นทางการ					
6. กำหนดทิศทาง จุดมุ่งหมายก่อนเริ่มดำเนินการค้นคว้า หาข้อมูล					
7. เหตุการณ์ที่ต้องการศึกษาเป็นอย่างไร เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร คือจุดมุ่งหมายที่ท่านใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล					
8. ตั้งคำถามได้มีสาระตรงกับความอยากรู้ของตนเองและเพื่อนร่วมชั้น					
9. ใช้คำถามสุภาพกับทุกคนไม่ว่าจะถามอาจารย์หรือเพื่อนในชั้นเรียน					
10. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลกับเรื่องที่ต้องการศึกษาได้ถูกต้อง					
11. อ่านตำราแล้วสามารถรวบรวม จัดหมวดหมู่ของความรู้ในเรื่องต่างๆ ได้					
12. สรุปรวมข้อมูลที่ตนได้ศึกษาค้นคว้าเอง กับที่ได้รับทราบจากผู้อื่นได้					
13. แปลความหมายของข้อมูลที่แสดงเป็นตัวเลข กราฟ แผนภูมิ แผนภาพ ตาราง หรือข้อความ					
14. จัดลำดับความสัมพันธ์ของข้อมูลต่างๆได้อย่างเหมาะสม					
15. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ อินเทอร์เน็ต ผู้มีความรู้ หรือหน่วยงานที่ให้บริการด้านสารสนเทศต่างๆ					
16. ใช้เหตุผลหรือหลักวิชาเพื่อตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูลต่างๆ ว่าสามารถเป็นไปได้จริงหรือไม่					
17. ประเมินระดับความคลาดเคลื่อนในการสรุปรวมข้อมูล แต่ละครั้งได้					
18. ในการสรุปข้อมูลใดใดพยายามทำให้มีระดับความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด					
19. นำข้อมูลทางด้านสถิติมาอธิบายในเชิงบรรยาย					
20. สรุปข้อมูลต่างๆที่นำเสนอในงานวิจัยหรือปริญญาานิพนธ์ต่างๆ ทั้งในรูปแบบข้อความและข้อมูลเชิงสถิติได้					
21. นำข้อมูลสถิติมาใช้ประกอบการอธิบายเรื่องต่างๆให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น					
22. เลือกนำความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร มาใช้สนับสนุนการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความเป็นจริง					

5. ทักษะด้านการเรียนรู้	ระดับพฤติกรรม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. คิดว่าการเรียนในชั้นเรียนอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะทำให้ มีความรู้ อย่างลึกซึ้ง					
2. ทำการตรวจสอบความรู้จากการอ่าน หรือเรียนในชั้นเรียน โดยนำไป ทดลองทำด้วย					
3. เมื่อไปฝึกงาน หรือศึกษาดูงาน จะสังเกตสิ่งต่างๆนอกเหนือจากที่วิทยากร แนะนำ					
4. ใช้อินเทอร์เน็ตช่วยทดแทนสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนได้เมื่อ มีความจำเป็น					
5. ปรับวิธีเรียนรู้ให้เหมาะกับเนื้อหาของแต่ละวิชาด้วย					
6. เมื่อพบว่าฟังอาจารย์บรรยายแล้วยังไม่ค่อยรู้เรื่อง จะค้นคว้า ศึกษา กับเพื่อน หรือเลือกหาหนังสือที่อ่านเข้าใจง่ายมาช่วยเสริมการเรียนรู้					
7. เมื่อเรียนจนถึงปัจจุบัน สามารถบอกได้ว่าวิชาใดมีความสำคัญสำหรับ นำไปใช้ปฏิบัติงาน					
8. บอกได้ว่าความรู้เรื่องใดบ้างที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้ดีขึ้น อย่างชัดเจน					
9. ใช้ความรู้พื้นฐานทางสังคมเพื่อช่วยในการปรับตัวในการเรียนรู้ และอยู่ใน สังคม					
10. นำความรู้ที่เรียนมาปรับประยุกต์เป็นแนวคิดใหม่ๆเพื่อใช้ประโยชน์ ในการทำงานต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น					

6. ทักษะด้านการใช้ภาษา	ระดับพฤติกรรม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. เขียนบรรยายเรื่องราวเป็นภาษาไทยให้ผู้อื่นสามารถอ่านเข้าใจได้ง่าย					
2. ใช้คำพูดภาษาไทยเพื่อการโต้ตอบหรือสนทนาได้เหมาะสมกับกาลเทศะ					
3. สรุปย่อเนื้อหาสาระของสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์					
4. ตอบคำถาม หรือข้อซักถามต่างๆ ได้ตรงประเด็นชัดเจน					
5. ชมภาพยนตร์ที่เป็นเสียงภาษาอังกฤษได้รู้เรื่องโดยไม่จำเป็นต้องอ่านคำบรรยายภาษาไทย					
6. แนะนำตัวเองเป็นภาษาอังกฤษให้ชาวต่างชาติหรือบุคคลอื่นได้รู้จักเป็นอย่างดี					
7. อ่านหนังสือภาษาอังกฤษแล้วสามารถแปลหรืออธิบายความหมายเป็นภาษาไทยให้เพื่อนเข้าใจได้ถูกต้อง					
8. เขียนรายงานเป็นภาษาอังกฤษได้ถูกต้อง					

## ตอนที่ 2

## แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

คำชี้แจง	โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ และเลือกคำตอบตรงตามที่ท่านปฏิบัติจริงมากที่สุด ดังนี้	
เป็นประจำ	หมายถึง ตรงกับพฤติกรรมที่ท่านปฏิบัติ	ประมาณร้อยละ 81 ขึ้นไป
บ่อยครั้ง	หมายถึง ตรงกับพฤติกรรมที่ท่านปฏิบัติ	ประมาณร้อยละ 61 – 80
บางครั้ง	หมายถึง ตรงกับพฤติกรรมที่ท่านปฏิบัติ	ประมาณร้อยละ 41 – 60
นานนานครั้ง	หมายถึง ตรงกับพฤติกรรมที่ท่านปฏิบัติ	ประมาณร้อยละ 21 – 40
ไม่เคยเลย	หมายถึง ตรงกับพฤติกรรมที่ท่านปฏิบัติ	ประมาณไม่เกินร้อยละ 20

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	ระดับพฤติกรรม				
	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
1. บรรณานาที่จะทำงานยากๆ ให้สำเร็จ					
2. พยายามมากขึ้น เมื่อรู้ตัวว่ามีความสามารถด้อยกว่าเพื่อน					
3. คิดว่างานยากเป็นงานที่ทำหาย					
4. มีความมุ่งมั่นว่าจะต้องประสบความสำเร็จในกิจการงานต่างๆ ที่ทำให้ได้					
5. เมื่อพบอุปสรรคในการทำงานก็จะลดเป้าหมายในการทำงานลง					
6. บ่อยครั้งที่ตั้งใจทำงาน แต่ทำไปได้ไม่นานจะรู้สึกเบื่อและหยุดทำ					
7. ไม่ยอมตัดสินใจล้มเลิกการกระทำกิจกรรมต่างๆ โดยง่าย					
8. คิดว่าผลสำเร็จในการทำงานไม่ค่อยมีความสำคัญสำหรับตนเอง					
9. ไม่ได้กำหนดความมุ่งมั่นในการเรียนแต่ละภาคการศึกษา					
10. เมื่อยังไม่เข้าใจในสิ่งที่เรียนจะหาวิธีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจนกว่าจะเข้าใจ					
11. แม้ว่าจะงานจะยากและน่าเบื่อ ก็ยังมีจิตใจจดจ่ออยู่กับงานนั้นจนกว่าจะสำเร็จ					
12. เมื่อตั้งใจจะกระทำการสิ่งใดแล้ว จะพยายามต่อสู้ฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ โดยไม่ย่อท้อ					

### ข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความหรือเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. ชื่อสถาบันอุดมศึกษาที่ศึกษา .....

3. คณะวิชาที่ศึกษา .....

4. คะแนนเฉลี่ยสะสม .....

5. ระดับการศึกษาสูงสุดที่มุ่งหวังจะทำการศึกษา

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

6. รูปแบบการเรียนรู้ที่ถนัด

เรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรียนรู้จากการถ่ายทอดของผู้สอน

7. ระยะเวลาที่เคยใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

มากกว่า 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ขึ้นไป

ตั้งแต่ 11- 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

น้อยกว่า 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

8. เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีความสนใจประกอบอาชีพ

อาชีพอิสระ

พนักงานหน่วยงานของรัฐ

พนักงานหน่วยงานเอกชน

9. ลักษณะความเป็นอยู่ภายในครอบครัวที่สอดคล้องกับท่านเป็นส่วนใหญ่

- รู้สึกมีความรักความอบอุ่น ความยุติธรรม การตัดสินใจใดๆในครอบครัว  
เกิดขึ้นจากการตกลงเห็นชอบจากสมาชิกทุกคน และนิสิตนักศึกษามีโอกาสได้ใช้ความสามารถ  
อย่างเต็มที่ มีโอกาสคิดริเริ่ม และตัดสินใจ ผู้ปกครองไม่ตามใจและไม่เข้มงวดจนเกินไป
- รู้สึกไม่มีอิสระเท่าที่ควร ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และรู้สึกว่าถูกควบคุมให้  
อยู่ในสายตา หรือคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา
- รู้สึกต้องปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายหรือกฎเกณฑ์ที่ผู้ปกครองกำหนดทุกอย่าง และ  
ต้องเชื่อฟังผู้ปกครองอย่างเคร่งครัด หากไม่ปฏิบัติตามจะถูกลงโทษอย่างรุนแรง
- รู้สึกมีอิสระมากเกินไป ผู้ปกครองไม่ได้สนใจเข้ามายุ่งเกี่ยว ไม่ให้การสนับสนุน  
หรือคำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร นิสิตนักศึกษาไม่มีโอกาสได้เรียนรู้หรือรับการฝึกฝนให้มี  
คุณธรรม ความดีต่างๆ ไม่มีระเบียบวินัย ไม่มีความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีเวลาอยู่  
ร่วมกับผู้ปกครองน้อย

10. ลักษณะการใช้เวลาว่างที่ชอบมากที่สุด

- ด้านวิชาการ
- ด้านนันทนาการ

11. ลักษณะกลุ่มเพื่อนของนิสิตนักศึกษา

- กลุ่มเพื่อนที่ชอบเรียน
- กลุ่มเพื่อนที่ชอบทำกิจกรรม
- กลุ่มเพื่อนที่ชอบความสนุกสนานบันเทิง

## ภาคผนวก ค

ตารางแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องและค่าอำนาจจำแนก

ตาราง 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบ ลักษณะย่อยลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย (n =12)

องค์ประกอบ	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง
<b>1. จิตใจรักการแสวงหาความรู้ หมายถึง</b>	
1.1 รักในการเรียนรู้	1.00
1.2 กระตือรือร้นที่จะหาความรู้เพิ่มเติม	1.00
1.3 สามารถคิดวิเคราะห์ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ	0.92
1.4 ทำความเข้าใจกับข้อมูลได้อย่างรอบด้านและสามารถประเมินตนเอง	1.00
<b>2. วิสัยทัศน์กว้างไกล หมายถึง</b>	
2.1 สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ในสาขาต่างๆ	0.75
2.2 นำความรู้ไปใช้อย่างสร้างสรรค์	0.75
2.3 สามารถปรับวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง	0.75
<b>3. ดำเนินภารกิจต่าง ๆ ด้วยการพึ่งตนเอง หมายถึง</b>	
3.1 ทำงานได้ด้วยตนเอง	1.00
3.2 สามารถจัดการภารกิจส่วนตัวได้	0.92
<b>4. ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง</b>	
4.1 สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและสารสนเทศ	0.92
4.2 สามารถตั้งคำถาม	1.00
4.3 สามารถสรุปและขยายความจากข้อมูลที่มีสภาพการณ์แตกต่างกัน	1.00
4.4 สามารถตรวจสอบข้อมูลที่รับรู้	1.00
4.5 สามารถอ่านข้อมูลแบบต่างๆ ทั้งข้อความ สถิติ กราฟ แผนภูมิ ตาราง แผนภาพ และนำไปใช้ได้	0.92
<b>5. ทักษะด้านการเรียนรู้ หมายถึง</b>	
5.1 มีความพร้อมในการเรียนรู้จากข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย	0.92
5.2 สามารถอธิบายความแตกต่างของการเรียนรู้แบบพื้นฐานกับแบบนำไป ปฏิบัติ	1.00
<b>6. ทักษะด้านการใช้ภาษา หมายถึง</b>	
6.1 สามารถใช้ภาษาประจำชาติในการแสวงหาความรู้ได้อย่างคล่องแคล่ว	1.00
6.2 สามารถใช้ภาษาสากลในการแสวงหาความรู้ในระดับที่สามารถสื่อสารได้	1.00

ตาราง 13 ค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย (n =12)

ตัวบ่งชี้	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง
<b>องค์ประกอบที่ 1 มีจิตใกรักการแสวงหาความรู้ หมายถึง</b>	
<b>1.1 รักในการเรียนรู้</b>	
1.1.1 ยอมรับและศรัทธาในคุณค่าของการเรียนรู้	1.00
1.1.2 ใฝ่รู้ใฝ่เรียน	1.00
1.1.3 สม่ัครใจที่จะนำตนเองเข้าสู่การเรียนรู้	1.00
1.1.4 เอาใจใส่ในกิจกรรมการเรียนรู้	1.00
<b>1.2 กระตือรือร้นที่หาความรู้เพิ่มเติม</b>	
1.2.1 ติดตามการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ	1.00
1.2.2 สามารถหาความรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย	0.92
<b>1.3 สามารถวิเคราะห์ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ</b>	
1.3.1 ไตร่ตรองความเป็นมาของเหตุการณ์ต่างๆด้วยหลักเหตุผลและหลักวิชาการ	1.00
1.3.2 อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ต่างๆได้อย่างสมเหตุสมผล	1.00
1.3.3 บอกผลดี ผลเสีย ที่ได้รับจากเหตุการณ์ต่างๆได้	0.92
1.3.4 ใช้ข้อมูลและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องและเชื่อถือได้ประกอบการตัดสินใจ	0.83
<b>1.4 ทำความเข้าใจกับข้อมูลได้อย่างรอบด้านและสามารถประเมินตนเอง</b>	
1.4.1 อธิบายข้อมูลด้านต่างๆ ได้อย่างครอบคลุม	1.00
1.4.2 ทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลทั้งหมดอย่างถ่องแท้	1.00
1.4.3 ใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบตนเอง	0.92
<b>องค์ประกอบที่ 2 มีวิสัยทัศน์กว้างไกล หมายถึง</b>	
<b>2.1 สามารถเชื่อมโยงและบูรณาการความรู้ในสาขาต่างๆ</b>	
2.1.1 ระบุได้ว่าเหตุการณ์นั้นๆ เกี่ยวข้องกับความรู้ในสาขาใดบ้าง	1.00
2.1.2 อธิบายเหตุการณ์โดยใช้ความเหมือนและความแตกต่างของความรู้จากสาขาต่างๆได้	1.00
<b>2.2 นำความรู้ไปใช้อย่างสร้างสรรค์</b>	
2.2.1 นำความรู้ไปใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่างๆให้ดีขึ้น	1.00
2.2.2 คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลและสภาพแวดล้อมจากการนำความรู้ไปใช้	1.00

## ตาราง 13 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง
2.3 สามารถปรับวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง	
2.3.1 คาดคะเนการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ใกล้เคียงความเป็นจริง	1.00
2.3.2 สามารถสร้างแผนปฏิบัติการเพื่อรองรับความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ได้	0.83
2.3.3 ปรับเปลี่ยนแนวคิดให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	1.00
<b>องค์ประกอบที่ 3 ดำเนินภารกิจต่าง ๆ ด้วยการพึ่งตนเอง หมายถึง</b>	
3.1 ทำงานได้ด้วยตนเอง	
3.1.1 ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ โดยเต็มกำลังความสามารถของตน	1.00
3.1.2 ใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างอิสระ	0.92
3.1.3 ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค	0.92
3.2 สามารถจัดการภารกิจส่วนตัวได้	
3.2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์	0.92
3.2.2 กำหนดแผนสำหรับปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายได้	0.92
3.2.3 ปฏิบัติภารกิจให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้	0.92
<b>องค์ประกอบที่ 4 ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง</b>	
4.1 สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและสารสนเทศ	
4.1.1 บอกแหล่งข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณค่าได้	1.00
4.1.2 สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลเหล่านั้นได้	1.00
4.1.3 ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและสารสนเทศแต่ละแห่ง	1.00
4.2 สามารถตั้งคำถาม	
4.2.1 กำหนดประเด็นในการศึกษาค้นคว้าได้	1.00
4.2.2 ตั้งคำถามเป็น ถูกต้อง สุภาพ	0.83
4.2.3 อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้กับประเด็นที่ศึกษา	1.00
4.3 สามารถสรุปและขยายความจากข้อมูลที่มีสภาพการณ์แตกต่างกัน	
4.3.1 ประมวลข้อมูลจากสภาพการณ์ต่าง ๆ กันได้	1.00
4.3.2 อธิบายนัยของข้อมูลที่มาจากสภาพการณ์ที่แตกต่างกันได้	1.00
4.3.3 สามารถสรุปความสัมพันธ์ของข้อมูลได้	1.00

## ตาราง 13 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง
4.4 สามารถตรวจสอบข้อมูลที่รับรู้	
4.4.1 คีศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆอย่างหลากหลาย	1.00
4.4.2 ตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูลว่าเหมาะสมกับสภาพการณ์	1.00
4.4.3 บอกระดับความคลาดเคลื่อนของการสรุปรวมข้อมูลได้	1.00
4.5 สามารถอ่านข้อมูลแบบต่างๆทั้งข้อความ สถิติ กราฟ แผนภูมิ ตาราง แผนภาพ และนำไปใช้ได้	
4.5.1 เข้าใจความหมายเกี่ยวกับความรู้ ข้อมูล ข่าวสารที่นำเสนอในรูปแบบต่างๆ	1.00
4.5.2 อธิบายความหมาย ความสำคัญของความรู้ข้อมูล ข่าวสาร ได้ถูกต้องและ เลือกนำไปใช้ได้เหมาะสม	1.00
4.6 มีความสามารถในการประเมินข้อมูลตามหลักเหตุผล	
4.6.1 หาข้อสรุปของข้อมูลได้อย่างสมเหตุผลสอดคล้องกับความเป็นจริง	1.00
4.6.2 มีเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูลได้	1.00
<b>องค์ประกอบที่ 5 ทักษะในการเรียนรู้ หมายถึง</b>	
5.1 มีความพร้อมในการเรียนรู้จากข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย	
5.1.1 บอกข้อจำกัดในการเรียนรู้แต่ละแบบได้	0.83
5.1.2 เลือกวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทได้หลากหลาย	0.92
5.2 สามารถอธิบายความแตกต่างของการเรียนรู้แบบพื้นฐานกับแบบนำไปปฏิบัติ	
5.2.1 สามารถประยุกต์ใช้วิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ได้	0.92
5.2.2 จัดลำดับความสำคัญของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตได้	0.83
5.2.3 สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทั้งระดับพื้นฐานและระดับนำไปปฏิบัติใน สถานการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม	0.92
<b>องค์ประกอบที่ 6 ทักษะด้านการใช้ภาษา หมายถึง</b>	
6.1 สามารถใช้ภาษาประจำชาติในการแสวงหาความรู้ได้อย่างคล่องแคล่ว	
6.1.1 ใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่ว	0.83
6.1.2 ใช้ภาษาไทยเพื่อการศึกษาเรียนรู้ได้อย่างคล่องแคล่ว	0.83
6.2 สามารถใช้ภาษาสากลในการแสวงหาความรู้ในระดับที่สามารถสื่อสารได้	
6.1.1 ใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารในระดับที่สามารถสื่อความหมายได้	1.00
6.1.2 ใช้ภาษาอังกฤษในการศึกษาเรียนรู้ในระดับที่สามารถสื่อความหมายได้	1.00

ตาราง 14 ค่าดัชนีความสอดคล้องและค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามลักษณะผู้เรียนรู้  
ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย (ค่าความสอดคล้อง  $n = 21$ )  
(ค่าอำนาจจำแนก  $n = 60$ )

จิตใจรักการแสวงหาความรู้

ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก
1	0.95	0.6436	9	0.95	0.3507	17	1.00	0.3095
2	0.90	0.5574	10	0.95	0.3291	18	1.00	0.2859
3	0.95	0.6210	11	0.90	0.3771	19	0.90	0.3710
4	0.95	0.6964	12	0.95	0.2249	20	0.95	0.3219
5	0.95	0.6255	13	1.00	0.4960	21	0.86	0.3028
6	0.95	0.7217	14	0.86	0.4785	22	0.90	0.2656
7	1.00	0.6730	15	0.90	0.4295	23	0.95	0.5330
8	0.95	0.5840	16	0.95	0.5498	24	0.95	0.3447
						25	0.95	0.2989

วิสัยทัศน์กว้างไกล

ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก
1	0.90	0.5363	4	0.95	0.4425	7	1.00	0.8147
2	0.81	0.3596	5	1.00	0.3849	8	0.90	0.6448
3	1.00	0.4425	6	0.95	0.7256	9	1.00	0.5805

## ตาราง 14 (ต่อ)

ดำเนินภารกิจต่างๆ ด้วยการใช้ตนเอง

ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก
1	1.00	0.5937	4	0.90	0.4219	7	1.00	0.4271
2	1.00	0.3869	5	1.00	0.4585	8	1.00	0.5695
3	1.00	0.4880	6	1.00	0.4199	9	1.00	0.3491

ทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก
1	1.00	0.6739	8	0.95	0.4839	15	1.00	0.5236
2	1.00	0.6327	9	0.95	0.3594	16	1.00	0.6388
3	0.95	0.7311	10	1.00	0.6117	17	0.90	0.5882
4	1.00	0.6775	11	0.90	0.4083	18	0.90	0.6211
5	1.00	0.5245	12	1.00	0.5211	19	0.95	0.6312
6	1.00	0.5441	13	0.95	0.3603	20	0.90	0.7800
7	0.95	0.6580	14	1.00	0.4934	21	0.90	0.8146
						22	1.00	0.4865

ทักษะด้านการเรียนรู้

ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก
1	1.00	0.5796	4	0.90	0.5357	7	0.95	0.7174
2	1.00	0.4754	5	0.90	0.4739	8	0.86	0.7017
3	1.00	0.3773	6	0.95	0.5624	9	0.95	0.6259
						10	0.95	0.5433

ตาราง 14 (ต่อ)

## ทักษะด้านการใช้ภาษา

ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อ	ค่าความ สอดคล้อง	ค่าอำนาจ จำแนก
1	1.00	0.6256	4	0.95	0.5469	7	1.00	0.8395
2	1.00	0.6021	5	0.90	0.7535	8	0.95	0.7636
3	1.00	0.6426	6	1.00	0.7554			

ตาราง 15 ค่าอำนาจจำแนกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (n = 60)

ข้อ	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจ จำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจ จำแนก
1	0.4619	4	0.4045	7	0.2816	10	0.3995
2	0.4865	5	0.4070	8	0.3247	11	0.5398
3	0.5201	6	0.5027	9	0.4779	12	0.4983

ประวัติย่อผู้วิจัย

## ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางจิตต์ภิญญา ชุ่มสาย ณ อรุรยา
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2504
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	345/653 รัชดาภิเษก 36 แขวงจันทร์เกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์พิเศษ

### ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2522	มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 จาก โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์
พ.ศ. 2527	ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) จาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2533	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2551	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ